

Ladislav FUKS

Spalovač mrtvol

1

„Něžná,“ řekl pan Karel Kopfrkingl své krásné černovlasé ženě na prahu pavilónu dravců a lehký předjarní větřík mu provál vlasy, „tak jsme zase zde. Zde na tom drahém, požehnaném místě, kde jsme se před sedmnácti léty seznámili. Jestlipak si, Lakmé, vůbec ještě vzpomínáš, před kým to bylo?“ A když Lakmé kývla, usmál se něžně do hlubin pavilónu a řekl: „Ano, před támhletím leopardem. Pojd', půjdem se tam podívat.“ A když pak překročili práh pavilónu a kráčeli dost těžkým zvířecím dusnem k leopardu, pan Kopfrkingl řekl:

„Tak se mi zdá, Lakmé, že se tu za těch sedmnáct let nic nezměnilo. Podívej, i támhleten had v rohu je tu jako tenkrát,“ ukázal na hada v rohu, který tam hleděl z větve na mladičkou růžolící dívku v černých šatech před klecí, „já jsem se tenkrát před těmi sedmnácti léty divil, že dali hada do pavilónu dravců, když je pro hady zvláštní pavilón... a podívej, i to zábradlí je zde...“ ukázal na zábradlí u leoparda, k němuž docházeli, a pak se octli u leoparda a zastavili se.

„Všechno jako tenkrát před sedmnácti léty,“ řekl pan Kopfrkingl, „jen snad až na toho leoparda. Ten tehdejší už asi bude v Pánu. Toho už asi dávno laskavá příroda ze zvířecích okovů vytrhla. No a vidíš, drahá,“ řekl, pozoruje leoparda, který za mříží mhouřil oči, „pořád mluvíme o laskavé přírodě, milosrdném osudu, dobrotivém bohu... vážíme a soudíme jiné, vytýkáme jim to a ono... že jsou podezřívaví, pomlouvační, závistiví a já nevím co, ale jací jsme sami, jestli my sami jsme laskaví, milosrdní, dobří... já mám pořád pocit, že pro vás dělám strašně málo. Ten článek v dnešních novinách o otci, který utekl od ženy a dětí, aby je nemusil živit, to je strašné. Co bude teď chudák ta žena s dětmi dělat? Snad je nějaký zákon, který ji ochrání. Aspoň zákony mají být proto, aby chránily lidi.“

„Jistě je takový zákon, Romane,“ řekla Lakmé tiše, „jistě tu ženu s dětmi umřít hladem nenechají. Sám říkáš, že žijeme ve slušném lidském státě, kde vládne spravedlnost a dobro, sám to přece říkáš. A nám se snad, Romane...“ usmála se, „špatně nevede... Máš slušnou gáži, máme velký, krásný byt, klidně se starám o domácnost, o děti...“

„Nevede,“ řekl pan Kopfrkingl, „tvou zásluhou. Že jsi měla věno. Že nás podporovala tvá blažená matka. Že nás podporuje tvá slatiňanská teta, která, kdyby byla katolička, by byla, až umře, prohlášena za svatou. Ale co jsem udělal já? Snad jen ten náš byt jsem zařídil, no a i když je to byt krásný, tak to je, co jsem udělal, všechno. Ne, drahá,“ zavrtěl pan Kopfrkingl hlavou a pohlédl na leoparda, „Zinušce je šestnáct, Milivoji čtrnáct, jsou právě ve věku, kdy nejvíc potřebují, a já se musím o vás starat, je to má svatá povinnost. Přišel jsem na to, jak rozmnožit vedlejší příjem.“ A když Lakmé na něho tiše pohlédla, otočil se k ní tváří v tvář a řekl:

„Vezmu agenta a budu mu dávat třetinu své provize. Bude jím pan Strauss. Pomohu vám, nebeská, a také jemu. Je to dobrý, spořádaný člověk, jeho život byl otřesný, to ti

ještě řeknu, kdo by dobrému člověku nepomohl? Pozveme ho do restaurace U Stříbrného pouzdra.“

Lakmé se přitiskla k muži, její oči se usmívaly, hleděly na leoparda, který za mříží stále mhouřil oči jako velký dobrotivý pes, také pan Kopfrkingl hleděl na leoparda a jeho oči se usmívaly, pak řekl:

„Vidíš, něžná, jak jemný cit mohou mít zvířata? Jak dovedou být milá, umí-li se k nim člověk přiblížit a vžít se do jejich smutné uzavřené duše? Z kolika zlých lidí by se stali dobří, milí, kdyby se našel někdo, kdo by je pochopil, kdo by jim porozuměl, trochu tu jejich vyprahlou duši pohladil... vždyť snad každý člověk potřebuje lásku, vždyť snad dokonce i ta policie, která stíhá prostituci, potřebuje lásku, zlí lidé jsou zlí jen proto, že jim nikdo nikdy trochu lásky neposkytl... Tenhle dnešní leopard je už jiný než ten před sedmnácti léty, ale i tenhle, až jednou přijde čas, bude osvobozen. I on jednou prohlédne, až spadne zeď, která ho obklopuje, a ozáří ho světlo, které ještě dnes nevidí. Dostala dnes čarokrásná mléko?“ zeptal se a myslil kočku, kterou měli v bytě, a když Lakmé mlčky kývla, pan Kopfrkingl se naposledy usmál na leoparda a pak se pomalu vraceli z toho drahého, požehnaného místa před leopardí klecí, kde se před sedmnácti léty seznámili, dost těžkým zvířecím dusnem k východu. Pan Kopfrkingl pohlédl do rohu k hadu, který z větve stále pozoroval růžolící dívku v černých šatech před klecí, řekl: „Zvláštní, že dali plaza k dravcům, snad je tu jen jako pouhá dekorace nebo doplněk...“ pak něžně převedl Lakmé přes práh pavilónu na cestu vroubenou keří a tu se Lakmé usmála a řekla:

„Ano, Romane, pozvi pana Strausse do restaurace. Ale nazvi mu tu restauraci správně, aby ji nehledal.“

A pan Kopfrkingl se zastavil, zastavil v lehkém předjarním větříku, který mu provál vlasy, zastavil na cestě vroubené keří, vlídně kývl a v jeho duši byl mír, jaký bývá v lidech, kteří právě učinili obřad před oltářem. Pohlédl na jasné slunné nebe, rozprostírající se široko daleko, chvíli na ně hleděl a pak zdvihl ruku a nenápadně na ně ukázal, jako by upozorňoval na hvězdy, které ve dne není vidět, nebo na nádherný obraz nebo zjevení... A příští neděli v poledne...

Příští neděli v poledne u Stříbrného pouzdra u oběda, který platil, řekl pan Kopfrkingl menšímu, silnějšímu, dobrácky vyhlížejícímu pánu:

„Pane Strauss, nehledal jste tuto restauraci?“ A když pan Strauss, menší, silnější pán, dobrácky zavrtěl hlavou, pan Kopfrkingl si oddychl, a jak se zdálo, oddychla si i Lakmé. „To jsem rád, že jste restauraci nehledal,“ řekl pan Kopfrkingl, „víte, řekne-li se Hroznýš...“ zrak pana Kopfrkingla maličko zavadil za korunami stromů o štít restaurace s tímto názvem, „řekne-li se Hroznýš, je to jasné. Co čekat od hroznýše, každý předem ví, vždyť to snad už říká jeho jméno, ledaže je to hroznýš ochočený a cvičený. Nedávno jsem četl v novinách o cvičeném hroznýši, který počítal, dělil třemi. Ale stříbrné pouzdro, to je tajemství. Do poslední chvíle nikdo neví, co takové pouzdro skrývá, až když ho dokonale otevře a podívá se... nuže, pane Strauss, měl bych malý skromný návrh.“

Pan Strauss, menší a silnější pán, se skromně usmál na Lakmé, krásnou černovlásku, a na Zinu, která byla také černovlasá a krásná, byl zřejmě jejich krásou potěšen, seděly u stolu půvabně, ba něžně, dá-li se něžně sedět, usmál se i na Milivoje, který byl také černovlasý a hezký, ale byl asi ještě dost hloupý, seděl dost vyjeven, a pan Kopfrkingl radostně zavolal číšníka, aby ještě přinesl pití a sladkost.

Slunce z korun stromů v tom teplém nedělním předjarním poledni zazářilo na stůl, restaurace U Hroznýše, jinak U Stříbrného pouzdra, byla totiž zahradní, hrála v ní i

hudba a před hudbou byl parket, kde se mohlo dokonce i tančit, a do té stromové nedělní předjarní záře přinesl číšník pití a sladkost. Pan Strauss a Zina dostali sklenku červeného vína, Lakmé dostala čaj... „Víte, pane Strauss,“ usmál se pan Kopfrkingl a pohlédl teď na vedlejší strom, kde na skobě visela cedulka: Závěsy a stóry opravuje Josefa Broučková, Praha-Hloubětín, Kateřinská 7, „víte, pane Strauss, drahá vlastně pochází z německé rodiny, od Slatiňan, u nich doma se čaj pil, čaj pije ráda...“ Mili dostal limonádu a sladkost, „Mili, pane Strauss, sladkosti jí rád,“ usmál se pan Kopfrkingl a opět pohlédl na cedulku s reklamou Josefy Boučkové na vedlejším stromě, „Mili jí zvlášť rád eskyma, je to mlsné zvíře,“ a pak stočil zrak na svou ruku s hezkým zásnubním prstenem, u níž stál jen malý šálek kávy, a řekl: „No a já jsem abstinent, nepiji. Nepiji, a když, tak jen kapku, jen symbolicky, nemám rád ani cigarety. Nezvykl jsem si na ně ani ve válce, když jsme bojovali za Rakousko. Nemám rád alkohol ani nikotin, jsem abstinent.“ Pan Kopfrkingl upil kávu, pohlédl k hudbě, kde na židle usedali hudebníci, u stolu poblíž parketu zahlédl jakousi starší ženu v brýlích u sklenice piva s pěnou a řekl:

„Nuže, pane Strauss, vy jste obchodní cestující v cukrovinkách. Máte styk s prodavači a majiteli cukráren a to už samo musí být nesmírně příjemná práce. Lidé, kteří pracují v cukrovinkách, musí být jemní, vlídní, dobří, víte, pane Strauss, já si nemohu pomoci, mně je jich až líto. Co abyste těmto milým lidem kromě zboží své sladké firmy nabídl ještě něco? Nešlo by o zboží, ale o ně samé, o ty jemné, vlídné, dobré lidi... ale nebojte se,“ usmál se rychle, „žádné pojišťovny, žádné pojistky, něco úplně jiného. Když jim nabídnete sladkosti, sáhl byste ještě jednou do aktovky a vyňal přihlášky do krematoria. Pět korun provize z každého abonenta žehu.“

Hudba začala hrát nějakou skočnou, klarinety a housličky se rozvýskaly, i basa, a na parket přišly tři páry. Jeden z párů byl starší tlustý mužík s červeným motýlkem v bílém tvrdém límci a mladičká růžolící dívka v černých šatech. Mužík ji chňapl na zádech a začal se s ní točit na jednom místě, jako by byl v kleci. U stolu poblíž parketu seděla u sklenice piva s pěnou starší žena v brýlích a s jakýmsi zatrpklým úsměvem potřásala hlavou. Pak sfoukla pěnu na zem a napila se.

„Víte, pane Strauss,“ usmál se pan Kopfrkingl na stůl, ozářený sluncem za korunou stromu, „pánbůh to s lidmi zařídil velmi dobře. To, že někteří i trpí, je jiná věc, to zvířata trpí též. Mám doma jednu takovou nádhernou knihu ve žlutém plátně, je to k n i h a o T i b e t u, o tibetských klášteřích, o jejich nejvyšším vládci dalajlámovi, o jejich úchvatné mře, čte se v ní jako v bibli. Utrpení je zlo, které máme odstraňovat nebo aspoň zmírňovat, zkracovat, ale toto zlo pášou lidé, protože je obklopuje zeď, pro kterou nevidí světlo. Pánbůh to však zařídil dobře. Dobře, když řekl člověku, pomni, že jsi a v prach se obrátíš. Když ho stvořil z prachu a milosrdně mu dopřává, aby po všech těch strastech a trýzních, které mu život přinesl a uštědřil, po všech těch zklamáních a nedostatecích lásky...“ pohlédl na starší ženu v brýlích u sklenice piva u parketu, „když mu milosrdně dopřává, aby se zase prachem stal. Takové krematorium, pane Strauss; je vlastně velmi bohumilá věc. Vždyť ono pomáhá pánu bohu tu přeměnu člověka v prach uspíšit. Představte si, že by byl člověk z nějaké netavitelné látky. Kdyby byl, prosím,“ pokrčil pan Kopfrkingl rameny, hledě k starší ženě v brýlích u piva, „pak si ho dávejte do země, ale člověk naštěstí netavitelný není. Víte, jak to dlouho trvá, než se člověk v zemi stane prachem? Dvacet let a přitom celá kostra se nerozpadne. V krematoriu to trvá i s kostrou teď, když zavedli místo koksu plyn, pouhých pětasedmdesát minut. Lidé však někdy namítají, že Kristus Pán také nebyl spálen, ale pohřben do země. No jo, pane Strauss,“

usmál se pan Kopfrkingl, „ale to bylo něco jiného. Já vždycky těmhle milým lidem říkám: Spasitele balzamovali, ovinuli plátnem a pohřbili ve skalním hrobě v jeskyni. Vás nikdo nebude pohřbívat v jeskyni, balzamovat a balit do plátna... Takový argument, pane Strauss, jako že rakev v zemi praskne tíhou hlíny a jak to pak asi bolí, když zem spadne na hlavu, takový argument ovšem neobstojí, vždyť ten člověk je...“ pan Kopfrkingl pokýval hlavou, „mrtev, ten to už necítí... Ale je tu pro žeh důvod další. Podívejte, pane Strauss, kdyby se lidé nedávali spalovat, ale pohřbívat do země, nač by vlastně ty pece byly?...“ Po chvilce ticha pan Kopfrkingl pohlédl k parketu a řekl:

„Žijeme v dobrém lidském státě, který krematoria staví a zařizuje... nač? Jen tak pro nic za nic, aby se lidé do nich chodili dívat jako do muzeí? Vždyť čím dřív se člověk navrátí v prach, tím dřív se osvobodí, promění, osvítlí, převtělí, zvíře ostatně též, jsou země, pane Strauss, kde je zvykem spalovat po smrti i zvířata, třeba v Tibetu. Ta naše žlutá kniha o Tibetu je úžasná,“ pan Kopfrkingl pohlédl na strom, kde na skobě visela cedulka „Závěsy a stóry opravuje Josefa Broučková, Praha-Hloubětín, Kateřinská 7“, a dodal: „Ani nevím, že v Hloubětíně je Kateřinská. Víím jen, že Kateřinská je v Praze II.“

Hudba dohrála, klarinety a housličky zmlkly, i basa, a páry odešly z parketu. I starší tlustší mužík s červeným motýlkem a bílým tvrdým límcem odešel s růžolící dívkou v černých šatech a starší žena v brýlích poblíž se napila. Pan Kopfrkingl zavolal číšníka, zaplatil a všichni se zvedli.

„Vy máte hudbu rád, pane Strauss,“ usmál se pan Kopfrkingl, když odcházeli z restaurace U Hroznýše, jinak U Stříbrného pouzdra, „citliví lidé hudbu milují. Ubozí chudí, četl jsem jednou, kteří umírají, aniž poznali krásu Schuberta nebo... Liszta. Nejste náhodou příbuzní s Johannem nebo Richardem Straussem, nesmrtelným autorem Růžového kavalíra a Eulenspiegelových šibalství?“

„Žel ne, pane Kopfrkingl,“ řekl teď pan Strauss dobrácky, hledě na štít restaurace, pod nímž rozmlouvala růžolící dívka v černých šatech s nějakým mládencem a od stromu k nim pomalu přicházela starší žena v brýlích, „nejsem, ale Straussovou hudbu mám rád. Ne však kvůli jménu,“ usmál se, „měl bych ji rád zřejmě, i kdybych se jmenoval třeba Wagner. Jak račte jít...“

„Jdeme se ještě někam kouknout,“ usmál se pan Kopfrkingl vlídně, „je předjarní neděle, rád bych, aby se rodina trochu pobavila. Trochu pookřála, přišla na jiné myšlenky, vedu ty své drahé k madam Tussaud...“ usmál se.

„Ach, madam Tussaud,“ řekl pan Strauss.

„Ovšem,“ řekl pan Kopfrkingl omluvně, „není to ona, je to jen taková její pouťová nápodoba, ale což. Je lepší vidět malou pouťovou nápodobu než nic. Má to,“ řekl a ukázal za stromy a keře, „támhle... Pane Strauss, jak jsem rád...“

„Milý a vtipný pán,“ řekla Lakmé, když se pan Strauss se zdvořilým díkem rozloučil a oni pak pomalu šli slunným nedělním předjarním odpolednem pod stromy a keři k madam Tussaud, „když myslíš, že se vám to vyplatí...“

„Vyplatí, drahá,“ usmál se pan Kopfrkingl, „mám za abonenta patnáct korun, ale nemohu obcházet lidi jako podomní obchodník, jsem dlouho zaměstnán, někdy večer mám různé povinnosti, jak by mi zbyl čas na děti, na tebe... Pan Strauss má daleko víc možností, když obchází cukrárny, on může zabíjet dvě mouchy jednou ranou. Jen lituji, že jsem mu nabídl třetinu provize a ne polovinu, abych ho nešidil. Abych nebyl jako ten cvičený hroznýš, co uměl dělit třemi, ale dvěma už ne. Co se ten pan Strauss už jen natrpěl,“ řekl, „to vskutku vy, drazí, ani nevíte. Nejdřív ho nějaký zlý člověk zbavil místa ve vrátnici, penzionoval, seděl tam proto, že měl něco s játry,“ usmál se smutně na Zinu,

kteřá šla po jejich boku, „to je doopravdy smutné. Náš pan Vřána, který je ve vrátnici na nádvoří, má také něco s játry, a proto tam je. Pak přišel pan Strauss o ženu, zemřela mu na krční soucotě.“ smutně se usmál na Lakmé, „pak přišel o syna, zemřel mu na spálu.“ usmál se na Miliho, který šel pomalu za nimi, „co se už natřpěl. Já se vůbec divím, že se z toho ještě nezbláznil. No ale přečkal, díky bohu, vše. A já mu tu provizi zvýším pod záminkou úspěchů,“ řekl pan Kopfrkingl rozhodně, „úspěchy jistě mít bude.“

„Ano,“ kývla Lakmé, „je to jistě dobrý obchodník. Je to Žid.“

„Ty myslíš, drahá?“ usmál se pan Kopfrkingl, „já nevím. Jméno o tom nesevědí. Straussově Židé nejsou. Strauss je pštros.“

„Jména nic neznamenají,“ usmála se Lakmé, „vždyť sám víš, jak se dají měnit. Sám říkáš Hroznýši U Stříbrného pouzdra, ještě že to pan Strauss nehladal... mně říkáš Lakmé místo Marie a sám chceš, abych ti říkala Romane místo Karle.“

„Protože jsem romantik a mám rád krásu, drahá,“ usmál se pan Kopfrkingl na svou tmavovlásku a něžně ji vzal pod paži, a usmál se i na Zinu.

„Nevěděla jsem,“ řekla Zina, „že se už bude v restauraci sedět venku pod stromy, vždyť ještě není ani jaro. Také jsem nevěděla, že se tam v poledne, když se podává oběd, tančí. Myslíla jsem, že se tančí jen o čajích o páté a večer.“

„U Stříbrného pouzdra se tančí i v poledne a venku se už sedí, protože je teplo,“ řekl pan Kopfrkingl s pohledem na stromy a keře, pod nimiž šli, a pak se ohlédl po Milivoji, který stále šel pomalu za nimi, a s něžným úsměvem řekl:

„Abychom se tedy také jednou pobavili, pookřáli a přišli na jiné myšlenky... už jsme zde.“

Byli právě u stanu s dřevěnou pokladnou a barevným vývěsním štítem, na němž stálo:

PANOPTIKUM ALA MADAME TUSSAUD
VELKÉ UMÍRÁNÍ ČILI ČERNÁ SMRT
V PRAZE 1680.

2

V dřevěné pokladně u stanu seděl starší tlustší mužik v bílém tvrdém límci a červeném motýlku a prodával lístky. Vchod stanu byl zakryt rudým závěsem s třásněmi a stál před ním hlouček lidí, který zřejmě čekal, až bude vpuštěn. Pan Kopfrkingl koupil v dřevěné pokladně lístky a pak popošel s drahými k hloučku.

„To bude něco hrozného?“ zeptal se Mili nejistě, hledě na stan, na malované kostlivce na stěně a na vchod s rudým závěsem s třásněmi, a pan Kopfrkingl smutně kývl hlavou.

„Utrpení,“ řekl tiše chlapci, „ale utrpení, proti němuž má už dnes člověk zbraň. Přece by ses nebál,“ řekl, „vždyť je to jen taková pouťová atrakce.“

Ze závěsu s třásněmi se vysunula ruka s velkými lesklými prsteny... chvíli nehnutě spočívala na rudé látce s prsty roztaženými, jako by je stavěla na odív, pak závěs odhrnula a zjevila se starší snědá žena v lesklých červeno-zeleno-modrých šatech s velkými náušnicemi a korály, vypadala jako stará Indiánka nebo Řekyně a trochu ráčkovala.

„Račte, dámy, páni, vstoupit,“ ráčkovala a hluboce se ukláněla, „těž dítko, začíná prohlídka.“

„Je to asi paní majitelka,“ řekl pan Kopfrkingl Lakmé a něžně ji vybídl ke vstupu do stanu.

Ocitli se s ostatními diváky v jakési ohrádce, která zřejmě představovala lékárnu. V slabém žlutém světle visel erb s krouceným hadem, kolem byly malované regály, police a almary s hliněnými džbánky, flašemi z cínu a plechu, pozlacené krabice, soudky s pytlíky, na pultě byla obrovská kniha, váhy, vaničky, pánve, trychtýře a sítky. Za pultem stál starý vousatý muž s dlouhými vlasy, měl černý kabát s opelichanou kožešinou a baret, tváře červené jako růže a oči modré jako chrpy, v pootevřených ústech zuby bílé jako perly, držel váhy s nějakým zbožím. U okénka se skláněla nad hmoždířem žena v haleně a zástěře, pošilhávala k divákům. Před pultem stáli dva středně staří muži, z nichž jeden, velmi krásně oblečený, s rukavičkami a kloboukem s dlouhým pérem, pozoroval, jak lékárník váží, druhý, v černé ošumělé kapuci a kutně, držel v ruce peníz a zíral k ženě u okna. V pozadí mezi regály byl jakýsi výklenek, zakrytý sítkovanou záclonou, a za ní se rýsoval nějaký nehybný stín.

„Dámy, páni, co tu uzříte, je strašná věc,“ řekla majitelka rychle, ráčkujíc, „píše se rok 1680 a Prahou jde hrozná zvěst, že nastává velké umírání, černá smrt, lidu kruté týrání, kterému neujde žádný lidský tvor. Neboť přišlo zlé postavení hvězd a otrávené studně byly, to byla ta přírody a nepřátel lidstva lest, ale lidé ještě žili. V Praze se teprve stahuje k neštěstí, jsme právě v apatyce na Staroměstském náměstí.“ Pak ráčkovala:

„V regálech a almarách vidíte koření na různé nemoce a bolení. Tuhle račte vidět skořici, muškát, šafrán a soudek pepře,“ ukázala majitelka na misky, hrnce, džbánky a prsteny na ruce se jí leskly, „tuhle zase puškvorec, zázvor, síru a zuby vepře. Tuhle je cukr bílý, cukr černý, mýdlo benátské a kmín, tuhle guma, petrolej, kopr vlašský a flašky vín. Zde račte vidět sušené zemské žáby, kožky slepičích žaludků, vlčí játra, sloní kost a oči račí, tuhle v té krabici jsou perly, rubíny, korále, alabastr, kamenec, karmiol a ploutve dračí. Tuhle v almaře jsou oleje, suché byliny, kůry dřeva, skořepiny hlemýždě a chléb svatého Jána,“ ukázala na almaru, „tuhle amulety, ocet, kamfor a forma marcipána. Tuhle na rány a puchýře masti, tuhle na myši pasti. Tuhle kosti ze srdce jelena, tuhle se rozmarýn zelená, tuhle jsou kosti z mořského pavouka, tuhle...“ ukázala na ženu u okna, „apatyčka v jupici a fěrtochu jalovec roztlouká. Tuhle je sádlo psí, kocouří, čapí, králíčí, zaječí, co mnohé nemoci vyléčí, tuhle sádlo medvědí, na co je dobré, to lidi ani nevědí, tuhle sádlo hadí, co mají děti rádi, tuhle v tom hrnci jsou lidské tuky, tuhle visí kus uschlé zlodějovy ruky. Na pultě stojí šestero vah, nápodoba nebeských drah.“ Majitelka se na chvíli odmlčela, snad aby si oddychla, neboť mluvila dost rychle, pak ukázala na vousatého muže s dlouhými vlasy, červenými tvářemi, modrýma očima a bílými zuby, a řekla:

„A teď, dámy, páni, vidíte apatykáře. Drží váhy, váží rozmarýn, routu, pilule z aloe právě, léky a vykuřovadla, aby se člověk spasil před morem hravě. A tuhle stojí zákazníci,“ ukázala na dva muže před pultem, „jdou hledat lék před strašným morem, kterému neuteče žádný, kdo je tvorem. Tenhle první v rukavičkách, černorudém aksamitu, škorních a klobouku s dlouhým pérem,“ ukázala, „je nejvyšší písař, kterému se vzdává čest, zrakem měří na pultě vah šest a také apatykáře měří, koupí koření, ale pak jde k ranhojiči, neboť před morem na pouštění žilou věří. Tenhle druhý vedle něho v černé kapuci a kutně,“ ukázala, „je pohodný, co město čistí, čerí, před morem v spásu lázně věří. No a támhle někdo číhá, slídí,“ ukázala na stín, který se rýsoval za sítkovanou záclonou ve výklenku, a křikla: „Světlo!“ Na záclonu bylo vrženo světlo a stín se proměnil v hochu v dlouhých světlých vlasech, zelené špičaté čepici, kožené vestě a červenožlutých nohavicích. V jedné ruce držel váhy, druhou ruku držel se vztyčeným ukazováčkem, vypadal jako na reklamě na kávu. Majitelka se hluboce uklonila a řekla:

„Je to náš milý dobrý skřítek jménem Vítek, který všechno vidí. Nad městem pražským se stahuje k neštěstí, vyjdeme s písařem a pohodným z apatyky na Staroměstském náměstí, vidíte všechno jako živé. Tma.“ Světla v apatyce zhasla, výjev se ponořil do tmy, kdesi vzadu na prknech bylo slyšet pár rychlých kroků, jako když tam někdo skáče... a majitelka ukázala na jiný závěs a zvolala: „Tudy račte, dámy, páni, také dívka, začíná další prohlídka.“

„To bylo voprawdu jak živý,“ řekla jedna návštěvnice s dlouhým pérem na klobouku a svazkem korálů na krku.

„Jsou to figury z vosku,“ nevrle zavrčel tlustší muž s holí, v tvrdém klobouku, který šel s ní, „jsou to figury z vosku, to je samozřejmý.“

Pan Kopfrkingl uchopil Lakmé pod paží a spolu s ostatními vstoupili do další ohrádky.

Byla to místnost plná knih, mis, vaniček, kotlíků, kelímků, trychtýřů, kahanů a křivulí, na stole byl glóbus s prstencem a lebkou, ale apatyka to nebyla. Za stolem seděl starý vousatý muž, ale jiný než apatykář, měl hedvábnou blůzu, baret se zlatou šňůrou a nebyl ani tak růžový jako apatykář, byl bledší, trochu sešlý nebo ustaraný, také oči neměl tak modré a zuby tak bílé, v odřené ruce držel skleněnou baňku a nožík. Na zdi visel zašlý obraz s dvěma trojúhelníky, hvězdami, kometami a spoustou čar a značek. Opodál stál zpola svlečený písař a městský pohodný, byli všelijak zkrouceni a zpitvořeni, byli žlutější a bledší než v apatyce, oči měli trochu vyřeštěné, šla z nich skoro hrůza. Za modře osvětleným oknem za jakousi síťkovanou záclonou se rýsoval nehybný stín.

„Ano, dámy, páni,“ křikla majitelka, „to je náš písař a pohodný, dva morem stihlí lidi, hlízy a pryskýře na jejich tělech, bolest pod paží, za uchem a horečky každý na nich vidí. Trefil je krutý mor, velké umírání, kterému neujde žádný tvor, zvoní hrany. Užívali z jalovce oleje, ale kdo jim víru v zdraví do srdce naleje? Vykuřovali příbytek kadidlem, rozmarýnem, ohněm ze sosnového dříví, jedli strouhanou kost slona, perly, rubíny, nepomohlo, tělo je bolí, mor je křiví. Pěstili modlitby, posty, pokání, ale přece jim hrozí časné skonání a to je k lékaři dohání. Dámy, páni, jsme u lékaře na Starém Městě pražském, na rynku Vlašském...“

„To je jak na divadle,“ řekla návštěvnice s pérem na klobouku, vzrušeně hledíc na výjev, a tlustý muž s holí a v tvrdém klobouku do ní strčil.

„Není to divadlo,“ řekl nevrle a sebejistě, „je to panoptikum. Všechno z vosku,“ prudce sekl rukou.

Pan Kopfrkingl se usmál na Lakmé, Zinu a Miliho, který na to hleděl vyjeveně, a řekl:

„Kdyby to tak viděl náš dobrý doktor Bettelheim z domu, co by tomu asi říkal? Ten by si s tím dnes věděl rady. Ten ano.“

„Dámy, páni,“ pokračovala majitelka rychle, ráčkujíc, „vizte, čím vznikl mor, jak lidi tenkrát věřili, když hroznou černou smrt věřili. Učené knihy psaly, že ze zlého postavení hvězd a otrávených studní, to byla ta nebes a travičů lest. Medikus prohlédl písaře a pohodného,“ ukázala, „předepsal jim čichat k myrtě, routě, majoráně, do lázní jíti a tam se růžovou vodou, kamforem a octem mýti. A dál vykuřovat příbytek a držet modlitby a posty, neboť to strhne nákazu a všechny moru mosty. Také jíst citróny a všechno kyselé, neboť to vyhání mor z postele. Tímto nožem,“ majitelka ukázala na nožík, který držel lékař v ruce, a na její ruce se blýskaly prsteny, „správnou jemnou silou, doktor nemocným nešťastníkům pustí žilou. No a tuhle za oknem jako živý... světlo,“ křikla a světlo ozářilo modré okno se síťkovanou záclonou, kde se ze stínu stal chlapec v čepici, vestě a nohavicích, „tvář k úsměvu náš skřítek Vítek křiví. Vše pozoruje, sleduje, měří čas v přesýpacích hodinách,“ ukázala s hlubokou úklonou na ruce chlapce, v nichž teď

držel přesýpací hodiny a vypadal jak z reklamy na čaj, „měří v hodinách, jak ještě smrt dlouho bude řádit v rodinách. A kam ti dva nešťastníci teď půjdou, až ordinaci medika vyprázdní? Do lázní! Dámy, páni, též dítko, račte jít vedle, bude nová prohlídka. Tma,“ tleskla do dlaně. Světlo zhaslo v ordinaci medika, vzadu ve tmě na prknech bylo slyšet rychlé kroky, skoky, a všichni přistoupili k dalšímu závěsu.

„Do lázní,“ zvolala návštěvnice s pérem na klobouku, točíc se po lidech, „jestlipak tam bude taky voda a pára.“

„Nebud' blbá,“ osopil se na ni tlustý, který ji provázet, a strčil do ní, „koukej se a mlč, nejseš v prádelně. Seš v panoptiku, všechno je tu z vosku.“

Prošli pod závěsem a ocitli se v kumbálu s dřevěnými umyvadly, škopky, káděmi, vanami a vědry. Ve vanách seděli dva lidé, byl to písař a pohodný, teď už byli smrtelně bledí, měli pootevřená ústa a vytřeštěně zírali na diváky, šla z nich hrůza. Z kádě vykukovala hlava nějaké ženy, oči měla obrácené ke stropu, jako by se modlila. Za kádí stál mírně sehnutý různolící mladík a myl ženě hlavu kartáčem. U okna stála tlustá ženská v haleně, zástěře a čepci s vědrem v ruce, za sítkovanou záclonou v polotmě se rýsoval stín, byl to zřejmě chlapec skřítek Vítek. Rozkročen ukazoval rozpaženýma rukama na lidi ve vanách a smál se jako na reklamě na mýdlo.

„Koupelna,“ usmál se pan Kopfrkingl na Lakmé, Zinu a Miliho, „staré lázně. Oč je ta naše koupelna v tom našem bytě nádhernější. Ta naše krásná líbezná koupelna se zrcadlem, vanou, ventilátorem a motýlem na zdi,“ usmál se.

„Jsme v lázních Na Františku poblíž domku rasa,“ ráčkovala rychle majitelka, „chodí sem hosti, aby měli čisté tělo a kvetla jejich krása. Tenhle člověk, to je,“ ukázala na mladíka za hlavou ženy v kádi, „paknecht, lazebník a zuvač, je také holič, ranhojič a městský trubač. Jeho děd byl svícník, lil svíce z vosku a loje, pak vzal boty kordovanské a šel do boje, jeho otec byl šlejiř, co brousí, dělal též hrnce a měl dlouhé fousy. Ta žena v jupici, zástěře, fěrtochu se škopkem je hlídačka šatů, utěračka, pomáhačka a služka, bývala kdysi také leckterého návštěvníka družka. Ta žena v kádi je choť, která utekla muži bradýři a jednou za to stála na rynku v pranýři, teď se šlechtí v lázni ve strachu a bázni. A tuhle v těch vanách jste už našeho nešťastného písaře a pohodného poznali, co k moru u medika se doznali. Teď se koupou v růžové vodě, kamforu a octu a nic nešťastníci neprosí o bývalou poctu. A kdo je to tuhle v okně a všechno vidí? Světlo,“ křikla majitelka, a když světlo ozářilo hocha za sítkovanou záclonou, který rozkročen ukazoval na lidi ve vanách a smál se, uklonila se hluboce a řekla: „To je náš skřítek, nejlepší z lidí. Tvář úsměvem křiví a je jak živý. Rád by nešťastným pomohl, dobrý, kdyby nebyl tak chudý. A teď, dámy, páni, vizte, jak se krutý život konci chýlí, neb život je jak býlí. Za mnou stále, račte dále. Tma,“ tleskla. Výjev v lázni se potopil do tmy, vzadu na prknech se ozvaly rychlé skoky, kroky... a všichni prošli dalším závěsem.

Ocitli se v úplné tmě, ale trvalo to jen chvíli.

Ze stropu vyrazilo světlo, několik žen v hloučku diváků vykřiklo, návštěvnice s pérem na klobouku křikla „hrůza“, pan Kopfrkingl se smutným úsměvem stiskl Lakmé a trochu se pootočil po Zině a Milim. Před diváky, obehnán černým sítkovaným pozadím, visel oběšený pohodný na skobě. Měl černou kapuci a kutnu, svěšené ruce a nohy, tvář žlutou, vyplazený jazyk a vypouklé oči, provaz, na němž visel, se s ním mírně točil.

„Ano,“ křikla majitelka a blýskla prsteny na ruce, „oběsil se náš nešťastný pohodný, neb při vší hrůze, strachu z moru to byl člověk rozhodný. Nechtěl, by se trápil, týral, nakazil dále, svůj život radši uťal nenadále, jeho tělo tady na té skobě mrtvé visí a už nikdo na světě ho nevzkřísí.“

„Jako živej,“ vzrušeně třásla hlavou návštěvnice s pérem, které se chvělo, „jako živej“ a tlustý vzdychl a vztekle zavrčel: „Mrtvej, ty! Je oběšenej, slyšelas to. Jsme v panoptiku, je to z vosku.“

„Sejmuli ho,“ ráčkovala majitelka rychle, „za městem na krchově svatého Rocha ve veřejném morovém hrobě zakopali a hrob vápnem proti nákaze polévali. Světlo,“ křikla, a světlo osvětlilo na pozadí sítkované tmy chlapce, který tam stál v čepici, blůze a nohavicích, z profilu, s jednou nohou vykročenu, jako by nastupoval pochod, a v ruce držel tyč s křížkem, vypadal jako z reklamy na dobrou obuv nebo gatě. „Náš milý skřítek pohřbívá,“ řekla majitelka a hluboce se uklonila, „je v obličeji celý smutný, červený a rudý, chce pomoci chudákům, ale když chudák je sám tak chudý, nemůže si ani hrát a zaskotačit jako vaše dítě, pro něho na tom božím světě nekvete kvítka, nemá ani boty... Dámy, páni, dále račte jít, abyste viděli, co zmůže smrti žítí...“ a majitelka popošla k dalšímu závěsu, oběšenec a hoch zmizeli ve tmě, kdesi vzadu na prknech se ozvaly rychlé skoky, kroky... a k závěsu popošli i diváci a žena s pérem zvolala, otáčejíc se k hloučku:

„Co zmůže smrti žítí, to bude něco ještě hroznějšího, já se třesu. Co je to vždycky slyšet vzadu, když je tma, za ten rámus? Jako by tam někdo skákal. Prosím tě,“ řekla tlustému s holí, „spadne ti ten tvůj klobouk.“

„Nemluv, seš blázen,“ osopil se na ni tlustý, „děláš, jako bys byla v nějaký katovně, kdo by tam skákal, seš v panoptiku! No,“ houkl na ni, „kdo by tam vzadu na prknech skákal, to tady je všechno z vosku. Lez...“ strčil do ní a poupravil si tvrdý klobouk. Ocitli se v nové přihrádce.

Byla to nějaká chodba, síň či sklep s dveřmi se sítkovanou záclonou, na zemi byly dlažky, stály tam černé stoly a truhly a mezi nimi... mezi nimi stál bledý zpitvořený písař v klobouku s dlouhým pérem a vysokých botách, v rukou svíral nějakou tyč nebo hůl a vši silou ji napřahoval na menší dívku, která klesala na jedno koleno a zoufale si kryla hlavu a tvář.

„To jsem věděla, márnice,“ vyjekla návštěvnice a péro na klobouku se jí zachvělo, a tlustý s holí zuřivě zatřásl hlavou a strčil do ní.

„Čerta jsi věděla,“ zasípal vztekle, „seš blbá. To není márnice, to je panoptikum, je to tu z vosku. Říkám ti to postě a už naposled. Koukej a netlachej, nebo...“ pozdvihl hůl.

„Poznáváte písaře,“ ráčkovala majitelka rychle a prsteny na ruce a korále i náušnice se jí leskly, „je to k nevíře, co nedokáže ani zvíře. Nešťastný písař je rozkročený, drží tyč, chce děvče ubít, aby nešířila mor a mohla klidně umřít. Aby nebyla pomocnice ďábla a nepoutal ji zlý duch, ale její dobrou duši radši vzal do ráje pánbůh. Podaří se písaři jeho dílo, nebo je v osudu Nadi, dívky, žítí? Jistě, dobré dámy, páni, chcete pro naše chudáky zdraví, radost, kvítí. A proto ať se zjeví náš šťastný dobrý skřítek, jmenuje se Vítek... světlo,“ tleskla komediantka do dlaní a hluboce se uklonila, „tak světlo...“ křikla znovu, neboť bylo slyšet jen cvaknutí, ale světlo se nerozsvítilo, pak však přece, uklonila se znovu hluboce a před diváky se za sítkovanou záclonou dveří objevil hoch. S nakloněnou hlavou a lehce pokrčenou nohou, u níž ležel nějaký dětský balón, se šibalsky usmíval, jednou rukou hrozil písaři, v druhé držel pestře zmalovanou misku, vypadal jak z barevné reklamy z hračkářského krámu.

„Vážení, vážené, viděli jste kruté rány moru, černou smrt v Praze 1680 čili velké umírání,“ ráčkovala majitelka, „těla hrozná skonávání. Co uvidíte dál, jsou kosti z krchova svatého Rocha, kde smrt na morových nešťastnících se kochá. Ale dřív než kosti uvidíte, jistě budete rádi, když Vítek zachrání život milé Nadi. Vážení, vážené, teď

přijde vrchol díla, objeví se dobrá víla a zázrakem moci zbaví skřítku zlé moci. Oživí našeho skřítku, figurínu z vosku, je to chudák chudá, nemůže si ani hrát a skotačit jako vaše dítě, na světě má jen bídu a nekvetou mu kvítka, nemá ani boty... uvidíte šťastnou živou sošku, když mu na naše chudáky z moru přispějete trošku, neboť slovatné a slovatní jsou lidé šlechtetní..." A komediantka přistoupila k chlapci, vztáhla nad ním ruce s prsteny a křikla:

„Čáry máry, nebuď divý, milý Vítku, staň se živý. Popros naše milé hosty vlídné o penízek pro naše smutné bídné. Popros o penízek na kabátek a botičky, hosti jistě vlídně ráčí dáti, abys také ty si moh na sluníčku hráti a se radovati,“ a komediantka se hluboce uklonila a dotkla se prstem chlapcovy čepice a pak několik žen v hloučku diváků vykřiklo. Vosková figurka hoch zamrkala očima, zahýbala ústy, pohnula se a oživila. S úklonou a úsměvem nastavil hoch barevnou misku...

„Vždyť to není panoptikum,“ křikla návštěvnice s pérem na tlustého s holí a chytila se za korále, „cos mlel, že je to všechno z vosku. Vždyť koukni, že se hejbe, co to máš v mozku. Bože, on má míč, já jsem z toho celá pryč...“

Tlustý zachroptěl a náhle zdvihl hůl, návštěvnice vykřikla, chytila se za korále a za klobouk s pérem a prchala závěsem.

„Asi se zbláznila,“ řekl muž omluvně ostatním, pln vzteku, „je blbá. Tohle mi dělá pořád. Už s ní radši nikam nejdu.“

Komediantka rychle poděkovala hostům za příspěvek, přála jim šťastnou cestu a odsunula závěs, aby mohli do poslední ohrádky, kde na pozadí černého papíru stálo několik bídných lidských koster a na zemi ležely zpřetrhané korále a péro.

„Co se té paní stalo?“ vyhrkl Mili, „ona utekla?“

„Utekla,“ řekl pan Kopfrkingl se smutným pohledem na kostry, „asi to byl pro ni otřes.“

„Ten chlapec skřítek je tu zaměstnaný?“ zeptal se Mili.

„Je to asi vnuk té paní majitelky,“ kývl pan Kopfrkingl.

„Chudák žena,“ řekl pan Kopfrkingl, když vyšli ze stanu do svěžího nedělního odpoledne, a trochu se otočil, před stanem stál tlustý s holí, klobouk držel v ruce a kapesníkem si vztekle otíral čelo, „chudák žena, ale snad to nebude vážné. Vždyť to bylo jen panoptikum, jen taková pouťová atrakce, dnešní věda ji z toho dostane. Stačilo by, aby se na ni podíval náš dobrý lidumil z domu doktor Bettelheim, a byla by zachráněna. Viděla jsi, drahá, někdy ordinaci doktora Bettelheima?“ usmál se na Lakmé, „mě tam jednou pozval. Má na zdi krásný starý obraz, ale to nic... Je to vskutku děsné, co tenkrát ti lidé zkusili. Proti moru byli bezmocní, byl to středověk.“

„Středověk, Romane,“ řekla Lakmé, když vykročili do ulice, „dnes lidé zkusí také. Dříve trpěli morem, dnes zase něčím jiným.“

„Ano,“ kývl pan Kopfrkingl, „dnes trpí hladem, bídou, vykořisťováním, různým pronásledováním a novými nemocemi, které tenkrát neznali, třeba leprou. Když si znovu vzpomenu na pana Strausse nebo i na některé lidi od nás,“ pan Kopfrkingl pohlédl k zemi, „jak trpký život mnozí prožili nebo prožívají. Je sice pravda, že všechny ty strasti jsou dočasné, jednou se z nich každý osvobodí, vytrhne, převtělí... vždyť ti, co tenkrát zemřeli na mor...“ pan Kopfrkingl pohlédl do výkladu jakési růžové cukrárny, kterou právě míjeli, „vždyť ti se z toho utrpení dostali také, jsou už dávno mrtví, proměnění, ale co je to platné! To bude jednou. Ono jde o to, aby strastí bylo co nejméně už teď, dokud každý právě žije tento svůj jeden vlastní život. Je to přesně tak, jak o tom píše naše krásná kniha o Tibetu.“ Pak řekl:

„Ve středověku pohřbívali mrtvé do veřejných hrobů, to myslili do společných, a sypali je vápnem, aby se nákaza nešířila! Oč moudřejší by bylo, kdyby je byli spalovali. Nákaza by byla vyloučena a zmučená těla ubohých by se proměnila v popel mnohem dřív... Jak jsem šťasten, drahá,“ usmál se pan Kopfrkingl na Lakmé, „že vám mohu dopřát aspoň lepší bydlení, než měli tenkrát, aspoň tu předsíň, obývací pokoj s klavírem, jídelnu s rádiem, koupelnu, když už nic jiného, no, snad se i to další teď trochu změní s tím dobrým panem Straussem. Pod záminkou mu dám z provize polovic.“ Pan Kopfrkingl se vlídně usmál na Zinu, která šla po jejich boku, a pak se ještě ohlédl po Milivoji, který teď šel velký kus za nimi, zdržel se asi u nějakého výkladu, snad u té růžové cukrárny, kolem níž před chvílí přešli. Pan Kopfrkingl se zastavil, i Lakmé a Zina se zastavily, aby na Miliho počkali, a když k nim Mili konečně došel, pan Kopfrkingl řekl: „Tak co, Mili, co dělá synovec pana doktora Bettelheima Jan? A co Vojtík Prachařů ze třetího patra? Co?“ zeptal se vlídně, a aniž slyšel Miliho odpověď, řekl: „Nezůstávej tak pozadu, Mili, pospěš si.“

3

„Koupil jsem ti, nebeská, obrázky,“ řekl pan Kopfrkingl nedlouho po návštěvě panoptika ženě v jejich obdivuhodné jídelně, kde kromě jiných věcí byla i knihovna, skříňka, stojací lampa, malé zrcadlo a rádio, „obrázky z prvního rozšířeného příjmu. Aby náš domov byl ještě nádhernější.“

„A poukázal jsi již panu Straussovi provizi?“ zeptala se Lakmé. „To víš, že ano,“ řekl, dojat její pečlivostí, „poukázal, a ne třetinu, jak jsem mu slíbil U Stříbrného pouzdra, ale rovnou polovinu, ani jsem nečekal, až bude mít úspěch. Zbavil jsem se představy, že ho šidím, a jeho jsem asi příjemně překvapil. Děti jsou doma?“

„Zina je na klavíru a Mili s Janem Bettelheimem.“

„To jsem velmi rád,“ usmál se pan Kopfrkingl, „Jan Bettelheim je hodný, spořádaný hoch, a když s ním Mili je, může být jen někde poblíž. Jan nejde dál než k mostu. A také se dobře učí, má rád hudbu, paní s ním často chodí na opery... nepije, nekouří... no ano, drahá...“ pan Kopfrkingl se usmál, když k němu Lakmé překvapeně vzhledla, „nediv se. Že je mu čtrnáct pryč jako Milimu, přece nic neznamená. Podívej Vojtík Prachařů ze třetího patra, je mu patnáct a jeho otce už skoro lituji.“ A když Lakmé opět překvapeně vzhledla, pan Kopfrkingl trochu rozpačitě řekl:

„Nepřísluší nám vážit a soudit jiné, nesmíme podezírat, každý z nás, byť je třeba abstinent jako já, má svých vlastních chyb dost, a já to skutečně tak nemyslím. Ale paní Prachařová si mi včera na schodech posteskla, že muž pije.“ A pak s pohledem na balíček řekl:

„Že muž bohužel pije a pije čím dál víc. Půjde-li to prý tak dál, bude z muže notorický alkoholik. Byla u toho Zina a slyšela to, bohužel, moc mě to mrzí a já toho pana Prachaře lituji a ještě víc lituji ji, paní Prachařovou, a jejich Vojtíka. Bojím se, aby to ten chlapec neměl po něm. Jsou sklony, které se v rodě dědí. Bojím se, že Vojtík Prachařů už docela i kouří a že má také sklon k toulání jako náš Mili. Bůhví, po kom tenhle sklon náš Mili zdědil, po mně ne, po tobě také ne, z nás dvou se nikdy nikdo netoulal, když si vzpomenu na ten případ s tím Suchdolem... ale já vím,“ řekl něžně a rychle, když Lakmé na něho vyčítavě pohlédla, „já vím, sklon k alkoholu a cigaretám náš Mili nemá, zaplať pánbů, je to citlivý hoch, a když je s Janem Bettelheimem, jsem rád. Může být nejdále u mostu.“ Pak řekl:

„Pokud jde o toho pana Prachaře, musím Zině domluvit, aby o tom nikde nemluvila, zvláště ne před Vojtou, ten chlapec by mohl být takovou zprávou o otci otřesen. Ale teď, drahá,“ pan Kopfrkingl se usmál, „pověsíme dárky. Dovol, abych ti, než obrázky vybalím, řekl, jak jsem k nim přišel.“ Pan Kopfrkingl vzal ze skříňky nůžky, aby přestříhl provázek, jímž byl balíček s obrázky svázan, a řekl:

„Bylo to tak. Cestou z pošty mě napadlo koupit nějaký bytový doplněk. I když byt máme krásný, nesmíme zaostávat v jeho výbavě, musíme pořád zlepšovat jeho vzhled, jak by řekla tetička ze Slatiňan, ta naše předobrá duše, která je už dnes skoro sveticí, a pak, mohou k nám chodit různé obchodní návštěvy, mám v úmyslu časem sehnat kromě pana Strausse ještě někoho dalšího, to teď však nechme. Nuže, cestou z pošty,“ řekl pan Kopfrkingl a rozvazoval provázek, „jsem zašel do Nekázanky k rámaři panu Holému, ty ho asi neznáš, i já jsem ho viděl dnes poprvé v životě... je to starší opuštěný člověk, vdovec, žena mu umřela, sdělil mi, před osmi léty u Panen, má dceru, když jsem vešel do krámu, měřila u pultu lišty, moc jí to slušelo, je to taková hezká mladá růžolící dívka v hezkých černých šatech... Pan Holý tam měl samé laciné břízky, šefíky a vlčí máky,“ řekl pan Kopfrkingl a rozvazoval provázek, „zkrátka dohromady nic, jen jeden jediný obraz, ale ten chtěl právě rámovat, ty lišty, které jeho dívenka měřila, byly právě pro něj. Tyhle obrázky,“ pan Kopfrkingl ukázal na balíček, „stály v rohu, ani je nezamýšlel prodat, chtěl je asi jen vyrámovat, jsou to dva tisky, dal mi je za osm korun oba, ten dobrý ...“ a pan Kopfrkingl s úsměvem rozbalil obrázky. Na jednom bylo město s kopcem, zámkem, kostelem, v pozadí hory.

„Myslíl jsem,“ usmál se pan Kopfrkingl na ženu, „že je to Salzburg nebo Lublaň, ta dvě města se podobají jako rovní bratři, obě mají uprostřed kopec, střechu kostela, v pozadí hory, znám přece obě z války, ale je to Maryborough, hlavní město irského hrabství Queen's County, nazvané po královně Marii. Má zříceniny zámku z roku 1560, soud a blázinec. Kam jej pověsíme?“

„Do koupelny?“ usmála se Lakmé a on byl dojat. Koupelnu měl totiž za nejkrásnější místnost v bytě a měl ji nejraději.

Šli s obrazem Maryborough do koupelny, byla vsutku krásná, bylo tam velké zrcadlo, umyvadlo, vana, u stropu na zdi se bělal hezký ventilátor se šňůrkou, zavěšenou na skobě, pod ventilátorem visel v černém rámečku pod sklem na špendlíku velký žlutý motýl.

„Víš, drahá,“ usmál se pan Kopfrkingl, „mám vsutku koupelnu za nejkrásnější a mám ji rád, ale sem, drahá, by se spíše hodila nějaká kytice nebo akt, Maryborough ne. Vzhledem k tomu, že se lidé v Maryborough věnují plátenictví,“ usmál se, „pověsíme obraz do předsíně k věšákům. Tam nad ten hezký štelář k ukrytí bot... A tenhle druhý obraz,“ řekl, když se vrátili zpět do jídelny, „je portrét. Dokonalý tisk dokonalého gentlemana. Je to Louis Marin, profesor na College des sciences sociales, pozdější generální zpravodaj rozpočtový a poslanec. V Poincaréově vládě byl ministrem penzí...“

„Ale zde stojí jiné jméno,“ sklonila se Lakmé k paspartě a pak k muži tázavě vzhledla.

„Ovšem,“ pohládl ji po černých vlasech, „je to nikaragujský prezident Emilían Chamorro z roku 1916. Ale to nic, drahá. Bude to Louis Marin. Jméno na paspartě zakryjeme proužkem papíru. Krásná exotická tvář může být ozdobou jídelny. Když člověk při jídle vidí ušlechtilé tváře, líp mu chutná. Dáme ho...“ pan Kopfrkingl se trochu rozhlédl po stěnách jídelny a pak řekl: „Dáme ho semhle k oknu. Semhle k té naší milé něžné tabulce u okna. Ten obraz, na který měřila růžolící dcerka pana Holého v černém lišty, by se k naší milé něžné tabulce u okna hodil líp, je to nějaký svatební průvod. No ale co,

mohu přece ještě někdy k panu Holému zajít a ten obraz koupit. Pak Marina zavěsíme jinam," řekl a milou něžnou tabulku u okna, která tam visela na černé šňůře, trochu narovnal.

„Otče, tys koupil obrazy," řekla Zina, když se za chvíli vrátila z klavíru, a pan Kopfrkingl ji pohladil po vlasech a tváři a řekl:

„Koupil jsem obrazy, krásná, z našeho prvního rozšířeného příjmu. Koupil jsem je, aby byl náš byt ještě nádhernější. Abychom nezaostávali v jeho výbavě, jak by řekla naše slatiňanská svěťice," usmál se trochu smutně na Zinu a Lakmé, „je to náš domov." A pak se zeptal:

„Jaké to dnes bylo na klavíru, Zininko?"

„Ach ano, ano," vzdychla Zina s pohledem k oknu na exotickou tvář u tabulky, „etudu jsem musila opakovat, divže mi babka neklepala dřívkem přes prsty."

„Ale Zinuško, nemluv tak," řekl pan Kopfrkingl vlídně, „neříkej paní profesorce babka. Je to starší dáma. Až ti bude tolik co jí a některá šestnáctiletá dívka ti řekne babka, také ti to nebude vhod. Ženy jsou na to citlivé, zvláště krásné ženy, má krásko. Nesmíme nikomu ublížit ani myšlenkou. Zino," řekl pan Kopfrkingl vážně, „prosím tě, to o tom panu Prachaři, co jsi slyšela od jeho paní, nikde nepovídej. Prosím tě, nedej na sobě nic znát, zvláště ne před Vojtou, moc by se ho to mohlo dotknout, já se vůbec divím, že si paní Prachařová tak veřejně posteskla..." a když Zina tiše přisvědčila, pan Kopfrkingl ji pohladil a řekl Lakmé:

„Nebeská, k tetě do Slatiňan by se děti zase někdy kouknout mohly, přinést jí nějakou květinu, třeba krásné bílé lilie, aspoň by si trochu odpočaly. Jak, Lakmé, lituji, že již tvá blažená matka není mezi námi, jak dobře uměla vařit, péct..." Pak se usmál na kočku v rohu jídelny a šel se podívat, má-li plný talíř mléka, kočka jedla v jídelně.

„Včera nebo kdy to bylo," řekl pan Kopfrkingl, hledě na talíř kočky, „jsem četl, že zatkli nějakou ženu, která prodávala po trzích stažené králíky, a ve skutečnosti to byly kočky. Ubohousměnou ženu k těm podvodům dohnala bída. Žijeme sice v dobrém lidském státě, ale sem tam nějaké té bídy jsme se ještě nezabavili."

Pak si Zina před malým zrcadlem v jídelně lehce poupravila vlasy, pan Kopfrkingl šel udělat pořádek ke knihovně, kde se zalíbením narovnal svou nejmilovanější žlutou knížku o Tibetu, pak pohlédl na skříňku, stojací lampu a rádio a pak šel pomáhat Lakmé s přípravou obkládaných chlebíčků. Večer měli přijít Reinkeovi.

Reinkeovi patřili k starým přátelům Kopfrkinglů, byť se spolu po léta příliš nestýkali. Byli to silní, elegantní lidé. Willi měl šedý oblek s modrou vázankou a zelený lovecký klobouk se šňůrou a jeho žena pěstěnou hlavu a větší náušnice. Lakmé nalila víno, všichni si ťukli, pan Kopfrkingl a Lakmé jen skromně omočili rty, Zina se napila kapku víc, asi jako paní Reinkeová. Pak pan Kopfrkingl vybídl hosty, aby si vzali chlebíčky a slané mandle. Paní Reinkeová si vzala chlebíček na broušenou misku, také Willi si vzal a skoro současně vyňal z kapsy noviny a podal je příteli Kopfrkinglovi první stránkou vzhůru.

„Ženatí mužové mají podle statistiky..." četl pan Kopfrkingl, když zalistoval uvnitř, „delší věk. Máme to dobré, Willi, to musíme poděkovat našim drahým dámám. Nebýt jich, umírali bychom dřívě." A zatímco se všichni smáli, hledal pan Kopfrkingl další vkusnou zprávu, kterou by přečetl. „Tadyhle," řekl a jeho úsměv na tváři trochu pohasl, „trosečník života žije v prasečím chlívku. Na náklad obce... A tuhle: třaskavá kulička vybuchla chlupci v ústech. Osmiletý... to by měl slyšet náš Mili," pan Kopfrkingl vzdychl, „je mu sice čtrnáct, ale toulá se rád pořád. Já nevím, jestli o tom víte, už jste u nás dlouho

nebyli,“ pan Kopfrkingl pohlédł na Williho a paní Reinkeovou, „jednou dokonce nepřišel večer domů, musili jsme ho dát hledat policií. Našli ho v noci na poli u Suchdola, chtěl tam přespat ve stohu, bylo to v létě. Teď také není doma. To je stále ještě venku?“ usmál se na Lakmé.

„Je s Janem Bettelheimem nanejvýš u mostu,“ řekla.

„Bettelheim?“ zdvihl Willi oči, „zvláštní jméno. Není to ten lékař, co má dole na domě tabulku?“ a když pan Kopfrkingl kývl, vstal, a zatímco jej pan Kopfrkingl trochu nejistě pozoroval, přistoupil k oknu a pohlédł na tabulku, která tam visela na černé šňůře.

I. II.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10 8,00-8,30

8,30-9,00

9,00-9,30

9,30-10,00

10,00-10,30

10,30-11,00

14,00-14,30

14,30-15,00

15,00-15,30

15,30-16,00 8,30-9,45

9,45-11,00

11,00-12,15

14,30-15,45

15,45-17,00 ---

9,00-10,15

10,15-11,30

11,30-12,45

15,00-16,15

16,15-17,30

Willi pohlédl na tuto tabulku a mlčel. Pak pohlédl na exotický obraz, který visel vedle.

„Prosím tě, Karl, kdo to je? To je nějaký váš předek?“

„To je bývalý francouzský ministr penzí Louis Marin,“ řekl pan Kopfrkingl trochu rozpačitě, „koupil jsem ho dnes u pana Holého v Nekázance. Pan Holý má rámařství, je to starší opuštěný člověk, vdovec, žena mu umřela před osmi léty u Panen, žije s dcerou, je to taková hezká mladá růžolící dívka v hezkých černých šatech... V předsíni visí ještě jeden obraz od pana Holého, Maryborough, to je město v Irsku, nazvané po královně Marii, založila ho roku 1560. Ale pan Holý má jeden obraz, který by se semhle k tabulce hodil lépe, svatební průvod. Ach jo, Willi,“ řekl pan Kopfrkingl jaksí již klidněji, když si Willi opět sedl, „když si tak vzpomínám, jak jsme rukovali do světové války, zpívali v Praze před nádražím Heil dir im Siegeskranz a In der Heimat, in der Heimat, bojovali na frontě, umírali... ale válka se mi přičí, rád ji nemám. Válka působí lidem daleko víc utrpení než civilní život. Přináší bídu, rodinné rozvraty, zničená manželství, krev, bolest, zkázu, a nejen lidem. Když si vzpomenu, co zkusili v takovém polním tažení například i ti ubozí koně... Na světě má být mír, spravedlnost a štěstí.“

„To z nebe nepadne,“ řekl Willi, „o to se musí bojovat. Přání a řeči jsou k ničemu, jen činy. A ty mohou vykonávat jen stoprocentní lidé.“ Pak řekl:

„V jejich rukou leží spravedlivé uspořádání Evropy, v rukou méněcenných slabochů ne. Podívej Rakousko,“ vzal noviny a obrátil je první stránkou vzhůru, „jeho připojení k říši je první krok. Hitler je geniální politik, který zbavuje stamilionový národ jeho strastí, bídy, nezaměstnanosti, zajišťuje mu spravedlivé postavení ve světě... vy jste neviděli letáčky, které vydala SdP? Sudetoněmecká strana?“

„Ale já měl dojem,“ řekl pan Kopfrkingl překvapen, „že jsi agrárník!“

„Ovšem,“ řekl Willi, „ale německý. V lednu bylo dohodnuto splynutí s SdP. Mohu skromně dodat, že jsem na sloučení měl jistý podíl. V Československu se tvoří jednotná německá fronta. Na našem národě bylo po válce spácháno bezpráví a my je musíme odčinit. Kdo má v sobě německou krev, bojoval ve válce proti německému nepříteli, chce mír, spravedlnost a štěstí, hlásí se pod prapor SdP. Ještě je čas, stojí v jejím letáčku, v takové její přihlášce... staň se členem. Bez Hitlera bychom byli na dně.“

Pan Kopfrkingl hleděl rozpačitě na Williho a pak řekl:

„Vem si mandle.“

Paní Reinkeová pohlédla dost tvrdě na pana Kopfrkingla, vzala noviny, zalistovala a četla:

„Trosečník života žije v prasečím chlívku, třaskavá kulička vybuchla chlupci v ústech... co tu je ještě za důležité zprávy...“ zalistovala dál, „á, tuhle: spadl do vařící vody. V Berehově při stříbrné svatbě...“

Pan Kopfrkingl hleděl teď na paní Reinkeovou a vlídně řekl:

„Jsou to tragédie, paní Erno. Pan Strauss byl penzionován nějakým zlým člověkem z vrátnice, pak ztratil ženu na krční součotě a syna na spálu, teď dělá obchodního zástupce v cukrovinkách a nabízí lidem i přihlášky do krematoria... Nebo ten nedávný případ s ženou,“ řekl, „kterou zavřeli, protože z bídy a hladu prodávala místo králíků kočky, žijeme sice ve slušném lidském státě, ale sem tam bídu jsme ještě neodstranili. Anebo ženy,“ řekl, „které náhle utrpí otřes... Nedávno jsme takový případ viděli na vlastní oči... třeba když se dívají na mor,“ řekl, hledě na paní Reinkeovou, „třeba v panoptiku. Vemte si mandle,“ řekl paní Reinkeové.

„Já nevím, s tou SdP,“ Lakmé upila rozpačitě, zaraženě čaje, který stál na stole vedle láhve vína, „děti přece chodí do českých škol, doma se mluví jen česky jako právě teď...“

„Nikdy jsme u nás německy nemluvili,“ přisvědčil pan Kopfrkingl, „mám také samé české knihy... naše německá krev, vždyť je to kapka.“

„Kapka,“ zasmál se Willi dost tvrdě a pohlédl na přítele Kopfrkingla, „kapka. Ale člověk se svědomím a srdcem cítí i tu kapku. Nebýt Hitlera, byli bychom, opakuji, na dně. Pošli bychom nezaměstnaností, chcípili bychom hlady, zahrabali by nás do země jako psy, to je tragédie,“ řekl Willi důrazně, „tady nejde o jednoho nebo dva lidi, o nějakou ženskou, která prodávala kočky nebo se zbláznila v nějakém panoptiku, tady jde o národ. Tady trpí a strádá sto miliónů lidí! Ty pro jednu hloupou třísku v oku nevidíš les. Proto, že nějakého pana Strausse vyhodili z vrátnice, nevidíš celek!“

Willi pohlédl na hodinky a řekl, že v osm má ještě schůzku v německém Casinu s Boehrmannem. „Je to vedoucí pracovník SdP a jede do Berlína k poradě s ministrem Goebbelsem,“ řekl dost suše, „tahle republika stojí naší spáse v cestě. Ale to bych ti musil dlouho vykládat,“ řekl příteli Kopfrkinglovi, „to by byl dlouhý výklad, teď budeme musít s Ernou jít. Kdybychom neměli před domem auto, bylo by pozdě.“

Manželé Reinkeovi se zvedli a vtom někdo zazvonil. Zina běžela otevřít a za chvíli nesměle vcházel do jídelny Mili. Ve dveřích si oběma rukama sundával rádiovku.

„Kdes byl, Mili,“ klepl ho Willi do zad, „s Janem Bettelheimem? U mostu?“

„Jen před domem,“ vyhrkl chlapec, „koukali jsme se tam na auta.“

„Mili má auta rád,“ řekla Zina.

„Má zvláštní teorii,“ usmála se Lakmé, „dělí auta na barevná, zelená a bílá. Barevná auta jsou všechna civilní, například auto pana doktora Bettelheima a vaše... zelená jsou vojenská a trestanecká, a auta bílá...“

„A auta bílá jsou nebeská,“ usmál se pan Kopfrkingl, ale trochu zaraženě, „nebeská pro anděly.“

Manželé Reinkeovi se zasmáli, Willi vzal svůj zelený lovecký klobouk se šňůrou... pak se rozloučili a šli.

„Willi nikdy nebyl žádný méněcenný slaboch,“ řekl pak pan Kopfrkingl své tmavovlásce u okna pod tabulkou na černé šňůře a obrazem ministra penzí, „byl to vždycky stoprocentní člověk. Teď má před domem auto a vysokou funkci v Henleinově straně. Slyšel jsi, Mili,“ řekl synkovi, který u stolu zobal mandle, „škoda, že jsi tady nebyl, byl zajímavý, ten milý rozhovor, co se tu vedl. Pan inženýr Reinke také musil napřed chodit do gymnázia jako ty, než převzal chemickou továrnu, a netoulal se, jeho policie nehledala nikdy jako tebe, a podívej se. Má schůzku s nějakým Boehrmannem, který jede do Berlína k ministru Goebbelsovi, před domem mu stojí auto a ty kulháš v němčině. U nás se sice mluví česky, to Williho politikaření se mi nelíbí ani dost málo, natož ty styky s SdP, ale německy bys, drahý hochu, umět měl, aspoň sám pro sebe, co je to platné, je to stomiliónový národ. Jan Bettelheim jistě německy umí a Vojtík Prachařů chodí na nějaké hodiny.“

„Ale jiný neumí taky,“ řekl Mili, „třeba ten z toho panoptika, ten vnuk Vítek...“

„Ale,“ zasmál se pan Kopfrkingl překvapeně, pokud se lze překvapeně zasmát, „to je přece něco jiného, Ten to nemá zapotřebí,“ zasmál se, „ten jezdí po poutích.“ Pak pan Kopfrkingl řekl:

„Pustíme rádio, je tam právě pěkný koncert. Jak se daří čarokrásné,“ řekl, jda podruhé za ten večer do kouta podívat se na talíř kočky, a pak řekl:

„Zinuško! Podívej, nenech to zvíře tak trpět, vždyť má v misce už jen na dně... Á, Lisztova Preludia...“ řekl, když rádio začalo hrát, a něžně kočku pohladil.

4

Dnes byl pátek a stařena, když viděla přicházet pana Kopfrkingla, už pokyvovala. Stávala tu každý pátek ráno a v sobotu odpoledne, i když přšelo, i v zimě, když padal sníh. Teď však bylo léto, neměla ani šátek a vypadala jako šedivá sudička. Pan Kopfrkingl jí dal šesták a vešel k vrátnici nádvoří. Pohlédl na zarámovaný program dnešního dne, bylo to pět mužů a pět žen, mezi nimi třicetiletá paní Strunná. Pan Kopfrkingl se pozdravil s panem Vránou, který byl nemocen s játry a vařil si ve vrátnici čaj, a pomalu kráčel liduprázdným nádvořím k budově. Patnáct let vcházím kolem pana Vrány a jeho vrátnice do Chrámu smrti, myslil si, střídavě hledě na dlaždice na zemi a na čiré modré nebe nad budovou, patnáct let sem takhle vcházím a nepřestává mě obestírat posvátný cit. Je to něco podobného jako mé manželství. Sedmnáct let jsem s Lakmé, pohlédl na ruku, na níž měl snubní prsten, a vzrušuje mě stejně jako první den, když jsme se seznámili v zoologické zahradě u leoparda, šťastná lidská láska. Chudáci, co ji nikdy nepoznali... Pak vešel do budovy, kde v druhé vrátnici seděl pan Fenek. Pan Fenek byl starý utrápený podivín s dlouhým nehtem na malíčku. Za vrátnicí měl kumbál s kanapem, skříňkou a židlí. Když pan Kopfrkingl šel kolem, pan Fenek sklopil hlavu a zachvěl novinami, které držel v ruce a snad předtím četl, pan Kopfrkingl se usmál a kývl. Pak prošel kouskem chodby a vešel do šatny. Beran a Zajíc byli už v montérkách.

„Už jsi to četl,“ řekl Zajíc, „Angličané nás nutí, abychom henleinovcům ustoupili. Aby nás tak ještě s tou Francií nechali napospas Němcům, mám takovou starost...“

„My jim to nedáme,“ řekl Beran prudce, Beran byl dost prudký, „v pohraničí vyhlásí výjimečný stav.“

Pan Kopfrkingl s úsměvem vyňal svačinu a knížku o Tibetu, kterou zde četl o přestávkách.

„Jen se neboj, Jozífku,“ řekl vlídně Zajícovi, „co by nás nechávali napospas Němcům? Všechno bude dobré. Říkám to, i když sám mám kapku německé krve a má drahá je dokonce Němka po zesnulé matce ze Slatiňan, za původ nikdo nemůže, mně je to přece jedno. Já se o politiku nestarám,“ řekl Beranovi, „mně stačí vidět, že není bída, nespravedlnost a nikdo zbytečně netrpí. Želbohu, že tomu tak ještě zcela není. Ach, pan Dvořák,“ všiml si teď mladíka, tiše stojícího v koutě šatny u věšáku, „tak se jen, pane Dvořák, nebojte. Zdá se, jako byste měl trému. Ale to nic, pane Dvořák, zasvěťím vás co nejšetněji. Nechcete jít také, paní Lišková,“ usmál se k zrcadlu, u něhož si paní Lišková, mladá uklízečka, vázala šátek, chystala se domů, „nechcete? Vždyť vy vlastně ty zdejší mechanismy, automatismy ani pořádně neznáte. Paní Podzimková je zná.“

„Paní Podzimková je tu, pane Kopfrkingl, patnáct let a já je k úklidu chodeb znát nemusím,“ řekla paní Lišková dost sklesle a dovázala si šátek, a pan Kopfrkingl, hledě na ni se zájmem, se svačinou a tibetskou knížkou v ruce, usmál se a myslil si: Co asi té paní Liškové je, že mluví tak sklesle. Venku je tak hezky a ona nosí šátek. Vždyť jej nemá ani ta stařena venku před nádvořím. Pak si pomyslil: Nikdy jsem nebyl v parním pekařství. Ale ta naše žárovíště mi vždy připadají jako pece k přípravě našeho vezdejšího chleba... Když paní Lišková odešla, převlékl se pan Kopfrkingl do montérek a pak kývl do rohu k věšáku, kde stále tiše stál pan Dvořák.

„Že jste se na to dal, pane Dvořák,“ usmál se pan Kopfrkingl, „jste ještě, zdá se, velmi mladý, asi jste se právě vyučil. Ale takhle jsme, pane Dvořák, začínali všichni, i pan Beran a pan Zajíc, jen hlavu vzhůru a žádný strach. Strach je kromě bídy, závidi a pomluv největší nepřítel lidstva. Kdyby se lidstvo zbavilo strachu, žilo by mnohem šťastněji. Pro strach člověk nemůže vychutnat ani krásu přírody, která je kolem něho. Tak pojdte.“

Vyšli na chodbu a pan Dvořák se nesměle zeptal, zda si smí zapálit cigaretu.

„Samozřejmě,“ kývl pan Kopfrkingl, „proč byste nesměl. Nejsme v kinu ani v nemocnici, jsme uprostřed ohně. Jen, pane Dvořák, kuřte, když vám to udělá dobře. Děkuji,“ poděkoval vlídně za nabízenou cigaretu, „já nekouřím. Také nepiji, jsem abstinent. Ale kdybyste si myslil, že by vám sklenka něčeho pro začátek pomohla, klidně se, pane Dvořák, i napijte. My abstinenti musíme mít rozum a pochopení,“ usmál se pan Kopfrkingl vlídně a pak začal Dvořákovi vykládat Chrám smrti.

„Tenhle mikrofon,“ řekl, ukazuje na mikrofon, který se černal na bílých kachlíčkách, „ten je tu proto, abychom slyšeli průběh z obřadní síně. Průběh z obřadní síně, pane Dvořák, poslouchat můžete, uslyšíte krásné řeči a vznešenou hudbu. Máte rád hudbu, pane Dvořák?“ zeptal se, a když mladík, sypaje si popel z cigarety do dlaně, kývl, pan Kopfrkingl řekl: „To je, pane Dvořák, dobře. Citliví lidé hudbu zpravidla milují. Chudáci, kteří umírají, aniž poznali krásu Schuberta či Liszta. Nepocházíte snad z příbuzenstva Antonína Dvořáka, autora Čerta a Káči, Šelmy sedláka, Rusalky...“, a když pan Dvořák zavrtěl hlavou, pan Kopfrkingl omluvně řekl: „U nás často uslyšíte Dvořákovo Largo z Novosvětské, Fibichův Poem, Zasvit' mi ty slunko zlaté, Čechy krásné, Čechy mé... tak to je mikrofon. Tenhle knoflík,“ pan Kopfrkingl ukázal na knoflík na bílém kachlíku, „otevívá železnou oponu obřadní síně a pouští lidi do éteru. Ale tu my teď za nového ředitele otevíráme jen někdy. Zpravidla nám ji otevírá pan Pelikán nahoře. Pan Pelikán a ředitel jsou slušní lidé, dobře s nimi vycházíme, uklízí jim tam paní Podzimková... A nyní pohleďte na tuto tabulku,“ řekl pan Kopfrkingl a přistoupil s Dvořákem ke zdi, na níž visela tabulka na černé hedvábné šňůře.

I. II.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10 8,00-8,30
8,30-9,00
9,00-9,30
9,30-10,00
10,00-10,30
10,30-11,00
14,00-14,30
14,30-15,00

15,00-15,30

15,30-16,00 8,30-9,45

9,45-11,00

11,00-12,15

14,30-15,45

15,45-17,00 ---

9,00-10,15

10,15-11,30

11,30-12,45

15,00-16,15

16,15-17,30

„Zdá se vám to asi složité,“ usmál se pan Kopfrkingl, „to je však jen zdání. Ve skutečnosti je to velmi prosté. První obřad začíná,“ ukázal na první sloupec čísel a snubní prsten na ruce se mu blýskl, „v osm hodin, každý obřad trvá půl hodiny, jsou dvě žároviště a dokonalá proměna jednoho nebožtíka v popel teď, když zavedli místo koxu plyn, trvá hodinu a patnáct minut. Lze si tedy vypočítat, že první dvě rakve mizí v žárovišti hned po obřadu, po otevření opony, a tady na těch číslech,“ ukázal na čísla, „to také vidíte. Ale už třetí rakev,“ ukázal na třetí řádku, „musí patnáct minut čekat na slepé koleji, protože v prvním žárovišti není ještě pro ni místo, a pátá a šestá musí čekat dokonce třicet minut, jak vidíte zde... V poledne máme asi tak hodinovou pauzu, když je hezky, můžete se jít, pane Dvořák, projít na hřbitov. Půjdete-li zadem, dostanete se z našeho hřbitova na hřbitov vinohradský, ani nemusíte jít kolem vrátnice pana Vrány na nádvoří. Jsou-li odpoledne čtyři pohřby, dostaneme se pod boží nebe v šest,“ pan Kopfrkingl ukázal na strop, jako by ukazoval na nebe, a chvíli hleděl vzhůru, jako by tam viděl hvězdy, pak se usmál na Dvořáka, který sklesle hleděl na tabulku, kouřil a sypal popel do dlaně, a pokračoval:

„Tabulky se, pane Dvořák, nebojte, je to jakýsi náš časový řád, jakýsi jízdni řád smrti. Vždyť je to vlastně ten nejvznešenější jízdni řád, který na tomto světě je. Jízdni řád, kterému nikdo neujde, ledaže se dá pohřbít do země. Tam je řád trochu jiný, méně dokonalý, zdlouhavější, protože to nezáleží na mechanice, ale na podzemních vodách a živočiších. Tenhle,“ ukázal na tabulku, „by mohl být ozdobou královské komnaty nebo paláce vládce Himálají... No a teď tohle, přistoupil pan Kopfrkingl k žárovišti. „Vidíte tu dva teploměry. Tenhle první,“ pan Kopfrkingl ukázal na první teploměr, „informuje o teplotě vzduchu, který opouští rekuperátor, to je přístroj, v němž se mění plynový var v čistý rozžhavený vzduch. Spaluje se totiž, pane Dvořák, žhavým vzduchem, rakev ani tělo nesmí přijít do styku s plameny, to je důležité, na to je dokonce i takový zákon. Zákony, pane Dvořák,“ usmál se pan Kopfrkingl vlídně, „jsou tu proto, aby lidi chránily... Tenhle druhý,“ ukázal na druhý teploměr a snubní prsten na ruce se mu blýskl, „ukazuje

teplotu přímo v žárovišti. Má to být teplota nad 950 stupňů. Udržíme ji na tisíci stupních, to se dobře kontroluje. Maximum, které se připouští, je 1020 stupňů. Kdybyste tuto hranici překročil, změní se vám, pane Dvořák, kosti ve sklovitou zčernalou hmotu a je po popelu. To by bylo velké neštěstí, pane Dvořák,“ řekl pan Kopfrkingl, „účelem celého tohoto mechanismu je, aby se člověk proměnil v prach. Aby se v klidu a rychle vrátil tam, odkud vzešel. Kolem tisíce zůstanou kosti oslnivě bílé, při plnění urny se vám rozpadnou v popel a tak to má být. Správnost procesu si ověřujeme těmito teploměry, ale můžeme i jinak. Vyjdeme na tohle lešeníčko,“ pan Kopfrkingl ukázal na jakési lešeníčko, „a nahlédneme do pece támhletím okénkem nahoře v dvířkách. Je, pane Dvořák, z netavitelného kourového skla. Je to, pane Dvořák, nejsvětější okno světa. Když jím pohlédnete, uvidíte jím přímo do kuchyně smrti, do dílny samého pána boha, když se v ní duše odlučuje od těla a vzlétá do éteru. Ale pro začátek se vy na to dívat nemusíte, my to uděláme za vás. No a ještě vám řeknu, co se děje, když je nebožtík proměněn.“ Pan Kopfrkingl popošel několik kroků a řekl:

„Když je nebožtík proměněn, jeho popel se nasype támhle do těch plechových válců. Jsou to takové trochu zúžené nádoby, výška je 23 cm a průměr je 16 cm, je to normalizované, i na to je jakýsi zákon. Ale duše se tam nedostane,“ pan Kopfrkingl se usmál, „nevznikla proto, aby byla v plechu, ale v éteru. Zbavena pout utrpení, osvobozena, osvícena, podléhá jiným zákonům než zákonům těchhle plechových válců, putuje do dalšího těla. No a co ještě,“ usmál se pan Kopfrkingl na Dvořáka povzbudivě, „co ještě. Snad to, že do žároviště je bezprostřední přístup zvenčí, z obřadní síně, po kolejkách, i z té slepé. Otvor pro rakev, čili jak říkáme, vchod, má rozměry metr dvacet krát metr dvacet, i ten je normalizován. Člověk by jím pohodlně prošel, jen kdyby se trochu sehnul, ale nikdo tak nečiní... Pojdte, pane Dvořák, když už jsme v tom, ukáži vám ještě přípravnu...“ Pan Kopfrkingl pokynul vlídně panu Dvořákovi, který uhasil cigaretu, a vedl ho chodbou za žároviště a plechové válce k vzdálenějším dveřím.

„Tak to je přípravná, pane Dvořák,“ otevřel pan Kopfrkingl dveře, „zde uklízí paní Lišková. Vypadá to tu trochu jako sklep anebo chodba, na zemi jsou dlaždice, támhle v koutě za tou síťkovanou záclonou je takový výklenek, visí tam jen nějaká reklama, jinak nic... no a tady na těch stolech jsou rakve. Jsou, jak vidíte, otevřené a mají čísla a jména. To proto, aby nedošlo k záměně. Teď je jich tu právě pět, dopolední počet. Ta šestá, vlastně ta, co přijde do obřadní síně první, v osm hodin, je už teď ve výstavní síni, aby se pozůstalí mohli rozloučit. Ale co je důležité, pane Dvořák,“ řekl pan Kopfrkingl a usmál se, „každá rakev do výstavní síně nejde. Jsou rakve,“ usmál se pan Kopfrkingl, „které jdou odsud rovnou do obřadní síně, protože je buď pozůstalí vidět nechtějí, anebo se nesmějí ukazovat, poněvadž šlo o smrt infekcí nebo tělo není už v takovém stavu, aby se mohlo vystavovat. Tyto rakve jsou už, pane Dvořák, trvale zatlučené, to je dnes případ číslo tři...“ ukázal pan Kopfrkingl na zavřenou rakev s číslem tři a jménem Osvald Řezníček, a pak se trochu rozhlédl, v koutě u výklenku se záclonou spatřil železnou tyč, chtěl o ní něco panu Dvořákovi říci, ale pak jeho zrak utkvěl na páté rakvi. „V páté rakvi dnes pohřbíváme paní Strunnou,“ řekl a pokynul panu Dvořákovi, aby přistoupil blíže. V rakvi byla nesmírně krásná žena.

„Viděl jsem ji už včera,“ řekl pan Kopfrkingl s mírně sklopeným zrakem, zatímco pan Dvořák stál kdesi za ním a strašlivě bledý zíral do rakve, „nemá bledé propadlé tváře, vystouplý nos a lícní kosti, jako mrtví zpravidla mívají, když se jich dotkne ruka smrti a když jsou vyhládlí. Ano, pane Dvořák, vyhládlí,“ pan Kopfrkingl kývl, „vyhládlost je následek smrti. Ani ta její pleť není jako z vosku, jako jsou třeba ty postavy v panoptiku,“

pan Kopfrkingl lehce ukázal a snubní prsten na ruce se mu blýskl, „plet' je růžová a oči lehce přivřené, jako když spí. Jen se probudit a vstát.“

„Snad vám napadá, aby tak nebyla mrtvá,“ řekl za chvíli pan Kopfrkingl, vida, jak pan Dvořák zírá, „to by byla špatná myšlenka, pane Dvořák. Ta žena byla za mrtvou prohlášena a v tom případě je naší povinností ji po obřadu spálit. Prohlášení za mrtvou je ten nejodpovědnější, ale i nejvznešenější úřední akt, který se na tomto světě koná, je to akt, který rozhoduje, a my zde plníme své povinnosti přesně. Tak jste viděl, pane Dvořák, ty naše mechanismy a automatismy, a to je zatím, pane Dvořák, vše.“

V deset hodin, kdy začínal obřad paní Strunné, řekl pan Kopfrkingl panu Dvořákovi, který opět kouřil:

„Ta žena byla za mrtvou prohlášena, a to rozhodlo. To už je pak něco jako zákon, zákony jsou proto, aby lidem sloužily, a my je tedy musíme ctít. Můžeme jí prokázat jen jednu poslední službu, dopřát jí po obřadu ještě třicet minut na slepé koleji, je pátá, a já jsem proto, pane Dvořák, šťasten. Ale pak za pětasedmdesát minut z ní zbude jen bělostně žhavá kostra a i ta se rozpadne,“ řekl s pohledem na mikrofon, „za pětasedmdesát minut bude proměněna v podobu, z níž vzešla, v prach, v zemi by to trvalo dvacet let a ještě by zbyly kosti. Byla-li však paní Strunná vskutku živá, bude to pro ni velké neštěstí. Neštěstí proto, že měla život před sebou. Neštěstí by to nebylo jen v případě,“ řekl pan Kopfrkingl a usmál se na pana Dvořáka, „v případě, kdyby byla v životě moc trpěla. I takové případy jsou a žalobu je jich dost. Utrpení je zlo a my máme dělat vše, co je v naší moci, abychom je alespoň zmírnili nebo zkrátili... Ale nebojte se, pane Dvořák,“ pan Kopfrkingl se usmál, „paní Strunná byla vskutku mrtvá, tyhle omyly se dnes už nedějí.“

Pan Kopfrkingl sledoval pak mikrofonem obřad ze síně, druhou větu ze Schubertovy Nedokončené, ovšem, krásce v rakvi bylo sotva třicet, pak otevřel knoflíkem železnou oponu v síni a zavezl krásku na slepou kolej. Pan Vlček v prvním žárovíšti nebyl ještě zcela proměněn, zbývalo mu ještě těch třicet minut. Chvillemi si pan Kopfrkingl četl knížku o Tibetu a dalajlamovi, jeho víře, převtělování, chvillemi sledoval teploměr u pana Vlčka, aby nepřekročil 1020 stupňů, jednu chvíli si vzpomněl na to, co říkal přítel Willi, když byl nedávno s Ernou u nich na návštěvě, a co dnes říkal Beran a Zajíc o politické situaci, poslouchal řeč z dalšího pohřbu o tom, co je jeden lidský život... pak mu bleskla hlavou dcera pana Holého, hezká mladá růžolíčí dívka v černých šatech, jak v rámařství v Nekázance měří lišty na obraz svatebního průvodu, pak myslil na mladou paní Liškovou, která tu uklízela a dnes byla nějaká skleslá... pak bylo deset třicet a se smutným úsměvem zavedl do prvního žárovíště rakev krásky.

„Ach jo, Jozífkou,“ řekl Zajícovi, ale také Dvořákovi, který se tiše díval a byl zřejmě stále celý pryč, „před chvílí jsem poslouchal řeč z pohřbu o tom, co je jeden lidský život, myslil jsem na dceru pana Holého, jak v rámařství v Nekázance měří lišty, na naši paní Liškovou, která tu uklízí a dnes byla nějak skleslá... co všechno smrt nám lidem bere. Kdyby lidstvo bylo tak silné, že by přemohlo i přírodu! Kdyby se zbavilo utrpení.“

A pozorně sledoval teploměr prvního žárovíště, aby vznikl popel co nejčistší a nejméně.

Doktor Bettelheim bydlil se svou starší krásnou chotí, synovcem Janem a hospodyní Anežkou Zelenou nad Kopfrkinglovými, nad jídelnou Kopfrkinglových měl starý lékař ordinaci, ale patřil mu ještě i byt vedlejší.

Kdyby stropy v našem domě byly tenčí, myslil si pan Kopfrkingl v ordinaci, kde právě seděl zpola obnažen a trochu shrben na bílé kulaté židličce, kdyby byly tenčí... Ale jak by mohla má dobrá Lakmé poznat stropem, že ta šlápota zde nahoře je má? Jdu sem po ordinaci, kdy už v čekárně dobrého lékaře není ani jedna živá duše, a vlastně sem ani nejdu, nýbrž ven, na ulici, k cukráři, koupit nebeské nějakou sladkost, má to občas ráda, ale zdaleka ne tak jako Mili, a pak, myslil si, má dobrá Lakmé nikdy nebyla podezřívavá. Věří stejně jako já, že naše manželství je vzorné a že nikdy za sedmnáct let, co trvá, nepřehnal se nad ním jediný mráček. Naše manželství, pomyslně si pan Kopfrkingl a pohlédl na snubní prsten na své ruce, je tak čisté jako nebe nad Chrámem smrti, když se v něm právě nikdo nespaluje.

Doktor Bettelheim vzal pana Kopfrkingla za paži, a zatímco hledal žílu a pak ji otíral vatou, hleděl pan Kopfrkingl z židličky na stůl lékaře, kde leželo naslouchátko, zrcátko do úst, kulaté zrcátko na čelo, doktor Bettelheim tahle zrcátka měl, i když nebyl krčář, pak hleděl do kouta, kde stála bílá zasklená skříňka s baňkami, zkumavkami a léky a vedle byl hořák s kahanci... ale hlavně pan Kopfrkingl hleděl na velký ztemnělý obraz v černém rámu, který tu v ordinaci visíval léta. Bledý kavalír s ohnivě lesklýma očima, zarputilou tváří a pěstěnými vousy pod nosem v tmavě červených sametových nohavicích, temně hnědé košili a se zlatým mečíkem u pasu táhl právě přes práh matně ozářeného pokoje na zešeřelou chodbu krásnou ženu, vlastně ani ne ženu, nýbrž skoro ještě dítě, jakousi mladou růžolící dívku v černých šatech. Pokoj, odkud ji tak rozniceně táhl, byla asi ložnice, neboť v pozadí za jakousi průsvitnou záclonou se rýsovala pelest starodávné postele, znak všech ložnic. Z chodby se chystal skočit na kavalíra majestátný muž s prošedivělým vousem, černou čepičkou a bledou, bolestí zkřivenou tváří. Pan Kopfrkingl upíral zrak hlavně na mátožnou růžolící dívku a marně se snažil pochopit, co ta scéna vlastně znamená. Kdyby ten kavalír byl vlekl dívku do ložnice, říkával si pan Kopfrkingl, kdykoli na ten obraz hleděl, dalo by se to chápat, ale on ji netáhne do ložnice, nýbrž z ložnice, a to mu připadalo vždy dost divné. Upíral zrak na růžolící dívku v černých šatech, i když už lékař přiložil k jeho paži injekční stříkačku, upíral jej tím víc, když lékař bodl, nasál krev a pak přiložil vatou. Pak lékař šel do kouta, kde stála bílá zasklená skříňka, vstříkl tam krev do zkumavky, pak přistoupil vedle k hořáku, podržel zkumavku nad plamenem kahanu a pak se pan Kopfrkingl odtrhl od obrazu, lékař vyslovil závěr.

„Negativní, pane Kopfrkingl, jste zdrav.“

Říkal to tak už hezkou řádku let a pokaždé spadl panu Kopfrkinglovi ze srdce kámen. Kdyby se ty kameny za ta léta spočítaly, myslil si pan Kopfrkingl, musil by se pod jejich tíhou zřítit strop naší jídelny.

„Máte tyhle zkoušky stále za nutné, pane Kopfrkingl?“ řekl lékař, uklízeje instrumenty, a pan Kopfrkingl se obrátil k obrazu a pokýval hlavou. Tvrdím, myslil si v duchu a pohlédl na snubní prsten na své ruce, že se nestýkám s jinými ženami než se svou nebeskou, a přitom mám strach, nejsem-li nakažen, abych nevypadal jako podvodník nebo hypochondr v očích toho laskavého lékaře... A tak mu vždy tvrdíval, že má strach z nákazy proto, že je zaměstnanec krematoria.

„Víte, pane doktore,“ řekl mu i teď, „říkám stále, že se nestýkám s jinými ženami, jen se svou nebeskou, a přitom mám strach, nejsem-li nakažen. Bojím se, abych nevypadal

před vámi jako podvodník nebo hypochondr. Mám strach z nákazy proto, že pracuji v krematoriu.

„Ale vždyť přece nepřijdete do styku s mrtvými,“ řekl mu lékař, „nehledě k tomu, že není nákaza možná.“

„Víte, pane doktore,“ odpovídal mu pan Kopfrkingl, „ale jsem citlivý. Musil bych se zastřelit, kdybych zjistil, že jsem nakazil ženu. Dělán to pro klid svědomí.“

„Dělán to pro klid svědomí,“ řekl mu i teď pan Kopfrkingl a opět pohlédl na svůj snubní prsten, „bylo by to strašné, kdybych zjistil, že jsem nakazil ženu. Jsem abstinent, nepiji, nekouřím, a měl-li bych ublížit ženě takhle, musil bych se zastřelit,“ řekl a vzpomněl si na pana Prachaře ze třetího patra, který bohužel pije, na jeho ženu paní Prachařovou, kterou litoval, a na jejich Vojtíka, aby ten sklon k pití nezdědil. Pak rychle řekl:

„Náš Mili, pane doktore, se stále toulá. Bůhví, po kom to má, z nás tím netrpěl nikdo. Mám strach, abychom ho zase nemusili dát hledat policií jako tenkrát, když se zatoulal do Suchdola a chtěl tam přespát ve stohu. Jak jsem rád, pane doktore, že kamarádí s vaším Janem. Když je s ním, vím, že je nanejvýš u mostu nebo se dívá někde před domem na auta. Má takovou zvláštní hříčku, dělí auta na barevná, na zelená a na bílá, zelená jsou vojenská nebo trestanecká a bílá – to jsou auta sanitní, Červený kříž, já vždycky říkám,“ pan Kopfrkingl se usmál, „auta nebeská, pro anděly. Vaše auto je modré, tedy barevné,“ usmál se pan Kopfrkingl, „jsem vskutku rád, že kamarádí s vaším Janem. Toulky takového hochy jsou dnes nebezpečné. V pohraničí, jak jsem slyšel, vyhlásili výjimečný stav, v Norimberku byl prý sjezd národních socialistů a mluvil na něm Hitler, mluvil prý útočně, proti nám... kdo ví, co bude. Pane doktore, mám starost...“ dodal a v duchu si myslil: Mám starost jako ten náš pan Zajíc a skoro se toho bojím. Může z toho vzejít pro mnohé lidi peklo.

„Jen se, pane Kopfrkingl, nebojte,“ usmál se lékař, „násilí se nikomu nadlouho nevyplácí. S tím se může vystačit jen na krátkou dobu, ale dějiny se jím psát nedají.“

A když si pan Kopfrkingl trochu oddechl, lékař řekl:

„Lidé násilí trvale nesnesou. Lidi je možno omráčit, zastrašit, vehnat pod zem, ale na jak dlouho... žijeme přece v civilizovaném světě, v Evropě ve dvacátém století.“ Pak řekl:

„Útočníci jsou, pane Kopfrkingl, nakonec poraženi. Podívejte se v pohraničí. Československá vláda vyhlásila výjimečný stav a rázem se celý sudetoněmecký puč zhroutil... Hledíte na obraz,“ usmál se lékař.

„Léta na něj hledím,“ usmál se pan Kopfrkingl teď již klidně, „léta, a uchvacuje mě stále tak, jako když jsem ho viděl poprvé. Vznáší mě stejně jako před léty, když jsem k vám přišel poprvé...“ a myslil si, stejně jako mé manželství s Lakmé nebo ty pocity, když vcházím do Chrámu smrti, čas na mé zanicení nemá, je to zvláštní, nejmenší vliv.

„Co ten obraz vlastně, pane doktore, představuje?“ zeptal se, „kdo je ta krásná růžolící dívka v černých šatech... a pak stále dost nechápu tu scénu... ten muž tu dívku vleče z ložnice...“

„Byl by to delší výklad, pane Kopfrkingl,“ usmál se lékař a sedl si za stůl, „tenhle obraz se dědí v našem rodě. My pocházíme z Maďarska a bydleli jsme v Prešpurku, dnešní Bratislavě. Podle pověsti měl jeden náš předek v osmnáctém století – to je právě on, ten s těmi vousy v černé čepičce – neobyčejně krásnou mladou ženu a uherský hrabě Bethlén mu ji chtěl unést. On se však únosci ubránil. To je právě tato scéna. Je to únos. Proto ten muž vleče ženu z ložnice...“ usmál se lékař.

„Ubránil ji,“ kývl pan Kopfrkingl, „únos se nezdařil...“ „Nezdařil,“ kývl lékař, „to je to, o čem jsme právě mluvili. Útočníci jsou nakonec poraženi.“

„Je to zřejmě veledílo,“ řekl pan Kopfrkingl uznale, „který mistr...“

„Není znám,“ zavrtěl lékař hlavou, „malíř se nepodepsal. Chtěl zřejmě zůstat anonymní, protože jako únosce zpodobnil hraběte Bethléna a jako zachránce Žida, my Bettelheimové jsme přece, pane Kopfrkingl, židovská rodina. To víte, my jsme dost pronásledováni byli vždycky... Malíř by byl měl tenkrát asi z takového pojetí nepříjemnost...“

Zatímco doktor Bettelheim vyplňoval lístek léčebného fondu, hleděl pan Kopfrkingl na krásku na obraze, nyní už tedy scénu chápal, únos, který se nezdařil... a náhle sám nevěděl, koho lituje víc, zda krásnou růžolící dívku, jejího starého manžela zachránce anebo hraběcího únosce, jemuž se to nepovedlo, ale byl to jen takový rychlý záblesk mysli. Vzpomněl si na paní Strunnou, kterou nedávno spaloval, na paní Liškovou, mladou uklízečku, která je v posledních dnech trochu skleslá, na dceru pana Holého, rámaře, mladou růžolící dívku v černých šatech... napadla mu znovu i paní Prachařová, žena nešťastného pana Prachaře ze třetího patra, pak mu napadlo několik známých žen, pohlédl na lékaře.

„Tak prosím, pane Kopfrkingl,“ lékař mu vlídně podal lístek léčebného fondu, „myslíte-li, přijďte tedy zas. Váš Milivoj,“ řekl lékař a vstal, „je velmi hodný hoch, to s tím touláním nebude tak vážné. To víte, to je věk. V tom věku chlapci mají rádi všelijaká romantická dobrodružství, s tím se musí počítat. Já jsem, když mi bylo patnáct, hrozně rád chodil za vojáky, když pochodovali kolem nás za Bratislavu, na cvičišť. Ale co vaše paní, pane Kopfrkingl,“ řekl lékař, „někdy, když jí potkám, se mi zdá trochu smutná, neschází jí nic...“ a pan Kopfrkingl se teď skoro až zarazil. Že by byla Lakmé smutná a něco jí scházelo, nikdy neslyšel, ba nikdy v životě ho to ani nenapadlo.

„Neschází jí nic,“ řekl zaraženě, „slyším to poprvé v životě, nikdy mě nic takového ještě ani nenapadlo... zdá se vám, pane doktore, smutná?“

„To nic, to nic,“ uklidnil ho lékař rychle, vida jeho překvapení, „to byl jen takový můj dojem, jistě jsem se mýlil. Pojdte, pane Kopfrkingl, tuhle,“ řekl a vedl pana Kopfrkingla dveřmi do pokoje, „nemusí vás Anežka vidět, myje v čekárně podlahu.“

Když pan Kopfrkingl odemykal o patro níž dveře do bytu se sáčkem pralinek pro Lakmé v kapse, v duchu kroutil hlavou a mysli si: Lakmé připadá dobrému doktoru Bettelheimovi smutná, bože, co to znamená, co jí je, nebo je to opravdu jen dojem, zdání, vždyť já na ní nic nevidím, měl bych se jí nenápadně zeptat. A pak si mysli: Štěstí, že máme tak dobrého lékaře v domě. Štěstí, že je to takový lidumil. Štěstí, že mě přijme vždy po ordinálních hodinách a tak diskrétně.

Když vešel do předsíně, vzpomněl si, co slyšel o násilí a útočnících, kteří jsou nakonec vždy poraženi, a o Židech, kteří byli pronásledováni vždycky, a nějak mu ta dvojitá výpověď dobrého lékaře nešla dohromady. Také občas někde slýchám, vzpomněl si, že Židy pronásleduje Hitler v Německu. Proč? Vždyť jsou to tak laskaví a obětaví lidé.

Pak vyňal z kapsy sáček pralinek a vešel do obdivuhodné jídelny.

6

Dosavadní vláda odstoupila a v čelo nové nastoupil jednooký generál, pak vyhlásili mobilizaci. Život se ocitl v děsném kole, ale všechno drželo pohromadě, běželo, letělo vpřed, jen doletět, narazit a tasit zbraně. Za několik dní po vyhlášení mobilizace přinesl pan Fenek do krematoria zvláštní věc.

„Vidíte to, pane Kopfrkingl,“ hořekoval ve vrátnici a strkal panu Kopfrkinglovi pod oči jakousi zasklenou vitrítku, „vidíte to? Tady na těch papírových čtverečcích jsou nalepené mouchy. Tady ty se jmenují banánové čili drosophily, hmyz dvoukřídlý, pane Kopfrkingl, zkoušejí na nich dědičnost. Tahle, pane Kopfrkingl,“ pan Fenek ukázal dlouhým nehtem na malíčku, „má dvě stě druhů a tahle se jmenuje drosophila funebris. Nechtěl byste tu vitrítku? Dal bych vám ji, pane Kopfrkingl, lacino. Za špetku...“ pan Fenek ztišil hlas a pozdvihl své zaslzené oči, „za špetku morfia...“

„Je to dekorace,“ řekl pan Kopfrkingl, hledě na vitrítku, a myslil to vážně, „mám pro takovýhle mouchy, pane Fenek, smysl. Kdysi to byly živé bytosti, bzučely, létaly, na těchhle dokonce zkoušeli dědičnost, říkáte, teď jsou nalepeny na papírkách. V koupelně máme na špendlíku motýla. Ale,“ řekl pak, „kde bych vzal, pane Fenek, morfium? Vždyť já nekouřím ani cigarety.“

„Máte přece nějakého inženýra chemie...“ zahořekoval podivín. „Inženýr Reinke teď není v Praze,“ odvětil pan Kopfrkingl, „je mobilizace, všechno je v kole, všechno běží, letí, jen doletět... on je asi někde v terénu...“

„Tak mi to dáte, až se vrátí,“ řekl pan Fenek a strkal panu Kopfrkinglovi vitrítku, „já špetku něčeho snad ještě mám, vemte si to. Vemte si to už tady kvůli té funebrácké...“ ukázal na černou mouchu, „vemte si to, pane Kopfrkingl...“ a pan Kopfrkingl kývl, poděkoval a vitrítku vzal.

Chodby voněly lyzolem, paní Lišková stála s šátkem v ruce na konci chodby přede dveřmi přípravní, chystala se odejít, Beran a Zajíc tu ještě nebyli.

„Jsem tady dnes brzy,“ řekl pan Kopfrkingl paní Liškové, když k ní došel s vitrítkou pod paží, „to abych mohl vidět vás.“

„Vidíte lepší věci,“ řekla nejistě a poslepu si vážala šátek.

„To myslíte tady ty rozpadající se ubohé,“ ukázal pan Kopfrkingl zpět na žároviště hlavou, neboť pod paží měl vitrítku a v ruce ještě aktovku, „drahá, jsem spořádaný člověk a tohle mě může dojímat. Ale vy jste živá. Jak dlouho vůbec takhle žijete? Copak je smysl vašeho života v tom, abyste tu každý den ráno uklízela? Abyste každé ráno vstávala; jela sem, tady uklízela a pak se zase vracovala domů... víte, paní Lišková, já jsem na vás v posledních dnech myslel často, dokonce i v ordinaci lékaře.“ Pak řekl:

„Víte, jaká je doba, je mobilizace. Měla byste se k někomu přimknout, kdo by vás chránil, a ne být takhle sama. Pojdte si dnes večer o tom pohovořit. Trochu se pobavit, pookřát, přijít na jiné myšlenky,“ řekl, a hledě na její obnažený krk, trochu k ní přistoupil. Vytřeštila oči, vykřikla a dala se na pomalý útěk chodbou kolem žárovišť k šatně. Zepředu se ozval hlas paní Podzimkové, co je.

„Vražda v krematoriu,“ zvolal pan Kopfrkingl s vitrítkou a aktovkou v ruce, „paní Lišková se mě lekla.“

Paní Podzimková došla, pan Kopfrkingl se na ni usmál, i ona se usmála.

„Pane Kopfrkingl, vy žertujete a mně jde mráz po zádech. U žárovišť se žertovat nemá.“

„Máte pravdu,“ usmál se pan Kopfrkingl, „ale vždyť víte, paní Podzimková, že jsem to zle nemyslel. Paní Lišková je hezká opuštěná žena, nikoho nemá, doba je zlá, mobilizace, chtěl jsem si s ní trochu promluvit, porozprávět, někam ji pozvat, třeba k nám...“ řekl, „...chudák se snad lekla. No, snad ji budu moci pozvat někdy jindy.“

„Víš, Jozífku,“ řekl Zajícovi v šatně, když se hovořilo o mobilizaci a Němcích, a hleděl i na Berana a Dvořáka, který stál v koutě u věšáku a tiše si zapínal montérky, „doba je vskutku zlá, je mobilizace. Ale tohle všechno je politika a ta mě nebaví. Já jsem proti pronásledování, utrpení, bídě a hlavně proti válce. Já jsem jednu zažil a mám jí dost na

celý život. Vím, jak lidé zkusili. Manželské rozvraty, zničené rodiny, krev, trpěli i koně... jsem proti válce, to je má politika. A říkám to, i když mám tu kapku německé krve a má žena je Němka po matce, za původ nikdo nemůže. Tak už vás tréma trochu přešla, pane Dvořák?" kývl do kouta, kde se u věšáku pan Dvořák stále ještě tiše zapínal, „už méně kouříte než dřív, brzy tu budete jako doma a snad přestanete kouřit úplně. Naše Zina," usmál se, vyjímaje z aktovky svačinu, „bude mít narozeniny, ani nevím, co bych měl tomu dítěti koupit. Dozvěděli jsme se právě, že má známost s jakýmsi panem Mílou, známe ho zatím z fotky, zdá se to být hodný, slušný hoch z nejlepší rodiny. Ale i kdybychom ho už znali, na dárek bych se ho zeptat nemohl, ten by to vyzradil. A tak nevím, co bych jí měl koupit," opakoval a pohlédl na vitrínku s mouchami, kterou předtím postavil do rohu, „nevíte, pane Dvořák, co by pro sedmnáctiletou dívku bylo nejvhodnější? Vy snad máte o tom lepší přehled než já, víte asi, co taková děvčata mají ráda.“

„Ani nevím," usmál se mladík u věšáku nejistě a pohlédl na vitrínku v rohu, „snad bonboniéru.“

„Látku na šaty," řekl Zajíc a pohlédl na vitrínku.

„Čerta," řekl Beran, „proč látku! Šaty hotový. Hotový šaty, aby se do nich mohla hned obléct. Mobilizace není," dodal a pohlédl na vitrínku, „žádná politika, to je obrana! To je boj!"

„Mobilizace není žádná politika, to je obrana. To je boj," řekl pan Kopfrkingl Lakmé doma v obývacím pokoji, když si stoupl na židli, aby zavěsil vitrínku s mouchami nad klavír, „to mi dnes řekl v šatně pan Beran. Nedávno jsem potkal před domem pana doktora Bettelheima, právě vystupoval z auta a tak jsme se na chvíli zastavili. Násilí se nikomu nadlouho nevyplácí, řekl mi, s tím se vystačí jen krátce, dějiny se jím psát nedají. Lidi je možno omráčit, zastrašit, vehnat pod zem, ale na jak dlouho, řekl mi, žijeme přece v civilizovaném světě, v Evropě ve dvacátém století, a doložil mi to tím obrazem, co má v ordinaci, je na něm zpodoběn únos ženy hrabětem Bethlénem, který se nezdařil. Ale Židé byli pronásledováni vždycky, řekl mi, a to mi s tou jeho teorií krátkodechosti násilí nějak nejde dohromady." Pan Kopfrkingl na židli pohlédl na vitrínku s mouchami, kterou držel v ruce, a řekl:

„V tom, že za štěstí, spravedlnost a mír se musí bojovat, má asi náš německý Willi pravdu. Ostatně, to je asi všeobecně známo, to není žádný jeho výmysl, ten náš pan Beran by to zřejmě asi tvrdil také. Ale Willi má možná pravdu i v tom, že štěstí mohou vybojovat jen silní, stoprocentní lidé. Slabí asi sotva mohou odstranit pronásledování, vykořisťování, bídu, ti mohou, chudáci, jen trpět." Pan Kopfrkingl si podržel vitrínku s mouchami na zdi a pak řekl: „Když si pomyslím na toho našeho chudáka pana Fenka... ale co," smutně pohlédl, když Lakmé vzhledla k němu na židli, „snad je to morfinista. Morfinismus je strašná zhouba, drahá," kývl a opět si přidržel vitrínku s mouchami na zdi, „daleko horší, než když někdo pije a kouří. Chudák pan Fenek, jak by ten mohl s tím svým dlouhým nehtem na malíčku a s tím kumbálkem, co má za zády, odstraňovat vykořisťování nebo bojovat za mír, sám se sotva klepe, není s to ani kloudně promluvit s ředitelem. Chudák pan Prachař ze třetího patra, co by mohl asi dělat ten, už dlouho jsem paní Prachařovou nepotkal, jen aby nebyl po něm ten jeho chlapec, vskutku, může se to dědit..." pan Kopfrkingl pohlédl na mouchy ve vitrínce, „dědičnost dokázaly i mouchy. U nás je jeden mladík," řekl pan Kopfrkingl a podržel si vitrínku na zdi, „pan Dvořák. Když nastupoval, skoro nehasil cigaretu, jak kouřil, dnes ho už tréma trochu přechází a díkybohu kouří už méně. Snad jednou přestane vůbec, přál bych mu to ze srdce... Pan

Strauss,“ řekl pan Kopfrkingl pak, když slezl ze židle a zkoumal, zda vitrínku zavěsil rovně, „pan Strauss má s přihláškami žehu úspěch. Lidé v cukrovinkách jsou jemní, vlídní, dobří, mají pro tyhle věci smysl, myslím na to, jak pro pohřby žehem získat další agenty. Myslím, že by stejně vhodní byli i cestující v dětských hračkách a kosmetice, možná i ve špercích. To víš, drahá,“ usmál se na Lakmé, čistě hadříkem sedátko židle, „musím se o vás starat ještě víc, mám výčitky. Doktor Bettelheim nad námi má krásný obraz, auto, Willi také, no, nezávidím jim to, přeju jim to,“ řekl upřímně, „jsou to dobří, slušní, pracovití lidé, my nemáme auto, ale zato máme tenhle požehnaný domov,“ ukázal na obývací pokoj, „a svou lásku. To je víc. Nejsi, Lakmé, v poslední době nějak smutná,“ řekl nejistě a vzal kleštičky, kterými předtím zatloukal hřebík do zdi, „nebolí tě něco, netrápí, nemáš nějakou starost,“ a když se Lakmé usmála a dala mu ruku na rameno, kývl, pohládl ji po černých vlasech a řekl:

„Čarokrásná bude mít narozeniny, musíme jí dát něco pěkného. Pan Zajíc radil látku na šaty, pan Beran říkal šaty hotové, aby si je hned mohla vzít, něco na tom je. Musím se po něčem poohlédnout. Musím brzy zajít k panu Kádnerovi na Ovocný trh a při té příležitosti bych se po něčem pěkném podíval. Copak asi ten její Míla,“ řekl s pohledem na kleštičky, které stále držel v ruce, „podle fotky se to zdá být dobrý, slušný hoch, student z dobré rodiny, jestlipak má rád hudbu.“

Pátý den ráno řekla na chodbě Chrámu smrti paní Podzimková panu Kopfrkinglovi, že ztratili sílu.

„Paní Lišková odešla,“ řekla na chodbě poblíž přípravný, „bála se tady. Já se tu už skoro taky bojím.“

„Paní Lišková odešla?“ řekl pan Kopfrkingl překvapeně, zaraženě, „a právě teď? Právě teď jsem v elektrice slyšel, že na hranicích stojí německá armáda, schází se nějaká konference v Mnichově, může být válka a ona odešla? To mě tedy velmi mrzí,“ řekl s pohledem na nedaleké dveře přípravný, „chudák, tak to ji už nikam nepozvu. Byla skoro ještě,“ vzdychl s pohledem na dveře přípravný, „dítě. Ale vy, paní Podzimková,“ usmál se, „vy byste nás snad neopustila. Vždyť jste tu už patnáct let, co tak náhle? Nečetla jste v dnešních novinách o té ženě z Lysé, co ztratila ty tři tisíce? Ubohá matka dvou dětí ztratila tři tisíce, a místo aby šla ohlásit ztrátu na strážnici, skočila do Labe,“ pan Kopfrkingl smutně pohlédl na dveře přípravný a pak pohlédl na paní Podzimkovou a řekl: „Skočila do Labe, a zatím její tři tisíce ležely na policejní stanici, poctivý nálezce je odevzdal. To je děsné. O dva nešťastné ubohé sirotky víc.“

V šatně, skloněni nad novinami, mluvili Beran a Zajíc o tom, že na hranicích stojí německá armáda a v Mnichově se schází konference, aby jednala o pohraničí. V rohu u věšáku stál Dvořák a hrabal se v aktovce.

„Že jsi tak vzteklý,“ usmál se pan Kopfrkingl na Berana, „čeho se bojíš? Co by nás zabírali? Co by nás ničili? To by přece bylo násilí...“ vzpomněl si na doktora Bettelheima, „násilí se nikomu nevyplácí. S tím se může vystačit jen krátkou dobu, ale dějiny se jím psát nedají. Žijeme v civilizovaném světě, v Evropě, ve dvacátém století.“ Pak se pan Kopfrkingl usmál, vzpomněl si na Williho. „Vždyť ti Němci jsou chudáci,“ usmál se, „jsou sami na dně. Dostávají se z bídy a nezaměstnanosti, jak mohou. Že chtějí být silní, to ještě nic neznamená. Kde je síla, tam ještě nemusí být zlo. Ale to je politika,“ mávl rukou, když na něho všichni hleděli, „politika mě nezajímá. Víte, že paní Lišková odešla? Teď mi to právě řekla paní Podzimková. Prý se tu bála...“ Pak vzal pan Kopfrkingl noviny, zalistoval a řekl:

„Četli jste to o té ženě z Lysé? Kdyby ta žena z Lysé se byla trochu přemohla, nebyla by se utopila, ale šla na strážnici a bylo to v pořádku. Takhle připravila dvě nebohé děti o matku. Kolikátá je dnes slečna Čárská...“ usmál se na Dvořáka, který se v rohu u věšáku stále hrabal v aktovce, a Dvořák řekl:

„Sedmá.“

„Sedmá,“ řekl pan Kopfrkingl, „to je tragédie. Je to první odpolední pohřeb a to nebude čekat na slepé koleji ani minutu. Půjde do žároviště rovnou z obřadní síně, nemůžeme vzdát hold její kráse ani vteřinou čekání, chudák slečna Čárská. Včera jsem ji viděl v přípravně, tváří se, jako by spala, není na ní ani stín smrtelné vyhládklosti, má černé hedvábné šaty a v ruce drží překrásný růženec. Já vím, že až ji vystavíme, bude síň plná lidí. Měla právě před svatbou.“

„Někdy se mi zdá, že bych radši dělal v kotelně,“ řekl Dvořák u věšáku dost sklesle, „nebo u katafalků v síni, co je pan Pelikán.“

„Ale pane Dvořák, vy také,“ usmál se pan Kopfrkingl, „co se to děje? Vždyť jste se snad z té trémy už dostal? Zrovna nedávno jsem říkal mé drahé, jak jste si zvykl, že už i méně kouříte a snad přestanete vůbec, a teď tohle. V kotelně,“ řekl pan Kopfrkingl, „by to pro vás, pane Dvořák, nebylo, to byste ponižil. To spíš ještě u těch katafalků u pana Pelikána.“

Před čtrnáctou hodinou odložil pan Kopfrkingl knížku o Tibetu, zapnul mikrofon a jal se poslouchat obřad slečny Čárské z obřadní síně. Mluvil nějaký dobrý řečník.

„Slyšíte, co říká,“ řekl pan Kopfrkingl Dvořákovi, který stál vedle něho, „je to nějaký dobrý řečník. Nic jiného není lidský život než bytím k smrti, právě teď, tady na tomto místě že si to uvědomujeme, to je z nějakého filosofa a je to tak. Tady na tomto místě, pane Dvořák, si lidé uvědomují ledacos. Všem tvorům je souzeno po krátkém čase života zemřít. Z prachu jsme vzešli, prach jsme a v prach se obrátíme. Před námi je tma a po nás je tma, ten život je jen chvilka mezi dvojím temným nekonečnem. Vemte si lidi, kteří žili před sto nebo pěti sty léty, nikdo z nich dnes už dávno nežije. Totéž mohli říkat oni o těch, kteří žili před nimi, a ti, co přijdou po nás za sto, dvě stě let, to budou říkat o nás. Pořád se rodí noví lidé a pořád umírají, aby pak už věčně byli mrtví. Tak se to aspoň zdá některým z nás. Byl by to smutný osud živých myslících bytostí, kdyby to tak doopravdy bylo. Milióny let by se rodili stále noví lidé, aby se za chvíli zase pohroužili do nevědomí na věčné časy, vždyť by v tom případě lidský život neměl téměř žádný smysl.“

„Ale snad,“ řekl pan Dvořák dost sklesle – a bylo to poprvé, co vůbec něco takového řekl, „ale snad by život přece jen nějaký smysl měl. V tom, že lidi dělají věci pro své potomky.“

„Pane Dvořák,“ pan Kopfrkingl se shovívavě usmál a byl v tom úsměvu spíše soucit a smutek než nadřazenost, „pane Dvořák, vždyť ti potomci umřou také. Jednou, za milióny let třeba, naše země vyhasne a s tím i veškerý život. Kde bude pak ta veškerá lidská práce, ty námahy, soužení? Kde je smysl života bytostí, které před milióny let žily na nějaké planetě? Víte, pane Dvořák, já mám rád rodinu a dělám pro ni všechno. Ale v tom ještě není smysl života. To je pouze jeden úkol, má svatá povinnost. Teď hrají Dvořákovo Largo,“ ukázal pan Kopfrkingl na mikrofon, „slyšíte ten pláč a nárek, ach ano. Ještě před týdnem slečna Čárská chodila do kanceláře, psala, počítala, chystala se na svatbu, a teď... Vidíte, ta neměla rodinu, děti, žila krátce a to, že žila, by nemělo smysl?“ A pan Kopfrkingl si s lítostí znovu pomyslel, ani chvilku ti nemohu dopřát, čarokrásná nebeská, v klidu na koleji, a řekl to panu Dvořákovi i nahlas, za sedmdesát pět minut se

proměníš ve svých černých hedvábných šatech v bělostného skeleta a i ten růženec v tvých rukou se úplně ztratí. A pak se už jen tvá oslnivá kostra rozpadne v popel a naplní plechový válec, posléze urnu... „Ale duše ji nenaplní,“ řekl pak, „duše se osvobodí, vytrhne, vzlétne do éteru, převtělí, ta do urny nejde. Ta proto, aby byla v plechu, stvořena není. Ano, nic jiného není lidský život než bytím k smrti, pane Dvořák,“ řekl pan Kopfrkingl, „s tím musíme počítat, ostatně zvířata též, jenže ta o tom nevědí, ale v tom bytí k smrti smysl života není. Každý rád žije, někteří se smrti bojí, vidí smrt jako zlo, konec a předčasná smrt, i když koncem není, je vskutku zlá. Předčasná smrt je velké dobro jen tehdy, když člověka ušetří velkého strádání.“

„Možná,“ řekl pan Kopfrkingl za chvíli, když se obřad slečny Čárské v síni chýlil ke konci, „možná, že kdybychom přemohli přírodu a zbavili se smrti, bylo by to naše neštěstí. Kdybychom se zbavili smrti, nebylo by totiž úniku z utrpení. To by napřed nesmělo utrpení existovat, ale to by také napřed musili lidé být andělé, protože utrpení pášou lidé. Z toho je vidět, že na zemi je život věčný bez smrti nemožný, že život věčný bez smrti je možný jen tehdy a tam, kde není utrpení, a to je tedy možné jen v nějakém ráji. Z toho vidíte, že věčné peklo, jak se o něm učí, je naprostý nesmysl, věčné peklo existovat nemůže, ale naproti tomu může existovat věčné nebe, nirvána, jak říkají Tibeťané. Smrt na zemi je tedy požehnáním. Požehnáním, protože na zemi jsou lidé a utrpení, nikoli andělé a ráj. Kdyby nebylo smrti, pane Dvořák,“ řekl pan Kopfrkingl a zbystril sluch, obřad slečny Čárské skončil a pan Pelikán nahoře otevíral oponu, „kdyby nebylo smrti, nemohli bychom se měnit v prach, jak je psáno, nemohli bychom se z prachu znovu rodit, nějaké převtělování by přestalo mít smysl... vskutku, v ráji, v nebi, v nirváně toho už není třeba. Nebylo by ani pohřbů a pak by tyhle naše pece nebyly k ničemu. Pak by je stát nebyl musil zařizovat. Pak by krematoria mohl škrtnout i ten nejlidštější stát, který vůbec je. Chudák slečna Čárská,“ řekl pan Kopfrkingl, „a teď ji právě vezou do pece. Do žároviště číslo jedna, podívejte, a měla právě před svatbou. Narodí se znovu, ale co je to platné. Její smrt je předčasná a to je zlé. Předčasná smrt,“ opakoval pan Kopfrkingl a pohlédl na teploměr, „předčasná smrt je dobro jen tehdy, když člověka ušetří velkého strádání. Tak se mi zdá, že to případ nebohé slečny Čárské,“ pohlédl na teploměr, „není.“

Když později odpoledne přecházel pan Kopfrkingl kolem vrátnice pana Fenka, „podivín vylezl z kutlochu a zastavil ho, zda má již morfium.“

„Řekl jsem vám, že pan inženýr není v Praze,“ odvětil pan Kopfrkingl, „musíte mít trpělivost. Nemůže myslit na morfium, na hranicích stojí německá armáda a schází se konference v Mnichově. Může být válka a vy myslíte na morfium, pane Fenek,“ a pan Fenek zalezl. Ejhle, pan Kopfrkingl se až zarazil, dal jsem mu najevo trochu síly a chudák se dočista lekl. „Jdu teď ke knihaři dát si něco svázat, pane Fenek,“ řekl mu, aby ho trochu utišil, „a také se poohlédnu po nějakých šatech. Dcera bude mít narozeniny...“ a vyšel z budovy na nádvoří, u brány se pozdravil s vrátným panem Vránou, který tam seděl proto, že měl něco s játry, a pak jel elektrikou na Ovocný trh do knihařství pana Kádnera.

„Pane Kádner,“ řekl pan Kopfrkingl v knihařství staršímu tlustému mužiku v bílém tvrdém límci s červeným motýlkem, který stál za pultem, a vyňal z aktovky nějaké listy, „pane Kádner, rád bych si dal tyhle listy svázat. Je to má druhá nejzamilovanější četba, kterou mám léta v knihovně. Léta v knihovně hned vedle žluté knihy o Tibetu, kterou jste mi svého času vázal taky. Je to zákon...“ řekl, „o kremaci ze 7. 12. 1921 a prováděcí nařízení z 9. 10. 1923. Je to tenké, je to jen pár listů, ale snad by se to mohlo dát do

pěkných černých desek s nějakou stříbrnou linkou a vějíčkou cypřiše, vešla by se taková ozdoba i na hřbet?“

„Slabá linka zajisté,“ řekl pan Kádner v tvrdém bílém límci a červeném motýlku, hledě na tloušťku listů, „ale cypřiš a text ne, ty musíme dát na desky. Bude to však trvat, pane Kopfrkingl, týden. Je mobilizace a dostali jsme zakázky z Červeného kříže. Lucie...“ Za pult vešla jakási starší žena v brýlích, ruku, kterou zřejmě měla mokrou, si utřela do hadříku, trpce se usmála a pan Kádner řekl:

„Lucie, ukaž panu Kopfrkinglovi nějaký hezký smuteční vzoreček na desky.“

Z Ovocného trhu zamířil pan Kopfrkingl do Rytířské ulice a tam se zastavil před výkladem konfekčního obchodu, aby se v něm poohlédl po nějakých šatech pro Zinu. Ve výkladu bylo rozprostřeno plno bílých krajkových límečků a bylo tam i několik ženských figur, oblečených v pěkné světlé květované šaty. V rohu stála figurka takové růžolící dívky v černých šatech, byly to černé hedvábné šaty a pan Kopfrkingl si pomyslíl, tyhle šaty by Zina mohla nosit do společnosti, do divadla, na schůzky s panem Mílou, na procházky s námi, rodiči, tyhle jsou pro ni jako stvořené, zítra si je sem se mnou půjde zkusit. Pak si pan Kopfrkingl všiml těch bílých krajkových límečků a řekl si, co bych také něco koupil Lakmé, i když právě teď nebeská žádný svátek nemá, jistě by měla radost z bílého krajkového límečku, krásně by se hodil na její tmavé sváteční šaty... a vešel do krámu. Krásně se bude ten límeček vyjímat na jejích tmavých šatech, bude mít radost, řekl si s uspokojením, když vyšel z krámu, a pak si řekl, co bych měl ještě koupit Zině, té sladké dobré duši, a pak si vzpomněl na obraz svatebního průvodu v rámařství pana Holého v Nekázance. Měl bych se tam zastavit, když už jsem zde, myslil si, ten svatební průvod by byl také hezký dárek, dívky svatbu milují, krásně by se vyjímal v jídelně u okna místo obrazu ministra penzí, kterého bychom mohli přemístit nade dveře, snad ten obraz pan Holý ještě má... a vskutku, pan Kopfrkingl šel do Nekázanky a zašel k panu Holému. Za pultem stála krásná růžolící dcerka v černých šatech a měřila nějakou lištu.

„Ten svatební průvod k narozeninám,“ usmála se na pana Kopfrkingla, a byl to úsměv krásný, jemný, „ach ano, ten tu ještě někde je. Počkejte chvílku, já zavolám otce...“

„Krásná svatba, pane Kopfrkingl,“ řekl pan Holý, když přinesl obrázek, „když si tak vzpomínám na svou ženu, když jsme měli svatbu my, to už bude dvacet let, to už ani není pravda. Devět let je už, chudák, tam...“ mávl rukou kamsi dozadu jako k Masarykovu nádraží, „roste jí za hrobem bříza... No, je to tisk,“ řekl hledě na obraz, „budu počítat jen rámování a sklo. Devět korun. Hezky vám to zabalíme, když je to k narozeninám. Martičko,“ řekl růžolící dcerce, „dones ten stříbrný papír s těmi vlčími máky.“

„Otče, co to visí za mouchy nad klavírem,“ řekla Zina večer, když přišla domů.

„Ale Zininko, vždyť už tam visí týden,“ usmál se pan Kopfrkingl něžně, „jsou od jednoho dobrého ubožatce. Ty sis jich všimla až teď? Tak se mi zdá, má černovlásko, že jsi něčím zcela uchváčena,“ usmál se, neboť ho napadlo, že má asi plnou hlavu svého pana Míly, kterého znali zatím jen z fotky.

„Myslíš asi na pana Mílu, krásko,“ usmál se, „no, na tom není nic zlého. Tak jak ho známe z fotky, zdá se být hodný, slušný hoch, student z nejlepší rodiny.“ Pak řekl:

„Ty mouchy visí nad klavírem už týden a jsou zajímavé. Jedna se jmenuje funebris, pohřební, to je ta velká černá chocholatá moucha, mít rakev a stát vedle ní, vypadala by jako pan Špaček, když si vezme uniformu, pan Špaček je funebrák. Ty ostatní mouchy jsou banánové, na těch se zkouší dědičnost. Zinuško,“ usmál se pan Kopfrkingl vlídně

na Milivoje, který stál v rohu s kočkou, jedl věneček a zíral, „blíží se tvé narozeniny. Chci ti koupit nějaké pěkné hedvábné šaty do divadla, společnosti, kina, na procházky s námi, samozřejmě i s panem Mílou... zítra bys měla jít se mnou zkusit si je, mám je vyhlédnuté v Rytířské ulici. Naší nadoblačné,“ řekl, „jsem v tom krámě koupil hezký bílý krajkový límeček na tmavé sváteční šaty. Mili,“ usmál se do rohu na kočku, a pak šel k Milimu, který dojídal věneček, a kočku pohladil.

„Jak je ta naše dobrá Rosana čistotná,“ řekl, „jak jí chutná. Dnes má mléka dost.“

7

Bylo po záboru Sudet a byt Kopfrkinglů zářil.

„Jak to v té naší milé jídelně vypadá,“ řekl pan Kopfrkingl Lakmé v kuchyni u stolu, dáváje na velký tác obkládané chlebičky, „v té naší milé jídelně je to jako o svatbě. V čele sedí naše čarokrásná, tuhle...“ pan Kopfrkingl ukázal na jednu kuchyňskou židli, „pan Míla, tuhle dvě spolužačky čarokrásné, Lenka a Lála, tuhle Jan Bettelheim a zde Vojta, synek nešťastného pana Prachaře ze třetího patra. Víš, něžná,“ řekl Lakmé, která teď křehkými prsty sypala do misek slané mandle, „když se tak dívám, jak tam v té naší milé jídelně všichni sedí, připadá mi to jako scénka z nějakého krásného starého obrazu, který vymaloval nějaký slavný malíř. Ten pan Míla je chytrý hoch, že vzal s sebou aparát. Jestli se mu obrázky povedou, bude to krásná vzpomínka na celý život.“ Pan Kopfrkingl kladl pak na druhý tác věnečky a dorty a řekl: „Vskutku je ta naše Zina krásná, po tobě, nebeská, též po tvé blažené matce. A jak jí ty nové černé hedvábné šaty sluší! Ty může směle nosit do divadla, do společnosti, na procházky s rodiči...“ pan Kopfrkingl se usmál, „mít místo černých vlasů světlé jako ty dvě její milé spolužačky, byla by jak anděl. Kdyby ji pan Míla dostal... ale já bych mu to přál,“ usmál se, „je to vskutku hodný hoch, fotka nelhala a je z dobré rodiny. Jeho otec, pan inženýr Janáček, je velký odborník na stroje, je také nějakým funkcionářem v Sokole a pan Míla mi připadá se Zinou velmi šťastný, všiml jsem si jeho pohledu při přípitku. Jen to jméno Miloslav by mohl mít jiné, třeba Svatobor nebo Zlatko, Miloslav je příliš průhledné, ale to nic. Jména nic neznamenají, jak říkáš, drahá. Pan Míla má rád fyziku, elektřinu, stroje, já měl vlastně tyhle věci také vždycky rád, musím se ho ještě zeptat, zdali má rád hudbu...“

„Jsou to ještě děti,“ usmála se Lakmé, „upravujíc si bílý krajkový límeček na tmavých šatech, „vždyť je to studentská láska. Co se všechno ještě může stát...“

„Jistě,“ řekl pan Kopfrkingl s pohledem na bílý krajkový límeček, „co se všechno ještě může stát. Budoucnost je vždycky nejistá. Nikdo z nás neví, co nás čeká nebo co nás mine, jediná jistota, kterou v životě máme, je smrt. Ale na studentskou lásku si člověk vzpomene rád vždycky. Naše čarokrásná bude mít na ni vzpomínky na celý život. Jestlipak ty dvě láhve vína postačí...“ řekl pan Kopfrkingl a chystal na stůl malé lžičky, „snad ano. Já jsem abstinent, mám tam kávu, ty, nebeská, tam máš čaj, Mili je mlisoun a Jan Bettelheim též, jí spíše věnečky a dorty, všimla sis, že se při přípitku napili jen málo, z těch alkoholici, díkybohu, nebudou... láhve vlastně zbývají jen pro obě dívky, slečnu Lenku a Lálu, no a pak pro Zinu, pana Mílu a synka nešťastného pana Prachaře. Ten Vojtík se napil dost, aby to opravdu nezdědil po otci, byla by ho škoda. Vskutku však nesmíme podezírat, ani s tím kouřením ne, paní Prachařovou jsem už dlouho nepotkal,

nesmíme na sobě dát nic znát, zvlášť Zina. Jsem zvědav, jak nás pan Míla vyfotografuje. Bůh snad dá, že se to zdaří. Byla by to krásná památka na dnešní den.“

„Snad jsem ti, Romane, ještě neřekla,“ usmála se Lakmé, vyjímajíc z kredence talířky, „že psal Willi. Pohleď, tady jsem našla jeho lístek,“ vyňala z kredence lístek, „snad se nic nestalo, že jsem zapoměla, přišel dnes ráno. Zve tebe a Miliho na box na příští týden. Píše, abyste také jednou viděli něco pořádného...“

Pan Kopfrkingl vzal lístek, přečetl jej a s úsměvným pohledem do kredence jej opět vrátil Lakmé.

„Příští středu do Klubu mladých,“ usmál se, „no, snad bychom jít mohli, když nás Willi zve. Od těch Sudet jsme spolu vlastně ani pořádně nemluvili. Ale že zve do Klubu mladých, to je přece nějaký český klub, a že zve právě na box! Nevěděl jsem, že holduje boxu, nebo jo?“ Pak řekl: „Mili se asi podiví, až mu to řeknu. Nikdy v životě box neviděl, bude to pro něho něco jako zjevení. Aby se tím nějak nezkazil, ten dobrý hoch, box mi připadá dost hrubý. Zavolej, něžná, Zinu...“

Lakmé odběhla a zavolala Zinu. Zina hned přišla, měla nové černé hedvábné šaty, velice jí slušely, vzali ze stolu mísy, mandle, talířky a lžičky a šli. Ve dveřích Zina řekla:

„Nevěděla jsem, že budeme dávat chlebičky a cukroví až teď. Myslíla jsem, že to bude na stole hned při přípitku.“

„Je lepší nosit to postupně,“ usmál se pan Kopfrkingl, „když už je všechno předem na stole, není žádné překvapení. To máš jako s tím pouzdrem, co se stále otevírá a pořád se v něm objevují další nové věci. Je lepší vidět věci postupně než najednou...“

V jídelně vskutku všichni seděli jako na krásném obraze, bylo to snad tím, že všichni seděli pohromadě u stolu, navíc s nimi byla teď i kočka. Mili ji držel nad krajem stolu pod břichem, Jan Bettelheim jí hýbal ocasem a Vojtěch jí strkal k čumáku sklenku vína. Lenka a Lála se smály, byly vskutku plavovlasé, Lenka byla štíhlá, Lála dost tlustá, Míla se smál, kroutil hlavou a točil se po aparátu, který ležel u novin na skřínce za jeho zády.

„Tak si, drahé děti, berte,“ vybízela pan Kopfrkingl vlídně, když byly mísy na stole, „to všechno se musí sníst. Slečny...“ usmál se na Lenku a tlustší Lálu, „pane Janáček, hoši...“ obrátil se k Janu Bettelheimovi a Vojtovi, a pak řekl: „Mili, netrap nevinnou. Pusť ji na zem. Můžeme ji zavolat, až se budeme fotografovat.“

„Ach, to je jeden francouzský ministr,“ řekl pan Kopfrkingl, když Míla pohlédl nade dveře, kde teď visel nikaragujský prezident, neboť na jeho místě u okna u tabulky byl teď obraz svatebního průvodu, „bývalý profesor na College des sciences sociales, pozdější ministr penzí... Dosud visel zde u okna u tabulky,“ ukázal, „teď zde na jeho místě visí obraz svatebního průvodu. Tenhle svatební průvod,“ pan Kopfrkingl vstal a sňal obraz svatebního průvodu, „jsem koupil Zinušce u pana Holého v Nekázance. Pan Holý je starší, opuštěný člověk, vdovec, ztratil ženu před devíti léty, má krásnou růžolící dceru Martu. Svatba, drahé děti,“ usmál se pan Kopfrkingl na obraz, který stále držel v ruce, „je velká událost. Je jen jednou v životě, nikdy se neopakuje, člověk s ní jde vlastně do hrobu. Ovšem, jsou také případy, kdy se lidé dají rozvést,“ pan Kopfrkingl potřásl hlavou a obraz zavěsil zpátky na zeď, „dají se rozvést a ožení se znovu, takové případy se v životě občas vyskytnou také... Ale je-li to moudré a dobré,“ pan Kopfrkingl potřásl hlavou, „to je otázka. Já s tím zrovna nesouhlasím. Člověk má zůstat věren své ženě a žena svému muži. Svatba je posvátný obřad,“ pan Kopfrkingl pohlédl na svůj snubní prsten na ruce a usedl ke stolu, „tak posvátný obřad se má konat jen jednou v životě. Je to něco podobného jako prohlášení za mrtvého,“ pan Kopfrkingl se usmál, „nejodpovědnější a nejvznešenější úřední akt, který se na tomto světě koná, anebo jako

pohřeb, který se také koná v životě jen jednou. Tak vy jste si, pane Janáček, přinesl i fotografický přístroj,“ pohlédl na hochu, „myslíte, že to při tomhle světle půjde?“

„Půjde,“ odvětil Míla hbitě, „mám to už zkusit?“

„Snad bychom ještě počkali, až něco sníte,“ řekl pan Kopfrkingl, „když je člověk sytý, vypadá líp. Vypadá tak nějak skutečněji, životněji. A vy jste vskutku ještě nic nejedli,“ ukázal na stůl, „jezte, pane Janáček, podívejte, co toho tady je – slečny,“ obrátil se na Lenku a tlustší Lálu, „vy nejíte také, nebo si snad chcete udržet štíhlou linii...“ a v duchu si řekl: Štíhlou, to je chvályhodné, stojí to aspoň míň dřeva... a nahlas řekl: „Jste přece ještě mladé.“ A pak pobídl Vojtíka a Jana, a Zina nalila víno, plavovlásky a Vojtěch se napili, vzali chlebičky, Jan a Mili si vzali dorty a Vojtěch pak utkvěl zrakem na knihovně.

„To je taková má malá knihovna,“ usmál se pan Kopfrkingl, „jsou v ní knihy, které se dají číst stále a pořád dokola a jsou pořád tak půvabné a vzrušující, jako když se čtou poprvé, nikdy se neomrzí... Zinuško,“ pan Kopfrkingl se obrátil k Zině, „pusť rádio, je tam teď hezký operní koncert, bude to taková ilustrace nebo doplněk zábavy...“ Pak řekl:

„V knihovně jsou též dvě knihy, které mám ze všech nejraději. Ta žlutá,“ ukázal na dálku, „je o Tibetu a dalajlámovi, ta druhá vedle v těch černých deskách vlastně ani kniha není, je to jen několik pouhých listů, skoro ani nešly svázat, ale jsou to listy vzácné. Jsou to zákony... Ale tak mi napadá, že jsme se dnes ještě ani nekoukli do novin,“ řekl pan Kopfrkingl, zatímco se už z rádia ozvala hudba, svěží Siciliana z Verdiho Sicilských nešpor, zpívaná výtečnou pěvkyní... „ani jsme se nekoukli do novin a přitom žijeme v tak rušné době, zvláště teď po tom záboru Sudet. Dějí se velké věci,“ řekl, podal si noviny, jež ležely na skřínce vedle aparátu pana Míly, zalistoval a četl:

„Nezletilý řídil auto... Zedník, který vezl dvoukolák, byl povelan a kočí spadl z kozlíku, ale raněn byl jen lehce. Jak se zjistilo, řídil auto nezletilý sedmnáctiletý hoch. Vyjel si s autem svého otce po Praze... To se ti stát, Mili, nemůže,“ usmál se pan Kopfrkingl na Miliho, který jedl věneček, „my auto nemáme. To jen ty máš to své dělení aut na barevná, zelená a bílá... Janovi by se případ s autem mohl stát spíš, ti auto mají,“ usmál se pan Kopfrkingl na Jana Bettelheima, který teď, zdálo se, poslouchal hudbu, „ale Jan je hodný, spořádaný hoch, který radši dává přednost hudbě, návštěvám oper a koncertů, než aby bral auto strýčkovi. Tvůj strýc,“ pan Kopfrkingl na chvíli odložil noviny a vlídně pohlédl na Jana, „je vzácný člověk. Výtečný lékař. Vynikající odborník. Vůbec být lékařem je krásné. Lékař je takový anděl mezi lidmi, jak jsem jednou četl, pomáhá ubohým, co může být krásnějšího než pomáhat ubohým? Lékař pomáhá zbavovat lidi bolestí a utrpení...“ řekl pomalu... a pak po chvíli ticha, v němž končila pěvkyně svou sicilskou árii, řekl: „Pan doktor Bettelheim také výtečně rozumí obrazům... To byla Siciliana z Verdiho Sicilských nešpor.“ Pak opět vzal noviny a četl:

„Anténa usmrtila ženu,“ četl a pohlédl na Lakmé, která si právě poupravovala bílý krajkový límeček na tmavých šatech, „jak jsou ty ženy neopatrné. Nedají na sebe trochu pozor. Bude-li ta žena zpopelněna, za hodinu a čtvrt z ní budou jen dvě kila prachu. Mili...“ vzhlédl k chlapci, z rádia se ozvala píseň Mignon o kraji, kde kvetou citrony, „ty míváš také všelijaké nápady, ne aby ti někdy napadlo dávat si do úst nějakou třaskavou kuličku. Takové žerty se nemusí vyplatit. Kulička v ústech třesne a člověk může být nadosmrti mrzák. Také se dost touláš, Mili,“ potřásl pan Kopfrkingl hlavou, hledaje další zprávu v novinách, „s tím bys měl už přestat. Podívej Honzík,“ ukázal na Jana Bettelheima, „když někam jde, jde nejdál k mostu. Jeho by jistě nenapadlo jít někam do Suchdola a chtít tam přespat ve stohu, a zvláště v téhle době,“ zdvihl pan Kopfrkingl

hlavu. „Dnes není doba na romantické toulky, víš přece, co se stalo, zabrali Sudety, žijeme jako ve vojenském táboře, policie romantismus chlapců dnes asi moc ráda nemá. Tohle zpívá Marta Krásová,“ pan Kopfrkingl ukázal k rádiu, „je to píseň Mignon o kraji, kde kvetou citrony...“ a pak, opět po chvíli ticha, v němž, jak se zdálo, Jan Bettelheim poslouchal Mignon, pan Kopfrkingl se zas sklonil k novinám a řekl:

„Tuhle ještě něco. Vážný úraz v posteli. J. Kašpar z Kosmonos spal na posteli vedle stolu. Večer si položil na stůl velký kuchyňský nůž. V noci měl divoký sen a ve snu uchoпил nůž a vší silou se jím bodl do pravé paže... Zřejmě byl levičák,“ zakroutil pan Kopfrkingl hlavou, „ještě štěstí, že se, chudák, nebodl do srdce nebo do břicha. Ejhle,“ odložil na chvíli noviny, „i sny mohou být smrtelné. Tak, děti, jezte,“ pobídl znovu všechny vlídně, „máme rodinnou slavnost a ono to nějak neubývá. Nebeská...“ A Lakmé se usmála a pobízela k jídlu a pití a všichni jedli. Zina, Míla, Vojtěch, Lenka, tlustší Lála se i napili, a Míla se pak zadíval na tabulku u okna.

„Pan Janáček se dívá na tu naši milou něžnou tabulku,“ usmál se pan Kopfrkingl, zatímco v rádiu začal zpívat pěvec Mefistovu kavatinu z Gounodova Fausta a Markétky, „asi nevíte, co ta tabulka značí. Tak to je, pane Janáček, jakýsi náš jízdni řád smrti,“ řekl. „Vy máte rád elektriku, stroje, fyziku, pane Janáček, to má budoucnost, svět má ovládnout automatizace. Já osobně mám různé automaty a mechanismy rád, i když o tom moc nemluví. Možná, že i tenhle jízdni řád smrti bude jednou ještě víc zautomatizován, zmechanizován než dosud,“ pan Kopfrkingl vstal a sňal tabulku ze zdi, zatímco v rádiu zpíval stále Mefisto, „více než dosud a pak to půjde všechno ještě lépe a rychleji. Ono se to zdá napohled složité,“ pan Kopfrkingl se usmál ke stolu, „ve skutečnosti to však tak složité není. Tahle čísla značí čísla pohřbů,“ ukázal a prsten na ruce se mu blýskl, „tahle dobu obřadů v síni, tato čísla značí první a druhé žároviště a tato dobu proměny. Jsou v tom i čekací doby na slepé koleji, při dvou žárovištích nemohou být jiné. Kdyby bylo jen jedno žároviště, jak tomu je leckde ve venkovských městech, třeba v Chrudimi u Slatiňan, vzrostla by čekací doba na slepé koleji až na několik hodin. Při dvou žárovištích vzroste nanejvýš na třicet minut. Kdybychom měli žároviště tři, čekací doba by odpadla vůbec. Slepých kolejí by vůbec nebylo třeba. Všichni z obřadní síně by šli rovnou... Smrt,“ pan Kopfrkingl ukázal na tabulku a prsten na ruce se mu opět blýskl, „smrt je jediná jistota, kterou člověk v životě má, kromě jistoty, že zemře, není nic v životě člověka jistého, a tak je třeba to, co po ní následuje, dobře připravit a vybavit. To právě splňuje žeh. Pohřeb žehem je výhodnější než pohřeb do země,“ řekl pan Kopfrkingl, zavěšuje tabulku zpět na zeď. „Právě proto, že je více automatický a mechanický, urychluje proces návratu v prach, z něhož člověk vzešel, a tím vlastně pomáhá bohu. Ale hlavně pomáhá samotnému člověku. Smrt osvobozuje člověka od bolesti a utrpení...“ pohlédl na Jana Bettelheima, „odstraňuje zeď, která ho za života obklopuje a brání mu v rozhledu, osvěcuje ho. Pohřbu žehem se, drahé děti, nebojte,“ pan Kopfrkingl se jemně usmál a všichni se zasmáli po něm, „tohle je kavatina Mefista z Gounodova Fausta, už končí...“ ukázal na rádio.

„A už se někdy stalo, že někdo obživil v rakvi,“ zeptal se Míla, a Lenka, tlustší Lála a Vojtěch se smáli, jen Jan Bettelheim byl trochu vážnější, poslouchal rádio, teď se v něm ozval sladký dvojpěv sopránů a tenora z posledního dějství Donizettiho Dona Pasquala... a pan Kopfrkingl, zřejmě potěšen tím chlapcovým zájmem, se jemně usmál a řekl:

„Ale kdepak, pane Janáček, to ne. Ještě nikdy v mé praxi se to nestalo. Neobživla ani paní Strunná, ač v rakvi vypadala jako živá, ani slečna Čárská, ač jí bylo třicet a měla před svatbou...“

„Ale někdy se to stalo, že člověk v rakvi obživil,“ namítl Vojtěch, „jednou jsem četl...“

„Já taky,“ řekla tlustší Lála...

„Někdy se to stalo,“ přerušil je pan Kopfrkingl vlídně, „stalo, ale to jen proto, že ten člověk nebyl opravdu mrtev. Že když ho kladli do rakve, byl vlastně živý, ale oni to nepoznali... Jen dvěma lidem v dějinách, kteří byli opravdu mrtví, bylo dopřáno, aby v rakvi obživi, a to byla dcera Jairova a Lazar. Ale to byly výjimky, to byl zázrak. A pak, dcera Jairova nebyla vlastně v rakvi, ale doma na lůžku, a Lazar také nebyl v rakvi, ale v plátně ve skalním hrobě. Zhola nemožné však je, aby někdo obživil, když stráví hodinu a čtvrt v žárovišti a jeho popel naplní urnu,“ řekl pan Kopfrkingl, upijeje kávy, zatímco z rádia zněl sladký dvojzpěv z Pasquala. „Když popel naplní urnu, je konec, i kdyby měl člověk ještě sto chutí dát se znovu dohromady, vyskočit a chodit na tom božím světě pár dní, jako třeba zřejmě chudák paní Strunná nebo slečna Čárská. Pohřeb žehem je naprosto jistý a člověka zbaví strachu z obživnutí dokonale. Člověk, který se rozhodne pro žeh, má celý život jistotu, že se ničeho nemusí bát, a může umírat úplně klidně. Žeh ho ušetří všech trápení, kdybychom věřili, že případy obživnutí jsou i dnes. Ale, drahé děti, bát se vskutku nemusíte,“ pan Kopfrkingl s úsměvem zavrtěl hlavou, hledě na stůl, „dnes se to neděje. Když je někdo prohlášen za mrtvého, je mrtev dokonale. Věda v diagnóze smrti je dnes jistá, pan doktor Bettelheim, kdyby tu byl, by to potvrdil nejlépe, a krematorium je zcela spolehlivý mechanismus. Obživnout mohli tu a tam lidé ve středověku, ale tenkrát si lidé nevěděli rady i s věcmi prostšími, než je tak odpovědný a vznešený úřední akt jako prohlášení za mrtvého, nevěděli si rady třeba s morem. To je dvojzpěv,“ usmál se pan Kopfrkingl na Jana, který stále dost poslouchal hudbu, „z Donizettiho Dona Pasquala.“

„Ale může se snad smíchat dohromady popel dvou lidí, kteří k sobě nepatří...“ řekl teď Jan Bettelheim podivně, zřejmě neposlouchal jen rádio, ale i pana Kopfrkingla, a pan Kopfrkingl, zřejmě potěšen, opět zavrtěl hlavou.

„Ani to se stát nemůže,“ řekl, „není k tomu možnost. To se mohlo dít ve středověku, když hromadně spalovali na hranicích kacíře. V krematoriu se spaluje každý zvlášť, a to rozžhaveným vzduchem, tělo ani rakev nesmí přijít do styku s ohněm, to je zásada, na to je dokonce jakýsi zákon... a při každé proměně popel propadá mechanicky rošty. Kdyby se to však stát mohlo,“ pan Kopfrkingl se trochu zamyslel, „kdyby se to stát mohlo, nebyla by to tak velká tragédie, jak by se napohled zdálo. V lidském popelu není totiž rozdíl. Ministerský předseda má stejný popel jako číšnice, ředitel našeho krematoria bude mít stejný popel jako žebrák... Nezáleží ani na tom, jakou krev má, zda v ní je anebo není kapka německá, to je úplně bezvýznamné,“ pan Kopfrkingl se usmál, „všichni máme tytéž prarodiče, všichni pocházíme z téhož prachu a do téhož se navracíme, všichni máme tentýž původ. A za ten druhý původ, za ten dočasný, nynější, nikdo nemůže, nemá vůbec žádnou cenu. Nakonec je tentýž šedobílý popel ze všech.“

Pak ke stolu zamířila kočka, pan Kopfrkingl se usmál a řekl:

„V některých státech spalují po smrti i zvířata. Zákony tam slouží i zvířatům, nejen lidem. Zvířata jsou naši bratři a my nemáme působit bolest ani jim. Kdo má pro jejich smutné uzavřené duše cit, tomu neublíží ani nejobávanější šelma. Ani leopard...“ usmál se pan Kopfrkingl na Lakmé, která právě upíjela čaj, a na její krajkový límeček, který se na jejích tmavých šatech hezky bělal, „v naší krásné knize o Tibetu je o tom jedna krásná

pasáž. Pasáž, jak se hoch střetl v džungli tváří v tvář s leopardem. Večer potmě ulehl hoch do křoví, a když se ráno probudil, viděl leoparda, který ležel pár kroků od něho. Hleděli na sebe a leopard chlapci neublížil. Později se z toho chlapce stal mnich a nakonec dalajláma. Chce to čisté srdce, něžné bratrské duše to vycítí. Běž, nebeská,“ pohladil kočku u nohy, „zavoláme tě, až se budeme fotografovat. Aby i tvá nynější podoba byla zvěčněna... jednou sama sebe nepoznáš...“ dodal tiše a pak řekl:

„V rádiu teď hrají velkou árii z Belliniho Normy, zpívá ji slavná italská pěvkyně... myslím, že v novinách je ještě něco, co jsme nečetli, teď po tom záboru Sudet žijeme jak v obleženém táboře, a pak, zatímco v rádiu zpíval italský soprán Casa divu z Normy, sáhl pan Kopfrkingl ještě jednou po novinách.

„Ano, zde,“ řekl, „věda o dvouhlavé dívce. Věda o dvouhlavé dívce...“ usmál se s pohledem na stůl a četl: „Srostlá děvčátka měla samostatné hlavy, šíje, horní končetiny a hrudníky s příslušnými útroby, ale společné břicho a jediný pár dolních končetin. Měla dvě samostatné páteře a tedy dvojí nervový systém, dvojí míchu a dvojí mozek. Duševní život děvčátek byl naprosto samo statný. Každá samostatně usínala a probouzela se. Zrůda vydržela žít celý rok. Představ si, Jane,“ pan Kopfrkingl se s úsměvem otočil k Janu Bettelheimovi, „byla-li ta zrůda zpopelněna, byl její popel smíchán a nic se nestalo. Tady dokonce ani oddělit nešel...“ Představ si, Zininko,“ s úsměvem se otočil k Zině, „představ si, že bys měla dvě hlavy, mohla současně vykonávat dvě práce, mohla současně myslit na dvě různé věci, mohla současně cítit dva různé city, to je dvakrát delší život. Život vskutku požehnaný. Tak se, drahé děti, ještě jednou napijme. Nebeská, nalej také ještě dívkám a chlapcům, Janovi a Milimu snad ne, nepijí, jsou ještě mladí, v rádiu stále ještě hrají árii z Normy.“ Pak pan Kopfrkingl upil kávy, pohlédl na poloprázdné mísy s chlebíčky, věnečky a dorty, také na misky s mandlemi a řekl:

„Tak jste pojedli už aspoň trochu, aspoň trochu se nasýtí... a tak co že byste se, pane Janáček, pokusil o nějaký ten snímek?“

Udělali skupinku, pan Kopfrkingl vzal kočku na klín a sedl si s Lakmé doprostřed, k nim si stoupla Zina a Mili, ostatní děvčata a chlapci si stoupli za ně. A Míla žertovně zatřepal prsty, řekl, aby byli chvíli bez pohnutí, a v doprovodu božské hudby z Normy je zmáčkl.

„Fotografie je,“ řekl pan Kopfrkingl, když to bylo hotovo, „taková věčná konzerva právě přítomného času. U nás v krematoriu se fotografuje též, jen žertovně třepat prsty se nemusí a také říkat lidem, aby byli chvíli bez pohnutí, protože se zvěčňují lidé v rakvích. Pro ty už tohle třepání není třeba a bez pohnutí jsou už trvale... Lidé si to kupují na památku. Ovšem, ti pozůstalí...“ dodal.

Pan Kopfrkingl podržel na klíně kočku a Míla ho vzal podruhé, jen s rodinou – s Lakmé, Zinou a Milivojem, prsty už tentokrát netřepal, byli chvíli bez pohnutí sami od sebe.

„Lidé si rádi připomenou v rodinném albu pohřeb stejně jako svatbu,“ řekl pan Kopfrkingl, když to bylo hotovo, „dva nejposvátnější obřady v životě. Je to památka na věčné časy.“

Pak se nabídl syn nešťastného pana Prachaře, že to teď zmáčkne on, aby si mohl Míla stoupnout k ostatním, a pan Kopfrkingl kývl. Opět seděl s kočkou na klíně, Lakmé vedle něho a ostatní stáli za nimi.

„A teď ještě vy se Zinou,“ usmál se pan Kopfrkingl na Mílu, když bylo hotovo i to, „teď vás zas zmáčknu já, jen mi to, pane Janáček, laskavě nařídte.“ A když to Míla nařídil a stoupl si k Zině, pan Kopfrkingl zmáčkl a řekl:

„Nic v životě lidském není jisté. Budoucnost je vždycky nejistá a tahle nejistota je zdroj všeho strachu. Ale aspoň jediná věc v životě je jistá, a to je smrt. Takže vlastně vskutku... zaplat' pánbůh za ni...“

V rádiu skončila velká árie z Normy a v jídelně se na chvíli rozhostilo ticho.

„Snad bůh dá, že se to povede,“ usmál se pan Kopfrkingl a myslil ještě ty fotky, „bude to vzpomínka na celý život. Uložte si přístroj, pane Janáček, ať se vám nepoškodí...“

„Já jsem se chtěla ještě na něco zeptat,“ řekla tlustší Lála s pohledem na Mílu, který si ukládal přístroj do pouzdra, a na Miliho, který zobal mandle, a když pan Kopfrkingl s vlídným úsměvem kývl, řekla:

„Jak je to vlastně s tím balzamováním. Když se někdo balzamuje, jako to třeba dělali ve starém Egyptě...“

„To by byl, slečno Lálo, delší výklad,“ usmál se pan Kopfrkingl a lehce mávl rukou, „je to vlastně proti přírodě. Proti přírodě, protože se pak člověk nenavrací v prach, z něhož vzešel, anebo to, než se rozpadne, trvá celá tisíciletí. Balzamovat možno jenom světce nebo výjimečné zjevy v dějinách, kteří vracet se v prach už nemají zapotřebí. V Egyptě mohli balzamovat některé faraóny, balzamován mohl být Spasitel, třeba také Mojžíš... balzamován může být dnes dalajláma v Tibetu... ale taková paní Strunná nebo slečna Čárská, to by byl hřích. Těm by to nepomohlo, ale naopak.“ Pak se pan Kopfrkingl otočil k Zině a řekl:

„No a teď, protože máš sedmnácté narozeniny a tak vzácné hosty, měla bys také něco zahrát na klavír. Vy jistě, slečno Lálo,“ otočil se k tlustší Lále, „máte ráda hudbu, pan Janáček též...“ a když oba přisvědčili, pan Kopfrkingl řekl: „Citliví lidé hudbu milují. To je dobře. Nejste náhodou, pane Janáček, příbuzní s...“ ale pak se znovu otočil k Zině a řekl: „Ať se potěšíme klavírem. Nemáš tu, Zino, ty Mahlerovy Písně o mrtvých dětech?“ Šli do obýváku, kde byl klavír, nad nímž visely mouchy, Zina začala hrát nějakou skočnou a pan Kopfrkingl si vzpomněl, že musí říci Milimu, že jdou ve středu s Willim na box.

8

V sále seděli skoro až u ringu a Miliho umístili mezi sebe jako růži mezi trní. Obecenstvo přicházelo, usedalo, jedlo eskymo, tu a tam i pilo pivo z lahví nebo půllitrů, v sále se totiž dalo pít pivo z půllitrů nebo z lahví, když si to člověk dal pod židli, byla tu mládež i dospělí a hodně žen, víc žen, než by byl kdo pomyslil. Pan Kopfrkingl zahlédl v první řadě jakousi starší ženu v brýlích, právě si nahýbala z půllitru, a o kus dál nějakou mladou růžolíci dívku v černých šatech vedle mládence. Pak trochu pohlédl za sebe a všiml si jedné černé ženy u vchodu, která mu profilem a poprsím někoho připomínala. Podle smíchu, trhání ramen a zmalovaných úst ji měl za horší prostitutku. Pak si vzpomněl, že mu připomíná Maličkou od Malvazu.

„Vidíš támhle tu paní,“ řekl Milimu a sáhl do kapsy, „ne tu černou u vchodu, co trhá ramenem, tu v uličce, co prodává eskymo, běž a kup si, a kup taky program.“ Ale Willi ho předešel a dal chlapci peníze sám, byl hostitelem.

„Támhle ta černá u vchodu mi profilem a poprsím připomíná jednu známou,“ řekl Willimu, když Mili odešel pro eskymo a program, „Maličkou od Malvazu, horší prostitutku. Snad je to ona. Má nebeská by mi byla málem zapoměla dát tvůj lístek s pozváním,“ řekl pan Kopfrkingl, „měla jej zastrčený v kredenci u talířků.“

„V kredenci u talířků,“ zasmál se Willi s pohledem na ring a pak řekl: „Abyste také jednou viděli mužný sport. Mužný sport je dobře občas vidět. Nejsme žádné mouchy ve skleníku. Jsme staří frontoví vojáci a doba je zlá. Koukni, co je tu lidí. I žen...“ hodil Willi hlavou.

„Některé mají box rády,“ usmál se pan Kopfrkingl, „já jim to přeji. Když je to baví, ať se pobaví. Je to pořád lepší než pít alkohol a kouřit nebo být morfinista... myslím, pít alkohol jako notorik. Ale mně box vždycky připadal dost hrubý,“ zakroutil hlavou s úsměvem.

„Proč hrubý,“ řekl Willi, „spíš tvrdý. Ale to je právě na něm to dobré. Doba je zlá a je třeba silných stoprocentních mužů. Slabí štěstí a spravedlnost lidstvu nedají, to jsem ti již říkal, s tím snad souhlasíš. Ostatně, je to tak stále,“ řekl Willi, „vždyť jsme to viděli už ve světové válce na frontě, když jsme se bili za německou čest. Často je více zla ve slabosti než v síle.“ Pak pohlédl na Miliho, který se vracel z eskymem.

„Máš program?“ zeptal se ho pan Kopfrkingl, a když Mili vyjekl, řekl: „Tak běž a kup ho, ať víš, kdo boxuje.“ A Mili odešel znovu.

„Někdy se Milimu musí říct všechno dvakrát,“ usmál se pan Kopfrkingl a pohlédl ke vchodu, kde pořád stála ta podobná Maličkové od Malvazu a teď tam právě nastal nějaký rozruch, lidé se tam nějak zavlňili a poskočili, ale oč jde, nebylo vidět. „U vchodu je nějaký rozruch,“ řekl pan Kopfrkingl, „lidé se tam nějak zavlňili a poskočili, tak říkáš, tvrdý... Ale pak není vhodný pro mládež. Box mohou tedy pěstovat frontoví vojáci nebo policie, ale ne takovíhle hoši. Vždyť tohle je nějaký Klub mladých!“

„Právě,“ řekl Willi, „právě mládež musí být silná. Tohle chápou i Češi, vždyť to vidíš...“ ukázal rukou na přeplněný sál a pak se obrátil k Milimu, který se vrátil teď už i s programem, a řekl:

„Tak už máš program, tak si sedni, už to začne.“

Pan Kopfrkingl pohlédl na starší ženu v brýlích s pivem v první řadě a na mladou růžolící dívku v černém opodál a pak se opět trochu poohlédl, podoba Maličkové stála u vchodu pořád a rozruch, který tam prve byl, pomalu postupoval obecenstvem k nim. Teď bylo vidět, že ho dělají nějakí dva návštěvníci, kteří hledají svá místa.

Pak zazněl gong, do ringu byl vržen kužel světla a obecenstvem projelo vzrušení.

„Teď dávej pozor, Mili, a neboj se,“ řekl Willi Milimu, který ještě dosud lízal eskymo, asi si je šetřil, a v druhé ruce držel program. „Bát se je nehezké. Strach je největší nepřítel lidstva. No ano, to tvrdím...“ usmál se do tváře přítele Kopfrkingla... a pak se všichni trochu otočili, ti dva návštěvníci, co dělali rozruch, našli místa, která hledali, právě v řadě před Willim. Pak do ringu vlezli dva dorostenci.

„Box je bojový sport, ein Kampfsport,“ řekl Willi německy, tiše, aby to nebylo příliš slyšet, „Kampf Mann gegen Mann. Box není jen pro silné a pro ty, kdo už všechno umí, ale právě pro chlapce, kterým chybí sebevědomí a odvaha. V boji muže proti muži se učíme používat svých sil a útoky nepřítele bezpečně a klidně odrážet. Útok a obrana jsou dva největší úkoly boxu. Ukaž...“ pohlédl na program, který Mili držel v ruce, a pak ukázal na dvě jména označená jednotkou a řekl: „To jsou tihle dva. Tenhle z Jednoty a tenhle z AC Praha, učeň.“

Pak se zatřásly provazy, které obepínaly ring, zatřásly jako pavučina, prolézal jimi malý tlustý rozhodčí v bílém tvrdém límci a červeném motýlku a uvízl v nich špičkou boty. Sál zahřměl smíchem. Pan Kopfrkingl si teď trochu všiml těch dvou, co přišli na poslední chvíli a seděli před Willim, byl to nějaký muž a žena.

„Aby si tak zlomil nohu,“ řekla žena.

Soudce se vyprostil z provazů, narovnal si tvrdý límec a motýlka, stoupl si do středu ringu a rázným pohybem ruky zavolal borce. Vypadal jako vzteklý trpaslík.

„To poteče krev?“ zhrzil se Mili.

„Může,“ pokrčil Willi rameny, „je to bojový sport. V boji nebo ve válce teče krev také. Ale správně téct při boxu nemá. Surové údery jsou zakázány, aspoň u nás. V Hitlerově mládeži, kde se učí box v základní škole, se vyučují jen přímé údery, hák je zakázán... der Haken darf im Übungsbetrieb des Jungvolks nich angewandt werden... možná, že v českém Klubu mladých v Praze to tak není.“

„Aby si nevyrazil zub,“ řekla žena před Willim, když soudce rozhodil ruce, aby poslal oba borce do rohů, a pan Kopfrkingl si jí teď lépe všiml. V ruce měla program, na hlavě nějaký klobouk s pérem a na krku svazek korálů. Muž vedle ní byl menší, tlustý, na koleně držel tvrdý klobouk a mezi nohama hůl.

A pak to začalo a Mili na to hleděl jako vyjevený.

„Vždyť to nic není,“ řekl Willi po chvíli, „ještě nepadla ani jedna pořádná rána.“

Pak padlo pár ran, zazněl gong, bylo to nerozhodné. Tlustý soudce v límci a motýlku vztekle zdvihl ruce a zadupal.

„To tančí dupák,“ řekla žena s pérem, „proč k tomu nehraje basa?“

„Proč by k tomu hrála basa?“ zavrčel její tlustý souseď a strčil do ní, „nejsi v žádný dupárně. Seš na boxu!“

Zazněl gong a do ringu vstoupila další dvojice.

„Tenhle je z Jednoty,“ ukázal Willi na program, který držel Mili v ruce, „tenhle modrý je učeň z AC Praha.“

Soudce dupl a hodil rukou, dvojice začala. Teď to bylo rušnější, padalo víc ran a Mili na to koukal ještě vyjeveněji.

„To se musí učit,“ řekl mu Willi, „bez učení to nejde. Musí se učit správné údery a co hlavní, správné krytí a obrana. Bez přípravy se boxovat nedá. Nevím, jak v tomhle Klubu mladých, ale v Hitlerově mládeži začíná každý hoch s individuálním školením. Jeder neue Bewegungsablauf,“ řekl německy tiše, aby to nebylo moc slyšet, „muss zuerst ohne Partner in der Gemeinschaft geibt werden...“ V té chvíli se dvojice v ringu nějak zaklestila, tlustý soudce mezi ně vlítl a rozháněl je.

„Aby ho neklepli,“ řekla žena s pérem.

„Co by ho klepli,“ zavrčel tlustý vedle ní a strčil ji, „nejsi v biografu, je to box. No ano, box,“ houkl na ni, „tady se neklepe. Tady se boxuje!“

Pak v ringu nastal prudší boj, dorostenci si zasazovali rány, soudce kolem nich poskakoval, sál hučel a pískal, starší žena v brýlích v první řadě si nahnula z pultu, různolící dívka v černém se odvracela k mládenci, který seděl vedle ní. Pak soudce opět začal oba borce rozhánět.

„Že taky nemá rukavice,“ řekla žena s pérem.

„To je soudce,“ osopil se na ni tlustý a strčil ji, „ten neboxuje. Na ty dva v trenýrkách se koukej.“

Pak ten modrý zahnal soupeře do kouta, zazněl gong a byl konec. Soudce skočil k modrému, zdvihl mu ruku a sál zabouřil.

„Modrý vyhrál,“ řekl Willi, „dobře se bránil. Die richtige Deckung und Abwehr der Stösse sind grosse Aufgaben. Kdyby ses ta uměl bránit i ty,“ řekl Milimu, „nikdo by tě nikdy neohrozil. Kdyby někdo na tebe šel, klidně by ses mu ubránil...“

Soudce se vyklonil přes provazy a mával kamsi ke vchodu, asi na další borce.

„Aby nepřepad,“ řekla žena s pérem.

„Ty máš strachy,“ utrl se tlustý teď už dost zhurta, „co by přepad? Mává na další borce, je to soudce. Mlč a nemluv,“ sykl.

Do ringu vstoupila třetí dvojice.

„To jsou tihle,“ ukázal Willi na program, „ten v černých je z Jednoty, ten v červených je řeznický učeň...“

„Vždyť je tady řezník,“ pískla žena s pérem, ukazujíc na program, který měla v ruce, „ten v červených. Poteče krev.“

„Neblbni,“ strčil do ní tlustý, „co by tekla? Nejsi na jatkách, ale na boxu. Mlč už, prosím tě, a civ, nebo...“

Zazněl gong, soudce dupl a začal zápas třetí. Byl prudký hned od začátku a Mili byl z toho celý pryč.

„Neboj se,“ smál se Willi, „heleď, tohle je přímý úder, der gerade Stoss,“ řekl německy tiše, „to je ten z Jednoty. Kdybys tohle uměl, vyhrál bys nad každým.“ Pak ten z Jednoty zasadil řeznickému učni další ránu a učeň sebou plácl do provazů. „To byl hák, der Haken,“ řekl Willi. Obecenstvo hučelo, pískalo, starší žena v brýlích v první řadě si nahnula z půllitru, růžolící dívka v černém odvrátila tvář, tlustý soudce vztekle dupal a rozhazoval ruce, až mu motýlek u krku skákal, a tlustý strčil ženu s pérem a zasyčel:

„Neblázni. Co děláš? Koukej se.“

„Že se ten v motýlku nebrání,“ vypískla, vzrušeně se točíc po lidech, „aby ho neklepla mrtvice. Je to nějaký sběratel. Že nemá tu zelenou sítku...“

„Nekecej,“ zavrčel tlustý muž už vztekle a bouchl holí, kterou měl mezi stehny, o zem, „jaký sběratel, jakou zelenou sítku, říkám, že je to soudce, ten neboxuje.“

A pak se strhl v ringu velký poprask, točilo se to tam jako v kole, rány létaly a dopadaly a jiné byly ve vzduchu, jen dopadnout a narazit... tlustý soudce v bílém tvrdém límci a červeném motýlku mezi tím lítal, skákal, dupal, rozhazoval ruce a náhle...

...Náhle ten z Jednoty se nahrbil, napjal svaly, lýtka, vyrazil... a než se kdo nadál, soudce vzlétl metr do vzduchu jako motýl, zamával rukama a ležel na zemi jak široký tak dlouhý... a vzápětí ten z Jednoty vyrazil znovu a k zemi se skácel i řeznický učeň... Sál zpola zahřměl smíchem, ženy vylétly ze židlí, ta starší v brýlích vyhodila do vzduchu půllitr, zpola se ozvalo hulákání, pískot, křik... „Je mrtvý,“ křikl do strašlivého burácení Mili a třásl se jako ovce.

„No a kdyby,“ usmál se Willi, „was denn...“

„Cos mlel, že neboxuje,“ křičela žena s pérem na tlustého vestoje, ukazujíc do ringu na soudce, „cos mlel, že je to soudce, vždyť lít a teď leží! Cos mlel, že je to box a krev nepoteče, že to nejsou jatky, vždyť teče...“ křičela a tloukla tlustého do zad, „mlel, že dem na box, někdo tu mluví německy...“ a tlustý se rozlítal a zacloumal s ní, až se jí péro na klobouku a korále na krku třásly. „To byl omyl,“ křičel, „příplet se do rány, ty blbá, sedni a mlč, kdo by tu mluvil německy, nejsi v rajchu, blbá, seš v Praze...“ tahal ji za sukni.

„To nic,“ smál se Willi, „přípletl se. Box je krásný, ein schöner Kampfsport,“ řekl německy, „otužuje tělo i ducha. Cvičí postřeh, hbité reakce, nebojácnost a odvahu. Vůdce jej ze sportů má za nejlepší...“

Zatím se už soudce zvedl, poskočil, dělal jakoby nic, ale soptil vztekem, kousal se do ruky, dupal, zvedl se i řeznický učeň, ale hned zas upadl. Obecenstvo vyskočilo na židle, část se hnala k provazům, žena s pérem uhodila tlustého do zad a křikla: „Mele, že sme v Praze,“ a pak se hnala z řady ven, a tlustý v klobouku a s holí vyskočil a hnal se za ní,

tloukl ji do zad, křičela a obecenstvo se smálo, křičelo „Do toho“ a tlustý na ně křičel: „Je to blázen, vidí box poprvé, už s ní nikam nejdu, to dělá furt, pude do blázince.“

U východu byl hluk a zmatek, byla tam starší žena v brýlích s prázdným púllitrem a mokráma rukama, byla tam i mladá růžolíčí dívka v černém a mládenec, byla tam i ta podobná Maličké od Malvazu, trhala rameny, smála se a vysoko ve vzduchu třásla nějakými zpřetrhanými korály. Pan Kopfrkingl se na ni z tlačence usmál a ona udělala na něho pitvorný obličej. O kus dál cpal nějaký člověk lidem jakési přihlášky nebo letáčky, ale pan Kopfrkingl se k němu nedostal, jen Willi, a Willi si jednu tu přihlášku či letáček vzal. Pak se konečně prodrali na večerní ulici. Pod lucernou, obklopen několika hejsky, stál tlustý, hůl měl opřenou o zeď a kapesníkem si otíral vnitřek tvrdého klobouku.

„Pojď, pojď,“ řekl pan Kopfrkingl Milimu, který se na něho vzrušeně díval a chtěl něco říci, „žena mu utekla, asi nějaký otřes, lékař ji z toho dostane, pojď...“ a pak šli večerní ulicí z mírného kopce...

„Tak jste viděli mužný sport,“ usmál se Willi na přítele Kopfrkingla a na Miliho, který šel tou ulicí z kopce za nimi, a pak, pohlédnuv na přihlášku či letáček, který si vzal u východu, znovu se otočil k Milimu a řekl:

„Heleď, Mili, to je nějaký letáček a přihláška, píší tu o tréninku v Klubu mladých, přijďte mezi nás, stojí zde... tu máš... co?“ zeptal se, když Mili vzal letáček a něco řekl... „ten řeznický učeň? Ten, co prohrál? Jestli je tam zaměstnán... ale kdež. Je to řeznický učeň a v klubu jen boxuje, vždyť to máš na tom letáčku...“ a pak zahruli do jiné ulice, dost ozářené lampami, a Willi řekl:

„Tak jste viděli mužný sport a zlatou českou mládež, doufám, že se vám to líbilo. Je dobře občas vidět něco takového, nejsme mouchy. Tak cos říkal Sudetám?“ usmál se na přítele Kopfrkingla, „vždyť my jsme od těch Sudet vlastně spolu vůbec nemluvili. Byla to práce,“ řekl, „ale zdařilá. Sudety už svobodně vydechly,“ trochu ztišil hlas, neboť právě míjeli nějaké lidi, „německé právo a spravedlnost zvítězily, protože byly neseny čistým silným duchem. Hitler nikdy nemůže ztroskotat. Má-li v rukou naši budoucnost on, je v tom záruka úspěchu.“

„Nic není v životě jisté,“ s úsměvem zakroutil pan Kopfrkingl hlavou, „budoucnost je vždycky nejistá. Jediné, co je v životě jisté, je smrt.“

„Neboj se,“ řekl Willi stále ještě vlídně a s úsměvem, „Hitler musí mít úspěch, protože bojuje za vznešené cíle. Za záchranu sta miliónů lidí z bídy a hladu a za spravedlivý řád, kde se lidé budou cítit jako v ráji. Zmizí křivdy, strach, utrpení...“

„To je možné jen po smrti,“ usmál se pan Kopfrkingl a lehce mávl rukou, „jen po smrti v životě věčném. Když se už člověk dál nepřevtělí, ale dojde cíle. Dál se už nepřevtělí, dojde cíle leda nějaký faraón, světec, dalajláma...“ pan Kopfrkingl se usmál, „na zemi v tomhle vtělení to možné není. V tomhle životě můžeme utrpení jen omezovat, zkracovat, nic víc. Prach jsme a v prach se obrátíme,“ usmál se na nějakou ženu, kterou právě míjeli, „všiml sis té mladé růžolíčí dívky, co tam byla...“

„Však jde o život věčný,“ přerušil ho Willi teď už trochu rázně, „o věčný život našeho národa. O věčnou německou říši, povolanou k tomu, aby spasila lidstvo a nastolila nový, šťastný řád. Dnes rozhodujeme o šťastném osudu Evropy a nevím, komu by to mohlo být jedno. Německým otcům a matkám rozhodně ne,“ ohlédl se po Milim, který šel pomalu za nimi s letáčkem v ruce.

„Mili,“ ohlédl se též pan Kopfrkingl a pak s úsměvem řekl:

„Rozhodujeme o šťastném osudu Evropy?“

„Ovšem,“ řekl Willi teď už trochu popuzeně, „ty ovšem ne. Ty v sobě tu kapku německé krve necítíš. Pro tebe nemá význam. My bojujeme“ řekl příkře, „my, zbabělci ne. Pro strach člověk zapomíná na své povinnosti... no ano,“ řekl rázně, když chtěl pan Kopfrkingl něco namítnout, „na jiné povinnosti, na ty nejvyšší. Zapomíná na jiné lidi, na národ, na lidstvo... Dát nějaké ženské každý pátek či sobotu před kremací šesták, to je snadné. Strčit sem tam něco nějakému plesnivému žebráku, to dokáže každý, to dělají i kurvy,“ řekl a trochu se obrátil po Milim. „Ale bojovat za štěstí a spravedlnost sta miliónů lidí, to! Odstraňovat nezaměstnanost, bídu a potupu národa, do které byl vržen nepřítelem, očišťovat ho od parazitů a štěnic, vybojovávat mu životní prostor, to je něco jiného, Karl.“

„Životní prostor,“ usmál se pan Kopfrkingl, „Wilhelm, já ti něco řeknu. Já vím dost věcí, třeba i to, jak se dělají rakve. Když takovou rakev zavřeš víkem, tvoří její průřez takový šestiúhelník, to je tvar, který člověku skýtá nejvíc místa. Má být dost vysoká, aby mu víko neleželo na tváři a prsou, čím vyšší rakev, tím větší pohodlí. Nejlepší jsou rakve, které jsou tak prostorné, že by se tam vešli dva. Jediný prostor, který má cenu,“ usmál se pan Kopfrkingl, „je prostor v rakvi. A také éter, nekonečno, kam vzlétne duše,“ usmál se.

Došli na křižovatku, kde jezdily električky a auta, a Willi se otočil a zavolal na Miliho, který stále šel za nimi s letáčkem v ruce.

„Může z toho vzniknout peklo,“ řekl pan Kopfrkingl, neboť se mu zdálo, že Willi nápadně mlčí, „peklo. Z Hitlera...“

„Proto, že bojuje za štěstí a spravedlnost sta miliónů lidí?“ řekl Willi ostře, „za věčný život našeho národa? Za lepší, šťastnější Evropu? Ovšem,“ kývl, „vznikne z toho peklo. Pro ty, kdo nám život upírají, berou, pro naše nepřátele. Pro slušné poctivé lidi ne.“

Na křižovatce jezdily električky a auta, samá auta barevná, nejelo ani jedno zelené – vojenské ani trestanecké, a také ne bílé, sanitní, pro anděly.

„Ty asi dnes,“ řekl Willi Milimu a pohlédl na letáček v jeho ruce, „kvůli tomu boxu ani neusneš. Není div, viděls to poprvé. Za párkrát by sis zvykl jako ti učni. Tak vy jste už,“ hodil hlavou, „doma.“

Byli před domem, na němž vedle dveří visela cedulka MUDr. Jakuba Bettelheima, lékaře chorob kožních a pohlavních. U kraje chodníku stálo pár barevných aut, z nichž jedno patřilo doktoru Bettelheimovi.

„Kde máš dnes auto?“ zeptal se pan Kopfrkingl Williho. „Má ho Erna,“ řekl Willi, „pojedu domů taxíkem.“

9

„Ach, ty letošní Vánoce,“ usmál se pan Kopfrkingl v jídelně na Lakmé, která právě otírala sedátka židlí, a pak pohlédl do rohu, kde stál velký vánoční stromek, a řekl: „Jak jsou požehnané. Noví abonenti žehu se jen hrnou, každý utíká od země k žárovištím a popelu. Dárky pro obě naše slunné,“ řekl, míně asi děti, „jsem vlastně pořídil z provizí. Pan Strauss má vsutku úspěch, ten dobrý, svědomitý člověk, kdepak asi letos večer bude. Z vrátnice musil jít,“ pan Kopfrkingl pohlédl na skříňku, kde visela fotografie rodiny ze Zininých narozenin, „žena mu umřela na krční souchotě, syn na spálu... a já našel dalšího. Ale koho,“ usmál se otázce Lakmé, která stále čistila sedátka židlí, „také dobrého člověka, také svědomitého a poctivého, nějakého pana Rubinsteina. Ten tedy Žid asi bude,“ usmál se, „Rubinsteini Židé jsou. Býval zástupce Liby, co měla ložní

prádlo, ale Liba ztroskotala. Lidé, zdá se, ložní prádlo nějak méně kupují. Pan Rubinstein nabízel ložní prádlo a teď bude nabízet kremaci," usmál se, „je to vlastně stejné. Obojí se týká ustláni a lehnutí, jednou dočasného, do postele, na jednu noc, podruhé věčného, do rakve, na věčné časy. Pan Rubinstein má také rád hudbu, zvláště Mozarta a Frimfa... Ale jedna věc mně na panu Rubinsteinovi vadí, totiž že je rozvedený," přistoupil k Lakmé u židle a něžně ji pohladil po vlasech, „byl bych radší, kdyby nebyl. Nebo když už, tedy kdyby byl aspoň vdovec jako pan Strauss nebo pan Holý," znovu Lakmé pohladil, „ale prosím. Je to jeho věc a nám nepřísluší vážit a soudit, kdoví, co za tím bylo. Každé manželství, nebeská," povzdychl, „nemůže být tak krásné a šťastné jako naše. Škoda," řekl a přistoupil ke stromku v rohu, „škoda, že tvá blažená matka k nám už nepřijde. Mohla by přijít už jen leda jako duch, až budu večer rozsvěcovat svíčky. Ale zato v pět se tu zjeví Willi..."

„Ty o něm mluvíš jako o strašidle," usmála se Lakmé s pohledem na židli, „Erna přijde také?"

„Erna nepřijde," řekl pan Kopfrkingl, „Erna má asi plné ruce práce na večer. Budou mít asi hosty, Němce z pražské SdP. Ale to nic," usmál se, „Willi se nezdrží. Chce mi jen něco říci. Asi že jsem odrodilec a zbabělec," usmál se, „že nemám cit pro svou krev, že neplním své povinnosti. Ale to by mi snad na Štědrý den přece jen neříkal," usmál se znovu, „jde asi jen přát radostné svátky. No ať přijde," řekl pak, „máme pečeno a také mandle... Božské jsou zde," řekl rychle, neboť slyšel odmykání dveří.

V předsíni pod obrazem Maryboroughu si Zina a Mili zouvali boty, na zemi u šteláře stála nákupní taška, která se sama od sebe maličko hýbala.

„Měli moc velký," zvolal Mili, celý žhavý, „takovýhle. Takový velikány. Ale ona koupila dva menší," ukázal na Zinu.

„Paní Anežka koupila také dva menší," řekla Zina, „dva menší jsou lepší než jeden velký, ty hloupý."

„Tak honem, drazí, běžte napustit do vany vodu," pobídl pan Kopfrkingl vlídně, hledě na tašku u šteláře, která se sama od sebe hýbala, „já vím, že otvírají žábry a lapají po vzduchu, kvečeru je paní Anežka zabije."

Běželi do koupelny, pan Kopfrkingl vyňal kapry z tašky, opatrně je položil na dno krásné bílé vany a pustil vodu. Pak stál nad vanou s hlavou skloněnou jako nad katafalkem, vedle něho Zina a Mili, pozorovali, jak kapři na dně sebou házejí, jak voda znenáhla plní vanu a kapři ožívají a pak, když už vody bylo dost, jak klidně začínají plavat.

„Sladké," zdvihl pan Kopfrkingl hlavu a pohlédl na ventilátor, z něhož visela šňůrka, přivázaná ke skobě, a pod nímž byl na zdi žlutý motýl, „kapříkům se už nic nestane. Kapřiči jsou už ve svém živlu. Můžeme klidně opustit naši milou koupelnu."

„A proč nám je paní Anežka zabije?" zeptal se Mili a také pohlédl na ventilátor, „ty to neumíš?"

„Ale dítě," usmál se pan Kopfrkingl vlídně, „proč bych to neuměl? To je jen to, že to nerad dělám. Paní Anežka má v tom praxi, dělá nám to léta, copak nevíš proč? No přece proto, abychom měli záminku dát jí něco k Vánocům," usmál se a dodal: „Je to stará dobrá duše."

Kvečeru přišla paní Anežka zabíjet kapry.

Pan Kopfrkingl slyšel, jak hovoří v předsíni s Lakmé. Vyšel do předsíně, vlídně pozdravil tu starou dobrou duši a zvolal ke kuchyni:

„Něžné, pojďte do jídelny, paní Anežka je zde."

A v duchu si pomyslel, říkám to, jako bych ohlašoval kata.

„Teď do kuchyně nechodte,“ řekl Zině a Milimu v jídelně, stoje v rohu u stromku, „teď buďte chvíli zde. Tohle se vidět nemusí. To není žádný,“ usmál se na Miliho, „box. Kde je Rosana?“ zeptal se a Mili řekl: „V kuchyni.“

Pan Kopfrkingl si stoupl ke skříňce a chvíli hleděl na rodinnou fotografii. Seděl tam uprostřed u Lakmé s kočkou na klíně, po stranách stála Zina a Mili. Pak chvíli hleděl na stojací lampu, která byla zhasnutá, a na židli pod ní, a pak sáhl na skříňku po novinách.

„Pohřešuje se devítiletý hoch,“ četl, když zalistoval uvnitř, „odešel z domova tři dny před Štědrým dnem a dosud se nevrátil. Rodiče a policie bezvysledně pátrají po...“ Mili se odvrátil k oknu a pan Kopfrkingl se musil usmát. Pak bylo slyšet cvaknutí kuchyňských dveří a pan Kopfrkingl se otočil.

„Kapři jsou už v kuchyni,“ kývl na děti, „na stole je už místo a paní Anežka připravuje prkno, nůž a palici...“ Pak se z kuchyně ozvala rána.

„Jeden je už mrtvý,“ kývl pan Kopfrkingl a pohlédl na tabulku u okna, na nejvznešenější jízdni řád, „kterýpak to asi byl. Ten menší nebo ten větší? Zeď, která ho obklopovala, padla a on prohlédl. Jeho duše,“ narovnal noviny, které měl v ruce, a pomalu šel s nimi ke knihovně, „je už v éteru.“ Pak opět pohlédl do novin a četl:

„Žena spáchala sebevraždu údajně z hladu. Dnes ráno v 8 hodin našla policie ve vile dr. S...“ Pan Kopfrkingl dočetl zprávu a pohlédl na Zinu, právě si před malým zrcátkem poupravovala vlasy. Pak se z kuchyně ozvala rána druhá a pan Kopfrkingl u knihovny kývl hlavou.

„Už je mrtvý i ten druhý,“ řekl a pohlédl na tabulku u okna, nejvznešenější jízdni řád, „kterýpak byl asi tento? I zeď tohohle padla a jeho duše je v éteru. Ty si ty jejich duše vezmeš,“ usmál se na Miliho a z knihovny vyňal knihu o Tibetu, „budeš si s nimi hrát, jak to děláš od malička. Ale to pravé kapří duše nejsou, to se jen tak říká, jsou to měchy. Jejich pravé duše se už možná právě v této chvíli přetělily,“ pan Kopfrkingl otevřel knihu, „možná, že v kočky. Jsou to naši mladší bratři, správně bychom je neměli zabíjet a jíst je, je to krutost. No a vidíte. Za chvíli je dá vaše nebeská matka na kuchyňská kamna, na to naše malé žároviště, aby se smažili,“ řekl, dal knihu o Tibetu zpět a vyňal černé desky se zákonem o kremaci, „v sedm hodin přijdou na náš štedrovečerní stůl. Ale tohle zařídil bůh a je to dobré. Tím, že je na Štědrý den jíme, urychlujeme jejich nový zrod. Spasitel je jedl také,“ řekl pan Kopfrkingl a dal desky se zákonem o kremaci zpět, „jedl i beránka...“ Pak se usmál, uklidil noviny do skříňky a podal Zině a Milimu ruce.

„Pojďte, něžní,“ řekl, „dáme dobré paní Anežce nějaký dárek. Hezkou červenou zástěru.“

Když paní Anežka odešla, přišel Willi.

V předsíni se pozdravil s Lakmé a dětmi, svlékl plášť, měl nový elegantní oblek, a pak vstoupil do jídelny. Na stole byla připravena láhev vína.

„Máte hezký stromek,“ řekl Willi, „co kapra, máte?“

„Dva,“ usmál se pan Kopfrkingl, „nebeská je za chvíli usmaží. Za chvíli je dá na to naše malé žároviště. Její blažená matka,“ řekl, „kapry nesmažila. Dělávala je ve sladkém rosolu, na nějaký cizí způsob. My je děláme česky. Přišels mi říct, že jsem odrodilec a zbabělec...“ pan Kopfrkingl se usmál.

„To jsem nikdy neříkal,“ otočil se Willi od stromku, „říkal jsem jen, že necítíš německou krev a že za štěstí a spravedlnost bojujeme my. My,“ zasmál se, usedaje za stůl, „silní, stoprocentní lidé. Říkal jsem,“ řekl a nalil si do sklenky trochu vína, „že z boje za vznešené cíle nevzniká peklo pro slušné lidi, nýbrž pro naše odpůrce. Pro válečné štváče. Ty miluješ násilí?“ usmál se Willi jaksi pozorně, dá-li se pozorně usmívat, a

zdvihl sklenku ke rtům, a když pan Kopfrkingl hned neodpověděl, řekl: „Ty miluješ ty, kteří jsou vinni naší bídou? Ty jim držíš palce? Aby nás ještě více zahrabali? Aby z nás udělali žebráky? Viděl jsi někdy pouštět žilou?“ zeptal se lehce a řekl: „To se tuhle na paži nařízne žíla a přiloží se pijavice, ve středověku to dělali proti moru... Já si vždycky myslil,“ řekl a opět trochu upil vína, „že jsi proti násilí. Že ti jde o mír, spravedlnost a štěstí všech. Tak podívej,“ řekl a klepl prsty o stůl, „abych tě jednou konečně informoval. Já si vždycky myslil, že nemáš rád válku, že jsi nezapomněl, jak lidé ve válce trpí, a nejen lidi. Jednou jsi mluvil i o koních... tak tahle republika je obrovský sud prachu. Zdroj nové světové války. Bašta našich nepřátel.“

„Je to lidský stát,“ namítl pan Kopfrkingl, „lidský stát, má dobré zákony...“

„Zákony o kremaci,“ přerušil ho Willi, „ty my máme také. Ty má každý lidský stát snad kromě Vatikánu, který žeh neuznává. Ale proč nedal tenhle lidský stát nám Němcům právo na sebeurčení? Proč bránil Němcům v Sudetách posílat děti do německých škol? Proč přepadal naše lidi v pohraničí a střílel do nich? Co...“ řekl na námitku pana Kopfrkingla, zda je to pravda, „jestli je to pravda? Ty to nevíš? A co ta bída zde, sám jsi jednou přiznal, že to tu s bídou sem tam ještě neskončilo. Jsou tu žebráci, jsou tu ženské, které prodávají na trzích místo králíků stažené kočky... tohle v Říši není možné už ani dnes a nejsme ještě zdaleka ze všeho venku. Ručím ti hlavou, že dnes v Sudetách není už jeden jediný žebrák, a jak je to dlouho, co je Vůdce osvobodil?“ řekl a napil se, „ne, Karl, aby bylo jasno. K válce nesmí dojít. Násilí musí být potlačeno a všude. Tahle republika je ztracena. Polsko pro ni nehne ani prstem. Beck dojednal s Göringem podíl, který mu připadne při likvidaci republiky, a Malá dohoda je v rozkladu. Je konec.“

„To je to už vskutku tak daleko?“ zavrtěl pan Kopfrkingl hlavou a chtěl ještě něco říci, ale Willi ho rázně přerušil.

„Ještě dál,“ řekl, „tahle republika je jen jedna bašta nepřátel. Jsou ještě nepřátelé jiní a Vůdce zúčtuje i s nimi. My Němci,“ řekl a usmál se, „jsme povolání k tomu, abychom udělali pořádek. Nastolíme v Evropě nový, šťastný, spravedlivý řád,“ Willi vstal, přešel jídelnu a pak se zastavil u skříňky.

„Jsme nositeli silného hrdého ducha,“ řekl a pohlédl na fotografii rodiny, kde uprostřed seděl pan Kopfrkingl s kočkou, „v našich žilách proudí čistá germánská krev. Krev, která je naší největší ctí a nedá se vyvážit ani vzděláním, ani zlatem... je to dar shůry... ano,“ Willi pohlédl na přítele Kopfrkingla, „nikdo, kdo to v sobě má, to v sobě nezapře.“

„Jsme nositeli světlé kultury,“ pokračoval a hleděl na obraz svatebního průvodu a na tabulku u okna, nejvznešenější jízdni řád, na jízdni řád smrti, „víme, co je život. Rozumíme tomu jako žádný jiný národ, dostali jsme to do vínku shůry. Ty také...“ obrátil se na přítele Kopfrkingla, „ty hlavně, ale proč! Protože máš německou krev, kterou nezapřeš. Myslíš, že je to náhoda?“ usmál se Willi na obraz svatebního průvodu, „to není náhoda. To je předurčení.“

„Nastolíme vyšší, všelidskou morálku,“ řekl a popošel k vánočnímu stromku, na němž bylo mnoho svíček, připravených k rozžetí, „nový světový řád. Jsi jeden z nás. Jsi čestný, citlivý, odpovědný a hlavně...“ Willi se obrátil, „jsi silný a statečný. Čistá germánská duše. To, mein lieber Karl, ti nevezme nikdo. To si nemůžeš vzít, i kdybys stokrát chtěl, ani ty sám. Protože to máš shůry. Je to i tvůj dar. Tvé předurčení. Jsi vyvolený,“ Willi ukázal na strop jako na nebe.

Pan Kopfrkingl seděl za stolem, na němž stála láhev vína a jedna zcela vypitá sklenička, a hleděl na Williho, který stál před vánočním stromkem a mírně se usmíval. Chvilí bylo ticho a pak někdo klepl do dveří. Vešla Lakmé s miskou mandlí.

„Willi si mandle dnes nevezme,“ řekl pan Kopfrkingl, „děkuji ti, šlechtná. Za chvíli za tebou přijdeme.“

Když Lakmé odešla, Willi si sedl za stůl, a jak se zdálo, s chutí dopil skleničku. Pan Kopfrkingl mu nalil druhou.

„Budu muset jít,“ řekl Willi vlídně, „Erna čeká. Trávíme Štědrý večer v Casinu. V německém Casinu v Růžové ulici,“ pohnul rukou, „tam co je ten vchod se třemi schody, obložený bílým mramorem. Bude tam velká společnost. Továrníci, poslanci, profesori německé Karlovy university, ovšem jen někteří... Něco tam projednám s Boehrmannem, vedoucím pražské SdP. V Praze, Karl,“ řekl, „se nenajde luxusnější podnik, než je naše německé Casino. Jak jsme je zařídili,“ rozhlédl se po stěnách jídelny, „to je hotový zázrak. Počínaje koberci, zrcadly a obrazy a konče umývárny a koupelnami. Počínaje jídlom a konče obsluhou. Jsou tam vynikající číšnice, barmanky a společnice. Nádherné, strhující ženy, člověku se tají dech,“ usmál se, „jsou to ovšem Němky. Do Casina mají přístup jen soukmenovci. Německá národnost. Češi ne. Nemůžeme trpět rozvratníky a slídiče ve vlastním domě. No, pojedu v lednu do Vídně a do Berlína,“ Willi vstal, „z Berlína dostanu nové auto, Karl,“ podal ruku příteli Kopfrkinglovi, který teď rovněž vstal, „všechno záleží na tom, vidět celek. Myslit na budoucnost. Na lepší život našich dětí. Na radostnější život lidstva. Tak se mi zdá, že jsi líp informován o tom, co je v Tibetu, než co je u nás doma,“ usmál se, „tak veselé Vánoce a vše nejlepší v novém roce. Táhle máte nějak povolenou záclonu,“ hodil hlavou nad okno, vskutku, roh záclony se vysmekl ze stahovací šňůry a spadl pod konzolu, „tak se měj hezky. Ještě podám ruku rodině,“ řekl.

Před sedmou prostřela Lakmé se Zinou jídelní stůl, obě byly ve svátečním. Zina měla černé hedvábné šaty, které dostala k narozeninám, Lakmé tmavé hedvábné šaty s bílým krajkovým límečkem, pan Kopfrkingl zapálil svíčky na stromku a otevřel rádio. Pak všichni usedli ke stolu.

„Myslíla jsem,“ řekl Zina, „že zapálíme svíčky, až se budou dávat dárky.“

„Je lepší je zapálit už před večeří,“ usmál se pan Kopfrkingl, „vždyť svítí tak málo, jen jednou do roka. Na katafalcích a hrobech svítí častěji. Tak teď jsou opravdu Vánoce,“ ukázal na rádio, z něhož zazněly koledy, „a my musíme vzpomenout na všechny ty naše drahé dobré duše, které s námi nejsou anebo nám nerozumějí. Naše čarokrásná,“ usmál se do kouta, kde kočka lízala talíř, „naše věčná Rosana. Teta ze Slatiňan, ta naše věrná dobrá duše, vždy ochotná pomoci, která, kdyby byla katolička, byla by určitě, až zemře, prohlášena za svatou, která je sveticí už teď zaživa. Něžné,“ řekl a myslil děti, „by ji zase někdy měly navštívit s kyticí lilií. Tvá blažená matka, nebeská,“ usmál se na Lakmé, „její kapr ve sladkém rosolu na cizí způsob, no, možná, že nás vidí, že tu je, že vskutku přišla, když jsem zapaloval svíčky, a stojí táhle u stromku, možná však, že už je v jiném těle. Nesmíme tak domýšlivě věřit, že už se dál nepřevtělila, že už došla cíle, to jsou výjimky, někteří faraóni, světcí, některý dalajláma...“ pan Kopfrkingl s úsměvem pohlédl ke knihovně. „A co asi pan Míla Janáček, sličná,“ usmál se na Zinu, „večeří doma s rodiči a myslí na tebe, dal ti hezký dárek a napsal krásnou gratulaci, je to hodný hoch, má rád hudbu, fyziku a stroje, je z nejlepší rodiny a zasloužil by si být v životě šťastný. A co ty dvě slečny, Lenka a Lála, tvé plavovlasé spolužačky. U Bettelheimů,“ pan Kopfrkingl koukl na Miliho, „je teď také hostina. Drží Vánoce s námi. Ani nevím, že

by kdy drželi nějaké židovské svátky. A přitom pochází ze vzácného židovského maďarského rodu, ten náš dobrý šlechetný lidumil, doktor Bettelheim. Jednou mě pozval do své ordinace a vyprávěl mi to,“ řekl s pohledem na obraz svatebního průvodu u okna, „vyprávěl v souvislosti se starým krásným obrazem, který tam má viset. Je na něm zobrazen únos ženy hrabětem Bethlémem, který se nepovedl...“ pan Kopfrkingl se rozhlédl po stěnách jídelny... pak se zahleděl na strop, jako by tam viděl hvězdné nebe, a pak opět pohlédl na Miliho a řekl: „A copak asi Prachařovi. Nešťastná paní, už dlouho jsem ji nepotkal, nešťastný Vojta, synek pana Prachaře.“

Z rádia zazněly nové koledy, pan Kopfrkingl hleděl chvíli na vánoční stromek a pak na kočku, která k němu přišla, a pak řekl:

„Je, drazí, Štědrý den a dnes Chrám smrti zahálí. Dnes je v něm pusto a prázdno. Není tam ani pan Dvořák ani pan Vrána na vrátnici, který tam sedí, protože má něco s játry... ba ani ten ubohý pan Fenek s nehem na malíčku není ve vrátnici, je někde doma, jakpak asi tráví Štědrý den... A copak asi paní Strunná, slečna Čárská...“ řekl, poslouchaje rádio, z něhož právě znělo „Chtíc, aby spal“, „kdyby byly v zemi, vypadaly by dnes, ubohé, už hrůzně... naštěstí nejsou v zemi, ale prachem v urně a jejich duše v dalších proměnách. V Chrámu smrti dnes leží,“ řekl, „jen pár mrtvých v přípravě, kteří čekají, až bude po svátcích. Štědrý den není den smrti, ale narození,“ řekl s pohledem na rádio, z něhož právě znělo „Hoj, pastýři, spěchejte...“, a tak se tedy nespaluje. Stejně jako v sobotu odpoledne,“ usmál se na Miliho, „v sobotu odpoledne se také nespaluje... Ale na Štědrý den by se mělo. Právě proto, že Štědrý den je den narození. Na tak radostný den by mělo být pohřbů hodně, aby co nejvíc duší se vymanilo, osvobodilo, vzlétlo do vesmíru, našlo nová těla. Štědrý den má být štědrý i pro mrtvé. Aspoň že z toho něco mají tihle milí smažení kapři...“ dodal, v rádiu právě začali zpívat „Nesem vám noviny“.

Když snědli smažené kapry, dal pan Kopfrkingl na stůl noviny, z rádia právě znělo „Půjdem spolu do Betléma“... a láhev vína, nalili do sklenek, ťukli si, ale on sám si jen omočil rty. „Jen symbolicky,“ řekl, jsem abstinent. „Ale zato jsem čistá germánská duše. Ano...“ usmál se na Lakmé, která vzhlédla, „to mi dnes řekl Willi. Předurčený, vyvolený,“ usmál se ke sklence, „večeří s Ernou v německém Casinu, Casinu je v Růžové ulici, má vchod se třemi schody, obložený bílým mramorem, Willi večeří v nejlepší společnosti. Abych nezapomněl,“ usmál se na Lakmé, která nějak zesmutněla, „v novinách je zas plno neštěstí. Žena spáchala sebevraždu údajně z hladu,“ pohlédl do novin a přečetl zprávu a pak četl dál: „Vzteklý pes pokousal pětiletou holčičku. Včera odpoledne se utrhl Karlu B. v Loučeni od boudy pes, vyběhl dvířky na cestu, kde si hrály děti, a... a tuhle ještě něco,“ pan Kopfrkingl se usmál, „dočista jsem přehlédl, inzerát. Závěsy a stóry opravuje,“ četl, zatímco z rádia zpíval dětský sbor „Ježíšku, panáčku, já tě budu kolébat“... „Josefa Broučková, Praha-Hloubětín, Kateřinská 7... abych nezapomněl,“ usmál se na Lakmé, „támhle nás zlobí záclona. Spravíme to, než rozdáme dárky. Aby náš božský byt byl bez vady a kazu jako ráj.“

Lakmé vstala a šla k oknu, pan Kopfrkingl odložil noviny, vzal svou židli a přistavil ji k zácloně. Lakmé si na ni stoupla, stoupla trochu na špičky a poopravila stahovací šňůru. „Jde to,“ usmál se pan Kopfrkingl pak, když Lakmé pomohl seskočit a zkusil stahování. Pak Lakmé objal a pohládl její bílý krajkový límeček.

„Tak,“ řekl, „a teď přineseme sladkosti pro mlsné a rozdáme dárky. Každá rodina nemá tak bohatého ježíška, jako máme my, je u nás i na světě stále ještě dost bídy. Willi mi dnes také řekl,“ usmál se, „že vše záleží na tom vidět celek. Myslit na budoucnost. Na

lepší život našich dětí a těch, co přijdou po nás. Na šťastnější život lidstva. Tak se mi zdá," pan Kopfrkingl se usmál kamsi směrem ke knihovně, „že Willi mluvil pravdu jako kniha..."

Pak rádio začalo hrát a zpívat „Narodil se Kristus Pán“ a pan Kopfrkingl přinesl dárky, které měl schované v obýváku. Lakmé dostala punčochy, obrovský kelímek jakési vonné masti s černožlatou nálepkou a bonboniéru. Zina dostala kabelku, bonboniéru a klavírní výtah Chopinova Smutečního pochodu. Mili dostal košíček žlutkových věnečků, malé bílé auto s červeným křížem a takový černý polštář, zdobený zlatými a stříbrnými střapci. A pak ještě dobrodružnou knihu „Smrt v pralese“:

10

„Willi mi dal balík v únoru a ejhle, dnes už psal," řekl pan Kopfrkingl v jídelně své tmavovlasé Lakmé, Zině a Milimu za čtvrt roku po Vánocích, „nuže tedy. Provedu to v místnosti, kterou mám nejradši z celého bytu, v koupelně, a nevyjdu dřív, než budu úplně hotov. Úchvatné," řekl a myslil všechny, „neklepejte na dveře a nic na mne nevolejte, ať se soustředím. Stoupněte si daleko ode dveří, ať se, až vejdu, neleknete, první dojem bude asi otřesný.“ Kývli dost nejistě, ba ustrašeně, pan Kopfrkingl vzal balík a zmizel v koupelně.

„Tak jsem si vždycky říkal, když jsem přišel od toho našeho dobrého doktora Bettefheima, proč jen ten Hitler v tom Německu tak pronásleduje Židy," řekl si v koupelně pan Kopfrkingl a pohlédl na krásnou bílou vanu, na bílý lesklý ventilátor, kde na skobě visela šňůrka, a na žlutého motýla na zdi, „proč je tak pronásleduje, vždyť jsou to tak milí, laskaví a obětaví lidé. A teď už to vím, Willi mi to vysvětlil. Pronásleduje je proto, že jsou proti němu. Že jsou proti německému národu. Protože je to nešťastný, zbloudilý národ, který nechápe..." Pan Kopfrkingl smutně svěsil hlavu a rozvázal balík.

Kalhoty byly plesnivé, otřepané, svetr tmavý, ošklivý, děravý. Košile u krku ohavně špinavá. „Willi varoval před praním," usmál se pan Kopfrkingl, „řekl, že žebráci neperou. Chodí wie eine Schlampe.“ Šedavý svrchníček byl uzounký, oblýskaný, visely z něho zlámané knoflíky. „Willi doporučil," usmál se pan Kopfrkingl, „abych jej nezapínal. Žebráci si takovýhle kabát nechávají rozepjatý, aby bylo vidět, co mají vespod. Ten děravý svetr a špinavou košili... Na hlavu mi Willi nepřinesl nic, aby vynikla tahle paruka..." Vyňal paruku z prošedlých rozčuchaných chlupů, na temeni byla lysá, u uší s přečnivajícími nažloutlými pačesy. „Nečesat," usmál se pan Kopfrkingl, „žebráci chodí, řekl Willi, den ganzen Tag wie sie vormittags aus dem Nest kriechen.“ Pak vyňal z balíku pár huňatého obočí a dva bledožluté proužky odporného strniště, které se lepí od vlasů podél ucha směrem k lícní kosti. Byly v celuloidovém pouzdře s nálepkou „Made in Germany“. Pak vyňal kelímek s třemi druhy tělek... „á, tohle je ta šedivě bílá čili špinavá, jak řekl Willi," pan Kopfrkingl se usmál, „tohle je ta narůžovělá čili kožní a tohle je ta namodralá čili souchotinářsky zimomřivá. Vetřít je do kůže je prý nejtěžší, mám si pak kůži vysušit způsobem, jímž ženy pracují s pudrovátkem. Mit einem Puderzeug... Tohle jsou ty brejličky," pan Kopfrkingl vyňal opatrně brejličky, „jsou to dvě ubohá polosklíčka po půl dioptriích na pokroucených drátkách, Willi nedoporučuje pro falešné brýle čisté sklo, a tuhle je ta zázračná hmota. Eine Wundermaterie. Trochu nahřát jako vosk, řekl Willi, jako vosk..." pan Kopfrkingl se usmál a čelo si přetřel rukou, na níž se mu něco blýsklo... „upravit z ní hrbolek na chrupavce, přetvoří mi nos k nepoznání, je šedo-bílo-okrová čili špinavě kožní, chybí v ní fialovost, to běžné znamení pijáků. Willi říkal, že

žebráci alkoholici vzbuzují spíš odpor než soucit, a to já nesmím. Zjistil to prý nedávno jeden profesor průzkumem v Berlíně... Ale to je jen dobře," usmál se pan Kopfrkingl, „vždyť já sám ve skutečnosti také nepiji. Nepiji, nekouřím, jsem abstinent," usmál se do zrcadla, „chudák pan Prachař ze třetího patra... A pak jsou tu ještě tyhle šněrovací boty s odchlípenými podešvemi.“

Pan Kopfrkingl se přesvědčil, že dveře koupelny dobře zamkl, a pomalu se začal převlékat a maskovat. „Ach ano, kam půjdu a proč," usmál se do zrcadla, když už měl na sobě plesnivé kalhoty a košili a hlavou mu blesklo, proč půjde a kam, co mu říkal Willi... „Nic zvláštního," zasmál se Willi v únoru v jídelně, když přinesl balík, Lakmé ani děti tenkrát nebyly doma, „v tomhle balíku je maska. Maska žebráka. Šestého března si ji nasadíš a půjdeš v ní nejprve k našemu Casinu do Růžové ulice, víš, tam k tomu vchodu se třemi schody, co je obložen bílým mramorem, já tě tam o půl páté potkám, zastavím, dám ti šesták a tiše ti řeknu, zda jsi k nepoznání. Od Casina zvolna půjdeš do Maislovy ulice k židovské radnici a tam chvíli postojíš. Proč?" zasmál se Willi, „nic zvláštního. Šestého března v šest večer mají Židé na radnici v Maislově ulici slavnost. Postojíš tam chvíli u vchodu, vor dem Ausgang, vor dem Tor, můžeš si přitom přečíst i zasklenou tabulku u vchodu, víš, vedle vchodu do radnice visí taková zasklená tabulka... vedle je náhodou lucerna, takže v šest večer tam můžeš čtení klidně předstírat. No a pak se zase vrátíš domů. Otevřeš byt stejně opatrně, jako když budeš vycházet, a převlečeš se opět do normální kůže pana Karl Kopfrkingla, zaměstnance pražského krematoria. To je vše. Bude to taková zkouška tvé síly a statečnosti, so eine vortreffliche Exerzierung, řečeno líp, jak těm ubohým, ztraceným, zbloudilým Židům, kteří jsou proti dobru a štěstí našeho národa, trochu pomoci. Jak se jim tím pomůže? To ti ještě řeknu. Až se potkáme šestého března v Růžové ulici u Casina... Doufám, že máš na tom zájem," dodal ještě Willi, „byl jsi vždy proti násilí a válce, proti vykořisťování, bídě a utrpení, ostatně, vždyť sám zaměstnáváš nějaké dva Židy jako agenty, pana Strausse a pana Rubinsteina, dva slušné, dobré, spořádané lidi, proč bys jim tedy nepomohl? Copak je smysl tvého života v tom, abys věčně reguloval chod rakví do žárovišť?" A pak po chvíli ticha sáhl Willi do kapsy a podal příteli Kopfrkinglovi nějaký lístek. „Tohle je přihláška do SdP," podal mu lístek, „ještě je čas, staň se jejím členem. Ale je nejvyšší čas. Prosím tě," řekl pak, když byl na odchodu a pohlédl na obraz nikaragujského prezidenta nade dveřmi, „ten šašek tu visí ještě... sem by patřil dokonalý tisk dokonalého gentlemana, portrét Vůdce a říšského kancléře, a ne takový šašek..." a Willi se rozloučil a šel. To bylo v únoru, Lakmé a děti právě tehdy nebyly doma, a teď byl šestý březen, pan Kopfrkingl stál v zamčené koupelně, měl už na sobě plesnivé kalhoty a košili, maskoval se a pak... pohlédl do zrcadla a málem by se byl sám zhrozil.

To zde v koupelně už nestál on, pan Roman Kopfrkingl, manžel své nebeské a otec svých dvou čarokrásných, to zde stál už úplně jiný člověk, to zde stál skutečný žebrák, eine menschliche Ruine... „Žebravý dědek, kterého jsem v životě neviděl a neznal," řekl si pan Kopfrkingl, „jak se člověk může dokonale přeměnit, proměnit... a čím? Williho maskou..." Pak si řekl: „Mé sličné stojí v jídelně u okna a čekají, čekají na mne a zatím já, až otevřu dveře a vejdu, vlastně vůbec nevejdu! To vejde tento..." ukázal na sebe do zrcadla, „tento..." Pak si řekl: „Aby se vskutku moc neleky. Abych je příliš nevystrašil. Nesmím je příliš vystrašit, nesmím," řekl si před zrcadlem a pohlédl na ventilátor se šňůrkou na skobě a na žlutého motýla pod ním, „jsou mi příliš drahé, než aby se moc lekly... a pak se konečně odtrhl od zrcadla, zdvihl oči k ventilátoru, jako by prosil nebe o sílu, a pak ho napadlo: „Kdyby mě tak viděl ten náš pan Fenek, chudák, anebo pan

Dvořák...“ A pak si stoupl ke dveřím, sáhl na kliku, ale v poslední chvíli si ještě vzpomněl, že Willi doporučil, aby k masce trochu za sebou vláčel levou nohu, den Fuss ein wenig nachschleppen... a trup měl mírně skloněný... sklonil mírně trup, nohu připravil k vláčení a vyšel...

První, co postřehl z jídelny, byl výsek: prsty u pootevřených úst Lakmé u stojací lampy, údiv Ziny a vytřeštěný pohled Miliho, též kočky. Chvíli postál s nohou vzadu a trupem předkloněným na prahu pod obrazem Nikaragujce, který tam stále ještě visel, pak udělal dva kroky k nim, k Lakmé, Zině a Milimu, též kočce, a pak, sníživ hlas a napřáhnuv ruku dlaní vzhůru, zamečel:

„Dobří lidé. Nemáte kousíček chleba, od rána jsem nejedl. Nemáte smilován?“

Bylo to hrozné.

Zina se probrala první. Zvolala:

„Otče, zapomněl jsi sundat prsten.“

Skutečně. Na levé ruce se blýskal panu Kopfrkinglovi snubní prstýnek.

„Taková maličkost, a jak by člověka prozradila,“ pan Kopfrkingl se usmál a napřímil, „musím tě moc pochválit, Zininko. Musím prsten sejmout. Bude to, drahá, jak víš, poprvé v životě,“ obrátil se k Lakmé u stojací lampy, „za devatenáct let našeho manželství jsem jej ani na minutku nestáhl z prstu...“ A zlehka stáhl prsten z prstu, přistoupil k neklidné Lakmé u lampy, vzal ji za ruku a něžně do ní vložil svůj prsten. „Hlídej ho, drahá, a opatruj jako své oči, jako mé vlastní srdce, abych, až se vrátím z obchůzky, mohl jej zdvihnout z tvé čisté dlaně a opět si jej navléci na prst, ten symbol naší věrnosti a lásky... Smím tě políbit i jako bídný žebrák?“

Lakmé jej objala a chtěla ho políbit, ale on se v poslední chvíli trochu zarazil.

„Jen symbolicky, drahá, málo,“ usmál se, „aby se neporušila tělka anebo mi nespadl hrbolek z nosu. Až se vrátím, všechno ti vynahradím...“

Lakmé ustoupila, byla stále dost neklidná, a pak konečně řekla: „Proč to, Romane, máš dělat, jít takhle na ulici, k čemu to je? A kam vlastně máš jít?“

„K německému Casinu, drahá,“ usmál se pan Kopfrkingl a usmál se též na Zinu, Miliho a kočku, „potká mě tam na ulici u vchodu o půl páté Willi, a pak půjdu do Maislovy ulice na Staré Město. Souvisí to, drahá, s Židy,“ usmál se něžně, „to bys jistě pochopila... ale to by byl delší výklad...“ trochu pohnul rukou a pak řekl: „Jde o to, aby jim bylo nějak pomozeno. Jsou to nešťastní, zbloudilí lidé, bojují proti Hitlerovi, německému národu, nevědí, co činí... tohle je taková zkouška mé síly, statečnosti, takové cvičení, však ti, až se vrátím, všechno povím, neboj se... Zinuško,“ pan Kopfrkingl zamrkal pod ubohými brejličkami a bezděčně se dotkl svých pačesů, „Zinuško, vždyť ty jsi měla schůzku, budou čtyři. V kolik jste měli sraz?“

„V půl čtvrté,“ řekla Zina.

„V půl čtvrté, probůh,“ zvolal pan Kopfrkingl, „to už ten dobrý pan Míla jistě odešel...“ ale Zina zavrtěla hlavou.

„Jaká důvěra v člověka,“ zamrkal pan Kopfrkingl a opět se bezděčně dotkl pačesů, „zlatý hoch, ten pan Míla. Tak běž a pěkně ho od nás pozdravuj. Já vyjdu z bytu za pět minut.“

„Mládí, ach mládí,“ usmál se pan Kopfrkingl do malého zrcadla, které viselo v jídelně, když Zina odběhla, „my jsme jiní, Lakmé, nebývali. Už je to devatenáct let, co jsme se seznámili v zoo před tím leopardem,“ usmál se do malého zrcadla, „leopard je už dávno v Pánu... No ale teď už pomalu půjdu, čas běží, musím myslet na povinnost. Musíme dát pozor, aby nikdo v domě neviděl, že vycházím z bytu. Až se, nebeská, vrátím, vše ti vynahradím, jako bůh...“ Pan Kopfrkingl pohládl Lakmé, která byla stále neklidná a

zaražená, usmál se na kočku a na Miliho, který stál v koutě a vyvaleně zíral, pak se nahrbil, natočil nohu, zamrkal nade dveře na obraz nikaragujského prezidenta a vyšel do předsíně. Zamrkal na Maryborough nad štelářem, pak chvíli naslouchal za dveřmi a díval se kukátkem, pak se otočil a řekl Lakmé a Milimu, kteří se chvělí za ním, že nikdo nejde, v domě je klid, tiše otevřel dveře a vykročil.

Když sestupoval ze schodů, nahrben a drže se zábradlí, napadlo ho, co by asi bylo, kdyby byl přece jen někdo zpozoroval, jak vyšel ze dveří, byl by si snad mohl myslet, že paní Kopfrkinglová přijímá v bytě žebráky. „Kdyby mě tak byl viděl třeba ten dobrý doktor Bettelheim, ke kterému tajně chodím na prohlídky, nejsem-li nakažen,“ pomyslně si sestupuje ze schodů, nahrben a drže se zábradlí, „kdyby byl viděl vyjít tohohle odporného žebráka od Kopfrkinglů právě on. Anebo jeho starší krásná paní, nebo jejich synovec Jan, nebo jejich hospodyně Anežka v červené zástěře, ta dobrá, věrná duše...“ Pak už byl téměř dole... a náhle se mu srdce téměř zastavilo, právě vešla do domu paní Prachařová, kterou už tak dlouho v domě nepotkal, a vedle ní Vojtěch. Uctivě se jim vyhnul, ustoupil ke zdi... přešli ho s udiveným pohledem a snad se za ním ještě otočili... dovedl se k domovním dveřím. „Nepoznali,“ řekl si u dveří, „ovšem, jak by mohli, maska je výtečná, jak dokonale umí člověka přeměnit, proměnit... chudák paní Prachařová, chudák Vojta, aby to nezdědil po otci.“ Vyšel na ulici, vmísil se mezi lidi, kteří právě přecházeli kolem domu, ale ještě se trochu otočil a tu se mu zdálo, jako by na druhém chodníku v dálce postávala Zina a dívala se. O kus dál vykonával malý pinčl svou potřebu.

Německé Casino v Růžové ulici, k němuž se pan Kopfrkingl s jednou nohou pozadu a trupem předkloněným dovedl, mělo vchod se třemi schody, obložený bílým mramorem. „Bílé mramorové vchody se třemi schody miluji,“ myslil si pan Kopfrkingl a pomalu přecházel na protější chodník, „připadají mi jako vchody do vily nějakého boháče. Mohly by to být i vchody do nějaké vznešené obřadní síně. Willi je uvnitř,“ myslil si, „Willi je tam, já jsem tam ještě nikdy nebyl, ale znám to z jeho vyprávění, koberce, zrcadla, obrazy... umývárny, koupelny... prvotřídní pražská německá společnost, poslanci, továrníci, profesori německé university, ovšem ne všichni... pan Boehrmann, který jezdí do Berlína na porady s ministry, a prvotřídní číšnice, barmanky a společnice...“ pan Kopfrkingl došel na protější chodník a bezděčně se podepřel o zeď tamního domu... a pak zamžoural skrz své brejličky, trochu nohou zakročil a trup sklonil, aby Willi, až vyjde z toho bílého vchodu se třemi schody, ho našel ve správném postoji, a zatímco tak stál u zdi protějšího domu a hleděl na bílý vchod, prošlo kolem něho pár lidí, kterých si ani nevšiml. Ale jedné ženy si všiml. Měla štíhlé tělo a větší prsa, byla zcela cizí, nikdy v životě ji neviděl. Sáhla do kabelky, a než se pan Kopfrkingl vzpamatoval, ocitl se v jeho dlani šesták. Ani si neuvědomil, že o zlomek vteřiny předtím napřáhl ruku s dlaní vzhůru, jako když doma vylezl z koupelny. Skoro se mu po tom daru zastavilo srdce. „Jak dobrá kráska,“ myslil si, když se probral z překvapení, „jaký důkaz pro mou masku...“ a v té chvíli už viděl, že od vchodu Casina kráčí k němu rázným krokem přítel Willi.

„Fantastické,“ zasmál se Willi a pohlédl za ženou, byla už daleko „fantastisch, tadellos. Vždyť ty jsi úplně vyměněn. Vždyť ty to hraješ úplně jak Chaplin. Pojd', půjdeme kousek,“ zasmál se, „nebeneinander...“

S jednou nohou pozadu a s trupem předkloněným pan Kopfrkingl pomalu jde vedle Williho a s pohledem na jeho elegantní kabát říká:

„Není to nápadné, že jdeš se mnou?“

„Proč,“ řekne Willi, „proč by občan v téhle republice nesměl jít kousek s žebrákem? Je to tu přece svobodný, demokratický stát, ne? Ausgezeichnet,“ zasmál se s pohledem k nohám, „du schleichst wie echter Bettler.“ Pak dal Willi ruce do kapes elegantního kabátu, sklonil hlavu a tiše řekl:

„Chceš dostát své cti. Jsi zrozen pro velké úkoly,“ usmál se na jeho zimomřivou tvář, pačesy a strniště, „tohle se ti daří. Tohle umíš výtečně. Nejsi žádný slaboch, jsi stoprocentní muž, máš čistou německou duši. Ještě se trochu plaz ulicemi, ať si zpevníš svůj vnitřní postoj, a pak chutě do Maislovy ulice. Když tam dolezeš před šestou, je čas. Okouněj u vchodu, natáhni i ruku. Civ na tabulku u brány, říkal jsem ti, u brány visí taková malá zasklená tabulka, můžeš si ji přečíst, vedle je uliční lucerna... A pak... snaž se pochytit... pár slov. Einige Worte auffangen. Pár slov, jak mluvíme, když někam vcházíme. Nämlich,“ Willi se zasmál, „jak mluví Židé, když vcházejí do židovské radnice 6. března 1939 na Chevra suda, to je svátek... Zítra se zeptám.“ Pak řekl:

„Víš, že je to ubohý národ, který nic nechápe. Je už tak starý, že má sklerózu... Ale můžeš jim pomoci,“ řekl, „pomoci, když se dozvíme, o čem mluví, jak smýšlejí. Ostatně tohle není nic jiného než taková tvá malá zkouška, takové malé cvičení, jak jsem ti řekl u vás. Když jsi od minulého měsíce členem SdP, je třeba takové malé cvičení podstoupit. Celý německý národ podstoupil cvičení, cvičení daleko těžší, v uniformách, na poli, v obětech, mládež v Hájot v boxu, co je tohle plazení...“ hodil Willi hlavou k příteli Kopfrkinglovi, který vedle něho lezl, „vždyť tohle plazení je proti tomu jen obyčejná šaškárna. No a už brzy musíš také do Casina...“

Pan Kopfrkingl se vlídně usmál, pokud se dá vlídně usmát v takové bídné žebrácké masce, a řekl:

„Krásné koberce, obrazy, koupelny, říkáš... krásné ženy?“

„Krásné ženy,“ zasmál se Willi, „fantastické! Nikde v Praze nejsou nádhernější, přichylnější, und doch die Eleganz. Prosím tě, nějaké ty tvé Maličké od Malvazu, nějaké ty tvé Liškové, Strunné, Čárské, či jak je jmenuješ... s tím musíš přestat. Nebudeš to potřebovat. Copak je smysl tvého života v tom, abys věčně reguloval chod rakví do žárovišť a měřil teplotu?“ Pak řekl:

„Jsi zrozen pro velké cíle a podle toho musíš mít i společnost. Jdi do Maislovy k radnici, k těm zbloudilým, napni sluch. Dnes tam dolezeš jako žebrák, ale jednou tam můžeš přijet v mercedesce. V krásném zeleném vojenském autě... Tak teď jdi, zítra se zeptám. Geh...“

Willi Reinke se odpoutal a pan Kopfrkingl si řekl:

„Ani mi nedal ten šesták, co mi měl naoko dát, bylo to zbytečné. Skoro bych měl z téhle podivuhodné věci horečku. Je to podivuhodnější než stříbrné pouzdro. Je to skoro tak zajímavé a podivné, tahle má proměna, proměna, jako převtělování dalajlámy v mé knize o Tibetu, ač to s tím vůbec nesouvisí, tohle je přece jen taková má obyčejná maska, nic víc. Kdyby mě tak viděl ten náš pan Fenek, chudák, nebo chudák pan Dvořák,“ vzpomněl si znovu, „ale to nic. Mé čelo je chladné jako kov, má ruka pevná a mé srdce bije jako z germánské oceli, je to zkouška!“ A ocelově chladně se ve své masce vmísil mezi ty ubohé nešťastné lidi na ulici...

Před židovskou radnicí v Maislově stála modrá osobní tatrovka a pan Kopfrkingl se k ní začal belhat, jak nejlépe uměl. Viděl rozsvícenou lampu, za ní zasklenou tabulku a vedle vchod. „Jak tenhle vchod vypadá,“ řekl si v duchu a belhal se, jak nejlépe uměl, „zde není po mramoru a schodech ani stopy, je tu jen šedá omítka a černá vrata s kováním, no ovšem, tohle není německé Casino, tohle je židovská radnice...“ Chvilí okouněl u

tatrovky, přes brejličky hleděl na její modrou barvu, koukal napravo, nalevo, dával tváři výraz bezmocnosti... do radnice šlo několik lidí a všimli si ho. „Musím k té tabulce u vchodu,“ řekl si a dotáhl nohu k tabulce u vchodu, dotkl se brýlí, a aniž napřímil trup, jal se číst:

CHEVRA SUDA

Pražská Chevra Kadiša pořádá v den narozenin a smrti našeho učitele Mojžíše dne 7. adaru, tj. 6. března 1939, společnou večeři „Chevra suda“. Tato suda se bude konat po modlitbě mincha v sále Pohřebního bratrstva v 18 hodin ve zdejší radnici. Při večeři promluví duchovní a vrchní kantoři zapějí náboženské zpěvy. Účastníci sudy budou podle tradice pohoštěni.

„Hostina,“ zašeptal pan Kopfrkingl s jednou nohou vzadu, „výročí narození a smrti Mojžíše, narodil se týž den, co zemřel, jaká fantazie, jaký mýtus...“ usmál se a pak se usmál znovu a řekl si: „Sál Pohřebního bratrstva. Jaképak asi to Pohřební bratrstvo je a jakpak asi ten sál vypadá. Koberce, zrcadla, obrazy... koupelny... jako v Casinu...“ usmál se, „tam jistě nejsou. Bude to asi něco jako naše přípravná v kremaci nebo obřadní síň, ovšem bez křížku,“ a řekl si, že tihle chudáci se spalovat nedávají, jdou do země, kde to trvá dvacet let, dvacet let, než se navrátí v prach, z kterého vzešli, a řekl si: „Zbloudili i v tomhle, nechápou. Jak to řekl Willi? Tak starý národ, že už má sklerózu...“ Pak slyšel, že přichází více lidí, otočil se, pokrčil rameny na předkloněném trupu, ještě více se nahnul, prosebně zdvihl oči zpod brejliček a nastavil dlaň.

Zastavovali se u něho před vchodem, sahali do kapes a kabelek, a na dlani pana Kopfrkingla, který se třásl, mžoural a škubal nohou, se ocítají mince a jeho rty děkují mečivě třaslavým hlasem... ať vám vše vynahradí bůh... A náhle se před panem Kopfrkinglem ocítají nějaké známé tváře... ovšem, divže se mu podruhé nezastaví srdce, vždyť je to pan Strauss a pan Rubinstein, jeho agenti, kterým dává polovinu, o nic míň, ti dva dobří, slušní, spořádaní lidé, a na dlani pana Kopfrkingla se ocítají další mince, chudáci, nikoho nemají, myslí si pan Kopfrkingl, pan Rubinstein je rozvedený, panu Straussovi zemřela žena na krční soucotě a synek na spálu, kdyby věděli, komu dali... a pak náhle před ním stojí... ano, divže mu nepoklesnou nohy, je to on, doktor Bettelheim, lékař chorob pohlavních a kožních z jejich domu, ten dobrý šlechtný lidumil... „násilí,“ bleskne panu Kopfrkinglovi hlavou, „se nikomu nadlouho nevyplácí, dějiny se jím psát nedají... lidi je možno omráčit, zastrašit, vehnat pod zem, ale na jak dlouho... žijeme přece v civilizovaném světě...“ a za doktorem Bettelheimem stojí jeho starší krásná choť, na dlani pana Kopfrkingla se ocítají další mince... a tuhle je jejich Jan... jde s hlavou nějak natočenou, jako by poslouchal hudbu... nemá ani potuchy, ten dobrý hodný chlapec, stejně jako jeho strýc a teta, kdyby tak věděli... ale Anežka s nimi není, Anežka je křesťanka, má červenou zástěru... bylo to všechno jako ve snu. A pak už přestali chodit, už byli uvnitř, už byli v radnici, a pan Kopfrkingl se ocitl před vchodem sám jen s modrou tatrovkou a ještě jednou se otočil k tabulce a řekl si:

„Pohřební bratrstvo, hostina, účastníci budou pohoštěni, dnes se narodil a zemřel Mojžíš. Co abych vešel dovnitř i já? Nejsem sice Žid, jsem čistá germánská duše, ale jsem tak dokonalý žebrák, že by mi taliř jistě dali. Takovéhle trosce Židé, jak je vidět, zřejmě dávají, i když je to, jak se říká, gój...“ Pan Kopfrkingl se usmál, spočítal peníze a zjistil, že má šest korun, s tím šestákem od Casina to dělalo šest dvacet. „Šest dvacet jsem si vydělal v masce žebráka,“ usmál se pan Kopfrkingl, „šest od Židů, co jdou na Chevra suda, a dvacetník od árijské ženy... Kdyby mi byl dal šesták i Willi před Casinem, měl bych šest čtyřicet...“ A pak šel.

Na ulicích byla již tma, svítily všechny lampy... Když se doploužil k Jindřišské věži, zarazil se. „Vždyť jsem vlastně u té židovské radnice nic nepochytil,“ řekl si, „ich habe kein Wort aufgefangen, vždyť já jsem tam slyšel jen sám sebe, ty své díky, jen to své vlastní mečení! Co řeknu Willimu, až se zítra zeptá?“ řekl si, „něco bych Willimu říci měl. Vždycky jsem plnil své povinnosti přesně, a tohle byla taková zkouška, cvičení, jsem od minulého měsíce v SdP. Že bych mu řekl, že když vcházel do radnice, říkali: Hitler je vrah, Goebbels zločinec, ten pan Boehrmann, ten z Prahy, co jezdí do Berlína k ministrům, je vyvrhel, který bude zničen, likvidován...“ pan Kopfrkingl se smutně usmál a potřásl hlavou. „To bych těm ubohým zbloudilým přestárlým, kteří nechápou,“ smutně potřásl hlavou, „asi moc nepomohl. To spíš naopak. Hitler by je pak mohl pronásledovat,“ řekl si, „tím víc...“ pak si řekl: „Musím si vyvzpomenout něco jiného.“ Pak ho pohladila myšlenka na snubní prstýnek, který nechal doma v dlani své nebeské tmavovlásky, která byla nějak skleslá a nesvá, a začal běžet. Za věží na křižovatce, kde jezdily električky a auta, potkal nějakou mladou růžolící dívku v černých šatech, zavěšenou do mládence. Jen tak letmo si jí všiml, pak běžel dál a potkal nějakou starší ženu v brýlích, ta tu asi někde poblíž bydlila, protože nesla ve džbáně pivo... pak, za křižovatkou, potkal nějakého staršího tlustého mužíka v bílém tvrdém límci s červeným motýlkem, prsty jedné ruky počítal nějaké lístečky, druhou ruku měl sevřenou v pěst... běžel dál, ale v jedné ulici u rohu na chvíli zpomalil, stála tam pod lampou jakási kráska. Všiml si, že je plavovlasá, zaslechl, jak někomu, koho špatně viděl, říká: „Někdo pije se sodou, někdo s ledem...“ Pak si znovu vzpomněl na Casino a začal běžet tak rychle, jak jen s odchlípenými podešvemi mohl.

11

A za týden po večeři na židovské radnici přišel 15. března a s ním vše, co se toho dne stalo a od toho dne dělo, říšská branná moc vtrhla do země, Vůdce přijel do Prahy, říšská vlajka zavlála nad Pražským hradem, domy a snad i nad krematorium... a pan Karl Kopfrkingl... Pan Kopfrkingl snad, když právě nebyl na svém pracovišti, postával na pražských ulicích a hleděl na armádu, četl německé nápisy nad obchody, snad zašel i na Ovocný trh přečíst si nápis nad knihařstvím pana Kádnera a do Nekázanky přečíst si nápis nad rámařstvím pana Holého, rozhodně však často zašel do Růžové ulice potěšit se aspoň pohledem z druhého chodníku bílým mramorovým vchodem Casina se třemi schody, který mu připomínal vilu boháče či obzvlášť vznešenou obřadní síň anebo též palác úchvatných záhad, takové stříbrné pouzdro.., a pak v dubnu, nějak kolem Vůdcových narozenin, se mu konečně dostalo cti, že byl do toho Casina pozván.

V přepychovém sále s koberci, lustry, zrcadly a obrazy tam seděl s přítelem Wilhelmem Reinkem, vedoucím pracovníkem pražského sicherheitsdienstu, a jeho ženou Ernou, měla pěstěnou hlavu a větší náušnice, a také s důstojníky a pracovníky, ale nejen s nimi. Byly tam vynikající číšnice, barmanky a společnice, plavovlasé krásky. Pan Kopfrkingl byl unesen jejich krásou, příchýlností a elegancí, unesen vším, co viděl a slyšel, i tím, co jedl a...

„Ne, děkuji, ale pít nebudu přece...“ usmál se na pány a dámy u stolu, „jsem abstinent. Ani nekouřím. Willi a Ernato ví. Lituji pana Prachaře z našeho domu, je to alkoholik, jeho syn Vojtěch to může mít po něm, je to zvrhlost. Takoví slabí lidé jsou přítěží, k boji o zítřek přispět nemohou. Ovšem, tohle je něco jiného,“ rychle řekl a ukázal na sklenky na stole, „tohle není žádný alkoholismus. A pak, nemáme nikoho zbytečně podezírat a

soudit, sami máme dost svých chyb vlastních. Zrcadla a obrazy jsou tu krásné," usmál se do sálu, „je to tu, řekl bych, rajske. Takhle by měl vypadat v příštím šťastném spravedlivém řádě celý svět," usmál se a nakonec utkvěl zrakem na plavovlasých kráskách.

„Je to v naší moci," usmál se Willi, „v naší moci, když všichni splníme svou povinnost. Záleží na každém z nás," opakoval, „na každém z nás, aby zmizely ze světa války, bída, hlad, rozvrácené rodiny, zničená manželství, jak říkáš... vykořisťování, utrpení," Willi se usmál, „proč by to nebylo možné už v tomhle pozemském životě, proč až v životě věčném... copak vidíš, že tu teď někdo trpí..." Willi rozhodil ruce a pohlédl na plavovlásky, které se daly do smíchu, též i paní Erna, „vidíš, nikdo tu netrpí, a když je to možné teď a tady, v německém Casinu v Praze, proč by to nebylo možné všude jinde a trvale, ve Varšavě, v Budapešti, v Paříži, Bruselu, Londýně, New Yorku... ale to musí Vůdce proboujet. Až to probouje, pak to tak bude všude a nebudou trpět ani koně... Willi se naklonil k příteli Kopfrkinglovi a zasmál se. „Říšská branná moc," zasmál se, „koně nepotřebuje jako tenkrát ve světové válce rakouská armáda, říšská branná moc je zmechanizovaná, zautomatizovaná... Ale máme nepřátele, mein lieber Karl," řekl Willi.

„Každé velké dílo se rodí v odporu nepřátel," řekl Willi, „s tím se musí počítat. Lidé jsou lidé a ne andělé, a zlo, jak říkáš, pášou lidé... Vůdce odstranil jednu baštu války, tuhle bývalou republiku, ale to neznamená, že by tu už nebyli škůdci. Že už bychom mohli odpočívat na vavřínech. Že už bychom mohli klidně zavřít oči a spát. Škůdci se mohou skrývat ve všech vrstvách, mohou to být vědci, umělci, spisovatelé... mohou to být bývalí důstojníci československé armády a policie, mohou to být kněží... mohou to však být i obyčejné uklízečky, mechanici, topiči, ale také obchodníci a ředitelé, lidé, kteří rozeštvávají, naštvávají, štvou... a jsou nebezpeční, pokud o nich nevíme. Pokud o nich nevíme, nemůžeme je přemístit na jiná pracoviště, zaznamenat si je, sledovat... spáchali bychom zločin na našem německém národě a na lidstvu, kdybychom seděli nečinně a přihlíželi k jejich dílu zkázy... u vás v krematoriu jsi ty jediný náš člověk, jediný Němec, jediný nositel kultury a jediný představitel nového řádu, teď dokonce už člen NSDAP, musíme se na tebe spolehnout, co tedy, jak to tam u vás vypadá..." řekl Willi lehce a zrak Erny, plavovlásek, důstojníků a pracovníků utkvěl na panu Kopfrkinglovi...

„Co tedy, jak to tam u nás vypadá," pokýval pan Kopfrkingl přemýšlivě hlavou a trochu odsunul sklenku vína, kterou před něho někdo postavil... „je to tragédie... Jsou tam takoví, kteří nic nechápou... Teď od toho patnáctého března jsou želbohu ještě horší..." Pan Kopfrkingl zdvihl hlavu, viděl, jak na něho všichni hledí, ještě víc odsunul sklenku... a řekl:

„Třeba Zajíc, Beran. Jsou nepřátelé Říše a nového spravedlivého řádu, měli ostatně námitky už proti zabrání Sudet, Vrána ve vrátnici na nádvoří, sedí tam proto, že má něco s játry, moc s ním nemluví, ale jak se jeví, jeví se želbohu dost zle, paní Lišková, která u nás kdysi uklízela, ale pak odešla... její adresu želbohu neznám, ale ta se snad dá zjistit... pan Pelikán, který otevírá železnou oponu v obřadní síni a pouští lidi do éteru... ale ten jde, to je zatím v pořádku... zato však ředitel, ředitel krematoria, mého Chrámu smrti," řekl a Willi a ostatní se smáli, cítil, že tím přirovnáním stoupl v očích všech... „nuže ředitel také nemá správný postoj k Říši, všechny Němce bych v těchhle pecích spálil, řekl jednou, teď po tom patnáctém březnu, jmenuje se Srnec... nevím, zda by měl zůstat nadále ředitelem..." rozhlédl se a Willi a ostatní kývli, cítil, jak s jeho námitkou souhlasí, a Willi řekl:

„Zdá se vyloučeno, aby zůstal. Nemáme zapotřebí ho tam držet, když tam jsi ty a výtečně tomu rozumíš... Karl Kopfrkingl, pánové,“ Willi se obrátil k důstojníkům a pracovníkům, „pracuje v krematoriu dvacet let...“, a když všichni přikývli, a pan Kopfrkingl, vida to, se vlídně usmál, Willi řekl:

„A co ti v tvém soukromí, ti tvoji ubozí nešťastní Židé, kteří nechápou nic tuplem, přestárlý národ trpící sklerózou, dva z nich dokonce ty zaměstnáváš...“ a pan Kopfrkingl potřásl hlavou a řekl:

„Já vím.“ A pak znovu ještě jednou odsunul sklenku s vínem a řekl:

„Pan Strauss, můj agent, je dobrý, slušný člověk, citlivý, má rád hudbu, pracuje dobře, musíme soudit spravedlivě... Ale možná, že tak dobře pracuje pro zisk, je to cestující v cukrovinkách. S protektorátem a Němci nesouhlasí, je proti. Pan Rubinstein, ten druhý, je také dobrý, slušný, citlivý, i on má rád hudbu, i on dobře pracuje, ale asi také pro zisk, je to bývalý zástupce v ložním prádle, no a Vůdce a Říši rád nemá... Kdo?“ usmál se pan Kopfrkingl otázce Williho a dlaní si přejel čelo, „ach, doktor Bettelheim z našeho domu. Je to dobrák,“ přejel si dlaní čelo, „ovšem nechápe také. Jednou tvrdil, že se Němci dopouštějí násilí a násilím se dějiny psát nedají. Lidé se dají umlčet jen na čas, žijeme, řekl...“ pan Kopfrkingl se rozhlédl po pánech a dámách, „v civilizované Evropě ve dvacátém století... no, nemá nás ráda ani jeho žena, možná, že tím nasákl i jejich synovec Jan, moc hodný hoch, má rád hudbu... Jejich hospodyně Anežka Židovka není, je to stará dobrá duše, ale i ona je zřejmě nasáklá, o Vánocích nám zabíjela kapra, já bych to...“ pan Kopfrkingl si otřel ruce ubrouskem, „nedělal...“ a Willi kývl, dal si ke stolu volat pobočníka či koho, dal přinést další víno, i koňaky, pro přítele Kopfrkingla kávu, humry a mandle a pozval ke stolu ještě jednu krásku.

„Když jsme u těch Židů,“ řekl Willi Reinke a pohlédl na Ernu a ostatní dámy a pány u stolu, „sám už vidíš, proč je Vůdce nemá rád. Nemá je rád proto, že nechápou, jsou proti nám a svou nenávisť k nám šíří. Sám říkáš, hospodyně Anežka Židovka není, ale i ona je nasáklá, nasáklá, to je to pravé slovo, a bodejť by nebyla. Bodejť by nebyla, když léta žije ve společné domácnosti s nimi. Je to nešťastný zbloudilý národ, který nás nepochopí ani v budoucnu, nevěř, že se dají převychovat, přemluvit, přesvědčit, nemají na to závlky...“ Willi ukázal na čelo, „mají sklerózu stáří, je to dědičné. Když jsi stál u židovské radnice v březnu jako žebrák, i tak jsi tam stál nevýslovně nad nimi. Když jsi odložil tu žebráckou masku, byl jsi opět Karl Kopfrkingl, germán, árijec, čistá germánská krev, kdežto když oni odložili své vrchní šaty, byli stále týmiž nešťastnými ubohými Židy. To máš jako s tou hudbou, jak říkáš. Jsou lidi, kteří umírají chudí, protože nikdy nepoznali krásu Liszta nebo Schuberta. Tihle chudáci zase umírají, aniž poznali sílu a krásu Velkoněmecké říše. V minulosti dost trpěli, byli pronásledováni. Myslíš, že by je byli pronásledovali jen tak pro nic za nic? Slyšel jsi někdy o moru?“ usmál se Willi a napil se koňaku, „o té metle středověku, na kterou umíraly statisíce lidí? Co ten mor působilo, víš to?“ usmál se Willi a pan Kopfrkingl se rozhlédl po přítomných a utkvěl na Erně dost nejistě, nerozhodně... „nuže,“ řekl Willi, „otrávené studně. Židé otravovali studny, aby vyhubili křesťany přece, to nevíš? Ale nás nesmí zajímat minulost nebo původ,“ Willi mávl rukou a smál se, „co bylo, to bylo, to je už pryč. Tvrdíš, že jsme všichni vzešli z téhož prachu a do téhož se vracíme, že v lidském popelu není rozdíl, jsi na to přece odborník... A měl by ses stát ředitelem. Přece není smysl tvého života v tom, abys věčně reguloval chod rakví do žárovišť a měřil teplotu... nás tedy původ nezajímá, nýbrž výsledky. A ty jsou takové, že Židé jsou proti Vůdci, proti nám, proti Velkoněmecké říši. Překážejí našemu štěstí, ohrožují Vůdcův evropský řád, poslání, vyvolenost nás všech, i

tu svou. Jednotlivci jsou dobří jen napohled, třeba ten tvůj pan Strauss a Rubinstein, sám jsi o nich vždycky říkal, že to jsou dobří, slušní lidé, ale sám dnes vidíš, že to tak není, že ses v nich mýlil. I v tom doktoru Bettelheimovi, kterého jsi vždycky tak chválil. Dnes chápeš, jak štvál, nakazil i synovce, no což to, je to jeho potomek, ale nakazil i hospodyně, která Židovka není. Ve Spartě, dámy a pánové," řekl Willi a obrátil se k přítomným, „zabíjeli neduživé děti. Některým citlivcům se to mohlo zdát kruté. Ale vždyť to bylo obrovské dobrodíní pro ty děti samé, jak by byly v životě trpěly... a pak to bylo zdravé pro národ. Jak to přispělo k ozdravení Sparty a kam to Sparta v dějinách přivedla! Dopouštěli bychom se zločinu na národě a lidstvu," obrátil se Willi k příteli Kopfrkinglovi, „kdybychom se nezbavovali nežádoucích žvlů. Jsme odpovědní za štěstí německého národa a celého lidstva. Za prospěch celku. Detaily jsou jen taková pouhá dekorace nebo doplněk, nic víc.“

Willi se odmlčel, jako by byl právě řekl nějaký hluboký státnický projev, důstojníci a pracovníci u stolu se usmívali a hleděli na pana Kopfrkingla, jako by to, co Willi právě řekl, pronesli oni sami, a pan Kopfrkingl popíjel kávu a hleděl na ně, také na Ernu a plavovlasé krásy, i na tu novou, která přišla před chvílí, byla krásná jako anděl, vypadala jako nejlepší herečka, pak se trochu rozhlédl po sále, po zrcadlech, obrazech... a Willi řekl:

„Lidstvu se dá prospět jen silou, ale musí to být lidstvo čisté, zdravé, nezvrácené... napij se," Willi přisunul příteli sklenku, a když odmítl, s úsměvem se napil sám a řekl: „Slaboši nic nedokážou, ukaž jim sílu a uvidíš. Je neslučitelné s německou ctí stýkat se s Židy. Zde...“ mávl po Casinu, zrcadlech, obrazech... „jsou jen čistí, stoprocentní lidé. Nositelé němectví, povolání k tomu, aby přinesli v zájmu nového řádu obět... nejsou tu ani Češi, Slované... poslyš, Karl...“ Willi náhle ztlumil hlas a pohlédl na ostatní... „matka tvé Marie, tvé Lakmé, dělala ryby ve sladkém rosolu, na cizí způsob, jak jsi říkal, víš, co je to za způsob? To je způsob židovský...“ a když se pan Kopfrkingl trochu zarazil, Willi řekl: „Matka tvé Lakmé byla přece Židovka!“

Karl Kopfrkingl strnul.

„Lakmé," řekl Willi a napil se, „tvá černovlasá Lakmé, na které to každý pozná, říkala jednou, že se u vás mluví jen česky, když jsem jí připomenul tvou německou krev. Tvá černovlasá Lakmé byla vždycky na velkých rozpacích a nesvá, když jsem byl u vás a připomenul ti tvé němectví. Tvá Lakmé vždycky tvrdila, že na jménech nezáleží... ovšem, když se zasvobodna jmenovala Sternová. Tvá Lakmé ti chtěla zamlčet můj lístek s pozváním na box, měla ho zastrčený v kredenci u talířků, ovšem, chtěla přikazít, abyste viděli s Milim Vůdcův sport. Nebyla nadšena tvým vstupem do SdP letos v únoru a to byl nejvyšší čas, v březnu přišel Vůdce. To, že se u vás mluvilo vždy česky, jsi nezavinil ty, ale ona, protože je Židovka. To, že jsi v sobě necítil německou krev, také není tvá vina, ale její, tlumila ji v tobě, protože je Židovka. Co asi říkala, když jsi šel v březnu jako žebrák do Maislovy ulice, to nevím, co říkala, když jsi byl přijat do NSDAP, to vědět radši ani nechci. Zajímalo by mě, co asi řekne, když budeš posílat děti do německých škol. Dnes už vidím aspoň jedno, jaký neblahý vliv má na Miliho. Ten chlapec je tak měkký, skoro zženštilý, copak to na něm nevidíš? Ovšem, tak skrytě oni působí, rozleptávají od dětí... zajímalo by mě, co by asi řekla, kdyby ses stal... dovol...“ Willi Reinke náhle povstal a povstali i jiní... „dovol, abych tě představil...“

„Herr Kopfrkingl, děkujeme vám za zatímní služby," řekl příchozí hodnostář tvrdě, „máte zkušenosti, mohl byste jich použít ku cti... nemůže vám, čistokrevnému Němci, být lhostejné... víte, co je to Anforderung an die Reinheit des Blutes? Obávám se, že byste

nemohl zastávat vysoký úřad, který vám chceme dát, plnit své čestné poslání, které jste si předsevzal, stát se... kdyby ve vaší vlastní rodině byla... jak dlouho, Herr Kopfrkingl, jste vlastně ženat?“ usmál se hodnostář a kývl všem, aby usedli, sám si sedl také... a pan Kopfrkingl...

„Devatenáct let trvá naše manželství,“ řekl pan Kopfrkingl. „Seznámili jsme se v zoo u leoparda, v pavilónu dravců. V tom pavilónu je i klec s hadem,“ řekl, „připadalo mi to vždycky dost zvláštní, že tam umístili hada, je tam dodnes, je to asi jen taková dekorace, ilustrace, pouhý doplněk...“

„Herr Kopfrkingl,“ kývl hodnostář, „my musíme v zájmu celku a svého poslání přinášet oběti. Chci příští týden mluvit s šéfem pražského Sicherheitsdienstu a sekretářem pana říšského protektora Boehrmannem... Obávám se však toho, co řekne... Obávám se vskutku, že vysoký úřad byste takhle zastávat nemohl...“ a hodnostář se usmál na Ernu a plavovlásky, i na tu, jež byla jak anděl a prvotřídní herečka, a pan Kopfrkingl se také usmál na Ernu a plavovlásky, ta, jež byla jak anděl a prvotřídní herečka, se mu náhle opřela o rameno a pak... pan Kopfrkingl řekl:

„Mohu se přece dát rozvést, pánové.“

Když se zvedli z křesel, Willi a Erna se zastavili s panem Kopfrkinglem před jedním nádherným obrazem nahé ženy, který visel na opačném konci sálu, než byl pult s koňaky a vínem, a Willi, kterému sluha podal zelený klopený klobouk se šňůrou, řekl:

„Ano, bylo by to nejrozumnější. Dát se rozvést. Můžeš se přece oženit znovu. Ještě jednou, ne?“ řekl, pohlédl na Ernu a ta kývla, „ale hlavně by měla Lakmé pochopit, že si nezaslouží s tebou žít. Že se to neslučuje s tvou ctí. Se ctí nacionálně socialistického člověka. Pamatuješ si, jak jednou ten váš doktor Bettelheim...“ řekl a pohlédl na obraz nahé ženy, „se zajímal o její zdraví... sám jsi mi to říkal, ovšem, teď už asi chápeš. Je to zvrhlost, Karl,“ řekl a pohlédl na svůj zelený klopený klobouk se šňůrou, „všechno je to zvrhlost, zvrhlost a nic víc. Slabí a méněcenní, Karl...“ Pak řekl: „Čeká ji, Karl, mnoho strastí...“

Vrátil se domů z Casina až k ránu, všichni spali. V jídelně, kde ještě visel nikaragujský prezident nade dveřmi a u okna visela tabulka na černé šňůře, nejvznešenější jízdní řád, a obraz svatebního průvodu, lehce odehnal kočku, která se vzbudila a přišla k jeho nohám... chvíli hleděl na rodinnou fotografii nad skříňkou, pak vzal z knihovny knížku o Tibetu, sedl si pod stojací lampu a chvíli četl. Pak se mu začaly zavírat pod lampou oči a zdálo se mu, jako by z knížky, jež mu klesala na klín, někdo vystupoval, takový klam nitra, šel spát.

12

„Jsme zde,“ pan Kopfrkingl se dost nenápadně nadýchl pod zelenými košatými stromy, jako by si chtěl tajně pročistit plíce, „jsme zde.“ Pak si pohladil vlasy, kterými mu provál slabý větřík, ukázal vzhůru a řekl:

„Jaká je to výška. Až tam vyjedeme, budeme nebi blíž o šedesát metrů. No ale to nic,“ usmál se na Lakmé v tmavých šatech a bílém krajkovém límečku, na Zinu v černých hedvábných šatech z narozenin a na Miliho v rádiovce, který lízal eskymo, „to nic. Dějí se velké věci a my je musíme chápat. Když se nekonají vyhlídkové lety, když nemůžeme Prahu vidět z letadla, vyjedeme aspoň semhle a uvidíme ji z šedesáti metrů. Je lepší

vidět Prahu z šedesáti metrů než z ničeho," řekl a v duchu si myslil: než z ničeho nebo ze země anebo z hloubky ještě větší. Pak kývl a vybídl své drahé k vstupu dovnitř.

Vešli do okrouhlého vestibulu s mnoha železnými pilíři, byl tam příjemný chládek, vstoupili mezi železné zábradlí a pak se ocitli u zděné pokladny. Za okénkem byl nějaký prázdný půllitr a vedle něho jedna starší žena v brýlích, která s trpkým úsměvem prodávala lístky. Pan Kopfrkingl koupil lístky a zamířil s drahými k výtahu.

„To pojedeme výtahem?“ zeptal se Mili nejistě, dojíraje eskymo, a pan Kopfrkingl kývl. „Pojedeme výtahem,“ řekl, „přece by ses nebál? Vždyť to nic není.“ Pak znovu pohlédl na Miliho a řekl:

„Tenkrát před tím stanem madam Tussaud a na tom boxu s Willim ses bál taky a viděls, že to nic nebylo. Co by ses bál?“

Výtah sjel dolů, otevřel se, vystoupil z něho jakýsi starší tlustý mužík v bílém tvrdém límci a červeném motýlku, vzal od pana Kopfrkingla lístky a pan Kopfrkingl s drahými vstoupil. Ve výtahu byla židlička a na stěně malé zrcátko. „Je to tu hezké,“ usmál se pan Kopfrkingl, když se výtah rozjel, „taková hezká malá klec. Být tu ještě mříže,“ usmál se na Lakmé, která stála vedle něho nějak sklesle, „chyběl by tu už jen leopard...“ Výtah zastavil, starší tlustý mužík v bílém tvrdém límci a červeném motýlku otevřel a pan Kopfrkingl s drahými vystoupili na okrouhlý ochoz. Ochoz byl zasklen bílými a barevnými tabulkami. Mnohé z nich byly otevřené a na ochoz pronikal větřík. „Jsme,“ usmál se pan Kopfrkingl, „na nejvyšším místě našeho požehnaného města. Za chvíli se nám bude zdát, že stojíme na nějaké vysoké hoře a pozorujeme svět pod sebou.“

Mili a Zina se vrhli ke sklu, do místa ochozu, kde byl výhled na hlavní část města, na kus Vltavy, Staré Město, Národní divadlo, Vinohrady... a pan Kopfrkingl s Lakmé si stoupli za ně. Vlevo, na severnější straně ochozu, kde byl výhled na Malou Stranu, Hrad, Svatovítský chrám a Dejvice, stála nějaká hezká mladá růžolící dívka v černých šatech a vedle ní nějaký mládenec... za ohbím, na protilehlé straně ochozu na západě, kam odsud nebylo vidět, protože středem ochozu šel výtah, byl zřejmě hlouček lidí. Byl odtamtud slyšet jakýsi hlučnější šepot.

„Tak to je Praha,“ řekl pan Kopfrkingl, odvraceje zrak od mladé růžolící dívky v černých šatech nalevo, „je pod námi jako na dlani. Jako bychom stáli na vysoké hoře a pozorovali svět, který se rozkládá pod námi. Táhle je Vltava, Karlův most, Národní divadlo,“ řekl, „táhlety dvě věže, to je Týnský chrám, ta věž sem blíž je Staroměstská radnice, ta komolá za ní je Prašná brána... táhle je Národní muzeum, táhle vzadu ta velká bílá moderní budova na Vinohradech je kostel Nejsvětějšího srdce Páně. Koukni se, Mili,“ řekl Milimu, „tímhle sklem...“ a ukázal na tabulku z kouřově nažloutlého skla, a když se Mili koukl, řekl: „To sklíčko má podobnou barvu jako to, co máme u nás v okéncích žárovíšť. V nejsvětějších oknech světa, protože se jimi vidí přímo do kuchyně pánaboha, když se duše odlučuje od těla a vzlétá do éteru. Ukaž, jak tím sklem ta naše Praha vypadá,“ sehnul se a pohlédl a pak opět zdvihl hlavu a řekl: „Opravdu. Ta naše Praha je krásná.“

Popošli vlevo, k severu, k místu, kde byl výhled na Malou Stranu, Hrad, Svatovítský chrám a Dejvice, mladá růžolící dívka v černých šatech a mládenec, kteří tam prve stáli, popošli také dál, k západu, odkud byl pohled na stadion a Košíře. I hlouček lidí za ohbím, na protilehlé straně ochozu, kam nebylo vidět, zřejmě popošel, neboť ho opět nebylo vidět, byl opět na protilehlé straně ochozu za ohbím, na jihu. Ozýval se odtamtud jen nějaký hlučnější šepot.

„Tak támhle jsou Hradčany, Svatovítský chrám,“ ukázal pan Kopfrkingl tabulí, která zde byla dokořán otevřena, „hrad českých králů a prezidentů. Podívej se na něj tímhle sklíčkem,“ řekl Milimu a ukázal na kouřové žluté sklíčko, a když se Mili díval, řekl: „A támhleta světlá široká budova s těmi sloupy vlevo, co je před ní tolik aut, je Černínský palác, bývalé ministerstvo zahraničí. Dnes tam sídlí pan říšský protektor svobodný pán von Neurath. Vidíš nad palácem, drahá,“ pan Kopfrkingl se usmál na Lakmé, která stála vedle něho nějak sklesle, „vidíš nad palácem vlát tu říšskou vlajku? Naši říšskou vlajku,“ usmál se na Lakmé a pak řekl Milimu: „Podívej se sklíčkem.“

„Támhle jsou Alpy,“ ozval se teď za ohbím na protilehlé straně ochozu hlučný šepot, „támhle je Salzburg...“

„Prosím tě, nemluv,“ odpověděl nějaký vzteklý mužský hlas, „jaký Alpy, jaký Salzburg! To nejsou Alpy, to je skála v Podolí. To není Salzburg, to je Braník! Nejsi v biografu, seš na rozhledně...“

Pan Kopfrkingl vysunul ruku otevřenou tabulí ven, mávl jí a řekl:

„Venku je krásný vlahý větřík.“ Pak se zahleděl za věž svatovítské katedrály.

„Tam je Říp?“ zeptal se Mili a pan Kopfrkingl kývl. „Ano, Říp,“ kývl, „Říp, kde podle české pověsti stanul praotec Čech. Ale je to jen pověst,“ usmál se a stáhl ruku z otevřené tabule zpět, „mýtus, fantazie. Něco podobného jako ten den narození a smrti praotce Mojžíše sedmého března...“ usmál se na Lakmé a trochu pohlédl na její černé vlasy... „Za Řípem ty vrcholky v dálce jsou Krkonoše,“ řekl, „a za nimi je Říše.“

Pak opět popošli vlevo, k západu, k místu, kde byl výhled na stadión a Košíře, mladá růžolící dívka v černých šatech a mládenec také popošli dál, k jihu, odkud byl pohled na Smíchov, Braník, Podolí. Hlouček lidí za ohbím na protilehlé straně ochozu zřejmě též popošel, neboť byl opět na protilehlé straně za ohbím.

„Támhle je Masarykův stadion,“ řekl pan Kopfrkingl, „tam je teď pusto a prázdno. Pusto a prázdno jako na nádvoří mého Chrámu smrti časně ráno, než začne provoz. Loni bylo na stadionu živo, byl všesokolský slet, kdypak asi zase bude...“ usmál se pan Kopfrkingl, „já vím, že se už ani ten stadion Masarykův nejmenuje, je přejmenován. Co se dá dělat,“ usmál se, „jsou jména, která se pro každou dobu nehodí, i když na jménech nezáleží, jak říkáš...“ usmál se na Lakmé. „Možná, že se stadion dnes jmenuje Baldura von Schirach. Ejhle,“ pan Kopfrkingl vztyčil hlavu, zdálo se mu, že otevřenou tabulkou slyší jakousi vzdálenou hudbu, a pak ukázal ke Strahovu, kde na jedné ulici mezi domy a zahradou bylo černo, černo, které se jako malý hádek pomalu, pomaloučku sunulo vpřed. „Pohřeb,“ řekl pan Kopfrkingl a vysunul ruku otevřenou tabulí ven, „jde tam pohřeb, vidíte, božské... Vidíš, nadoblačná,“ řekl Lakmé, „podívej se líp... vidíš? Vezou ji asi na Malvazinky, tam je hřbitov. Chudák, přijde do země...“

„Nevěděla jsem,“ řekla Zina, „že může být slyšet na takovou dálku hudba. Že může být slyšet hudba zezdola až sem.“

„Je klidno, jasno,“ zatočil pan Kopfrkingl rukou v otevřené tabuli, „ten krásný vlahý větřík venku fouká sem k nám. Když fouká větřík sem k nám, to pak slyšet je. Škoda, že není lépe vidět,“ pan Kopfrkingl stáhl ruku z otevřené tabule zpět a zaclonil si oči, „ta rakev. Vidím jen nějaké pány funebráky a chocholaté koně...“

„Támhle je jak ve Splitu,“ ozval se za ohbím ženský hlas, „vidím tam moře.“

„Prosím tě, nežvaň,“ zasyčel mužský hlas, „vždyť jsi tam nikdy nebyla. To není Split, to je Hloubětín. Nejsi v panoptiku, seš na rozhledně...“

Opět popošli vlevo, pan Kopfrkingl, Lakmé, děti, k jihu, k místu, kde byl pohled na Braník, Podolí, Smíchov, mladá růžolící dívka a mládenec popošli také dál, k východu,

odkud byl pohled na hlavní část města, hlouček za ohbím na protilehlé straně ochozu zřejmě popošel též. Pan Kopfrkingl řekl:

„Támhle je Braník, Podolí, před tím Smíchov. Je odsud vidět Smíchovský pivovar, ta budova s komínem. Ale já nepiji,“ řekl, „jsem abstinent. Táhleto je Barrandov,“ ukázal ke skále a druhou rukou si zaclonil oči, neboť stál právě proti slunci, „tam se nacházejí zkameněliny. Zkameněliny tak strašně staré,“ usmál se na Lakmé, „že kdyby dnes ještě žily, měly by sklerózu... Všelijací brouci, motýli a trilobiti,“ usmál se a vysunul ruku otevřenou tabulí ven proti slunci, „koukni se tam líp, nebeská, jen se neboj. Venku je krásný vlahý větřík,“ mávl ve vzduchu rukou, na níž se mu teď, proti slunci, blýskl prsten. „A támhle je Svatá Hora,“ zvolal ženský hlas za ohbím, „a támhleta zelená věž kostela mezi těma domy je Jeruzalém, a támhle, co jsou ty bílé oblaky, je ráj...“

„Neblbni, prosím tě,“ osopil se na ni mužský hlas, „jaká Svatá Hora, to je přece Říp, a jakej Jeruzalém, to jsou přece Bohnice. Bohnice, blázonec,“ sykl rozhořčeně, „jestli hned nepřestaneš, tak...“

„Tak jsem zas tu,“ usmál se pan Kopfrkingl, když opět všichni na ochoze postoupili vlevo a pan Kopfrkingl s drahými se ocitl opět v místě, kde byl výhled na hlavní část města, na kus Vltavy, Staré Město, Národní divadlo, Vinohrady... „tak jsme zas tu. Jako bychom stáli na nejvyšší hoře a pozorovali svět, který se rozkládá pod námi. Pod našima nohama...“ usmál se pan Kopfrkingl a pak znovu ukázal a řekl:

„Támhle je Národní divadlo, Národní muzeum, támhleta obrovská bílá kachlíková budova na Žižkově je Penzijní ústav... kdyby to tak viděl ten náš Marin v jídelně nade dveřmi, ten náš milý pozdější ministr penzí... támhle někde za těmi týnskými věžemi je Ovocný trh... támhle za Prašnou bránou kus sem bude Nekázanka... támhle Staroměstské náměstí, František, rynek pražský, pranýř...“ ukázal za sklem a prsten na ruce se mu blýskl... „támhle za Muzeem je někde Růžová ulice... a za támhletemi dvěma zlacenými baňatými kopulemi, co se tak lesknou... no támhle na Vinohradech...“ ukázal a prsten na ruce se mu blýskl, „ty nevíš,“ usmál se na Lakmé, „co to je? To je přece vinohradská synagóga, největší v Praze, copak ty to nevíš opravdu,“ usmál se na její černé vlasy, „tys tam ještě nikdy nebyla?... no tak za těmi zlacenými baňatými kopulemi je někde – můj Chrám smrti. Není, želbohu, odsud vidět, protože je za kopcem. Není odsud, želbohu, vidět, ale hlavně, že tam je. Koukni se, Mili, sklíčkem,“ vyzval chlapce.

„Nák se to tu třese,“ řekla žena za ohbím, „vždyť je to nějaká houpačka.“

„Neblbni, co by se tu třásl,“ houkl na ni mužský hlas, „to všechno tady je ze železa. Nejsi na pouti, seš na rozhledně.“

„Pojďte ještě semhle,“ řekl pan Kopfrkingl a postoupil o krok doleva, jako k Hradu, ale ne úplně, hezká růžolící dívka v černém s mláďencem také ještě znovu postoupili, jako ke Strahovu, ale také ne úplně, a pan Kopfrkingl opět vysunul ruku otevřenou tabulí ven.

„Nák se to klátí,“ řekla žena za ohbím, „já to cejtím. Nák se to tu klátí. Aby to tak slítlo!“

„Prosím tě, akorát,“ utrl se mužský hlas, „akorát to slítne, právě když si tu ty. Sto let to drželo a akorát dnes, když si tu ty, to slítne. Takový štěstí mě netrefí.“ Pak sykl: „Je to tady všechno ze železa a ne z vosku, blbá, nejseš na boxu! Seš na rozhledně!“

„No a támhle,“ řekl pan Kopfrkingl a ukázal rukou, „támhle se lomí řeka. Tam je Hloubětín. Tam je někde Kateřinská ulice...“ řekl a ukázal rukou, „není odsud vidět. Je asi příliš malá, já jsem v ní nikdy nebyl. Já znám jen Kateřinskou v Praze II.“

„No a ještě kousek,“ řekl pan Kopfrkingl za chvíli a ještě kousek postoupil vlevo, odkud byl pohled na Hradčany, i růžolící dívka v černém s mláďencem ještě kousek postoupili,

k stadionu... „zase Hradčany, Svatovítský chrám, hrad českých králů a prezidentů... a támhle ta světlá široká budova s těmi sloupy, co je před ní tolik aut, Černínský palác, bývalé ministerstvo zahraničí, dnes tam sídlí pan říšský protektor svobodný pán von Neurath. Vidíš nad palácem, drahá,“ usmál se na Lakmé a vysunul ruku otevřenou tabulí, „vidíš vlát tu říšskou vlajku... koukni se líp, jen se neboj...“ mávl rukou, „jak je ten větřík vlahý. To se to v něm ptáčkům,“ pohlédl na Lakmé, „lítá...“

„Já dolů nebudu moct jít,“ řekla žena za ohbím hlasitě, „točila by se mi hlava.“

„A co bys dolů chodila, prosím tě,“ odsekl muž, „pojedeš výtahem.“

„Copak jezdíš nějaký výtah?“ řekla žena, „prosím tě, nemluv. Jakej výtah by jezdil, nejsi v Ňujorku. Seš v rajchu.“

„Prosím tě, nežvaň,“ křikl muž rozzlobeně a něčím teď bouchl do podlahy, „co by výtah nejezdil? Copak si sem s ním nepřijela? Copak nás sem nedovez? Copak si sem vylejzala pěšky?“

„Ten pohřeb už zašel,“ řekl pan Kopfrkingl, když ještě trochu postoupil k západu, odkud bylo líp vidět na Strahov, také růžolíčí dívka v černém s mládencem ještě trochu postoupili k jihu... „pohřeb už zašel. Ta ulice mezi domy a zahradou, kde bylo černo, je už prázdná, blíží se ke hřbitovu. Ale na Malvazinky nejdou, jdou asi do Břevnova. Chudák žena,“ řekl, „aby to tak byla sebevražda.“

„Jak víš, otče,“ řekla Zina, „že to byla žena?“

„To už se tak pozná,“ usmál se pan Kopfrkingl, „pozná citem. Též podle hudby, kterou jsme prve zaslechli,“ usmál se. „Chudák, bude jí trvat dlouho, než se rozpadne. Aspoň dvacet let. V žárovišti by to měla za pětasedmdesát minut.“

„Vyvrknu si nohu a ty se zabíš,“ pískla žena za ohbím, „ty schody sou točítý. Naraž si rači ten tvůj klobouk, nebo ti slítne dolů.“

„Co furt meleš,“ zvolal teď muž už velmi vztekle a opět něčím bouchl o zem, až to zadunělo, „říkám přece, že je tu výtah, tuhle...“ bouchl, „pojedeš dolů výtahem, jak si jela sem, a dost. A už nežvaň,“ křikl, „nebo víš, co je za našimi zády. Ten tvůj Jeruzalém...“ řekl výhrůžně.

Ve středu ochozu zaskřípělo, výtah právě vyjel nahoru, z jeho dveří vyšli další návštěvníci. Pak vyšel starší tlustý mužík v bílém tvrdém límci a červeném motýlku a zvolal do ochozu:

„Výtah dolů nejezdí, použijte schodů dvě,“ a zaklapl dveře.

„Prosím,“ křikla žena za ohbím, „prosím! Cos mlel, půjdem pěšky, ty...“ a pak z ohbí vyrazila žena v klobouku s dlouhým pérem a svazkem korálů na krku a běžela, běžela dokola ochozu a za ní se hnál menší tlustý muž v tvrdém klobouku, s napřaženou holí, oběhla dvakrát ochoz, až se všechno třáslo, a on za ní též dvakrát, pak seběhla na schody dvě a s hřmotem se hnala dolů... Tlustý sňal klobouk, vyňal kapesník a řekl lidem na ochozu:

„Je to blázen. Viděla vocud' Jeruzalém a nějaký ráj, myslela, že je tady nahoře v nebi. Tohle mi dělá furt. Už s ní nikam nejdu,“ otřel si kapesníkem čelo, zatímco na schodech slábly prudké letící kroky, „půjde do blázince. Támhle...“ ukázal na Bohnice...

„To nic, to nic,“ řekl pan Kopfrkingl rychle, když se k němu Mili otočil a chtěl zřejmě něco říci, snad i Zina a Lakmé, která byla dost skleslá, „tu paní asi vzala závrať. To se může stát, když člověk stojí příliš vysoko. Ale zde nebe být nemůže,“ usmál se smutně, „to by zde nesmělo být utrpení a musili by tu být andělé. To by tu pak už ani nebyla smrt a nebylo by ani převtělování. To ji přejde,“ řekl, „to ji přejde, až bude dole. Dole...“ pan Kopfrkingl pohlédl dolů, do šedesátimetrové hloubky, a pak ukázal kamsi za Dejvice a

řekl: „Támhle někde je Suchdol...“ Pak se ohlédl na hezkou růžolící dívku v černém s mládencem a řekl:

„No, nadoblační, půjdeme pomalu též...“

Vykročili na schody dvě a jali se pomalu sestupovat. První šla Zina v černých hedvábných šatech z narozenin, pak Mili, úporně se jednou rukou přidržoval zábradlí a druhou si držel rádiovku, šel co noha nohu mine, pak šla Lakmé v tmavých hedvábných šatech s bílým krajkovým límečkem, držela se též... a poslední pan Kopfrkingl.

„Zed, která nás obklopuje a brání nám v rozhledu,“ usmál se na černé vlasy Lakmé před sebou, „v téhle výšce jako by spadla. Je to tu jako na nejvyšší hoře, kde celý svět je u našich nohou.“ Pak řekl: „Smrt je krásná a cenná, ale musí být zajištěn pohřeb žehem. Ne jako chudák ta žena, jejíž pohřeb jsme viděli na Strahově. Kdo má zajištěn pohřeb žehem, ničeho se bát nemusí, může umřít beze strachu,“ usmál se na hlavu Lakmé před sebou a pak pohlédl skrz železné pilíře dolů do hloubky jen o málo menší než šedesát metrů, byli teprve na začátku schodů, vysunul ruku ven do krásného vlahého větříku a řekl: „To by se to skákalo.“

Dole ve vestibulu u zábradlí poblíž pokladny zdvíhala starší žena v brýlích ze země nějaké polámané péro a zpřetrhaný svazek korálů.

13

„Nemohl jsem přijít včas,“ řekl pan Kopfrkingl dost suše, ale nikoli nevlídně řediteli Smci za pár dní po návštěvě Casina a rozhledny v ředitelně, „stalo se, co jsem nepředvídal. Měl jsem porady.“ Ředitel pohlédl na pana Kopfrkingla a neřekl slovo, v jeho tváři se nehnul ani sval, nepohnulo ani oko, pan Kopfrkingl se mírně uklonil a šel. „Ředitel,“ řekl si cestou do šatny na schodech, „je nesvůj, jako by tušil, že se kolem něho něco děje. Že se o něm uvažuje a mluví. Že tu už dlouho nebude. Není to zlý člověk,“ řekl si, „ale co naplat. Nelze trpět škůdce na takovýchhle místech. Škůdce na takovýchhle místech by přece netrpěl nikdo, je to samozřejmé, lidské. Co řekl o tom spálení Němců v pecích, to je...“ pan Kopfrkingl prudce zachvěl hlavou, přikryl si dlaní oči a pak přidal do kroku, aby už byl radši v šatně. Došel do šatny a převlékl se. U žárovišť se usmál na Zajíce a Berana, kteří mlčky a chladně sledovali teploměry, mikrofonem znělo z obřadní síně „Čechy krásné, Čechy mé...“, zeptal se jich, kde je pan Dvořák, a Zajíc hodil hlavou na konec chodby k přípravně.

„Upravujete šaty,“ usmál se v přípravně na pana Dvořáka, který stál nad jednou otevřenou rakví a kladl na mrtvou kytičky, a pak přistoupil blíže, nahlédl a řekl: „Má krásné šaty, líbezná, černé hedvábné s límcem, ovšem. Do rakve si lidé zpravidla berou ty nejlepší šaty, co mají. Berou si třeba šaty, pane Dvořák, které na sobě měli jen párkrát v životě. V rakvi, pane Dvořák, chce být každý krásný.“

Pak řekl:

„Tohle je slečna Vomáčková. Prodávala v bufetu víno a alkohol, nešťastná slečna... Za chvíli přijde do výstavní síně, pan Pelikán ji odveze. Tahle rakev,“ ukázal pan Kopfrkingl na rakev číslo sedm, která byla zatlučená, „je zatlučená, ta se neukazuje, jde rovnou k obřadu, byl to infekční případ. Pan Kalous... Už skoro, pane Dvořák, nekouříte, vidíte,“ pan Kopfrkingl se usmál a pohlédl na železnou tyč, která ležela v přípravně na zemi před výklenkem, zakrytým záclonou, „no, už jste si zvykl. Pan Pelikán přichází,“ ukázal na dveře, a když pak pan Pelikán vešel s vozíkem, pan Kopfrkingl ještě jednou pohlédl

na slečnu v rakvi, ozdobenou kytíčkami, kývl na pana Pelikána a řekl: „Můžete. Vomáčková je hotová...“

Když pan Kopfrkingl odcházel z budovy, vylezl z vrátnice pan Fenek.

„Pane Kopfrkingl,“ zdvihl své měkké zaslzené oči a hlas i ruka s dlouhým nehtem na malíčku se mu chvěly, „copak to morfium...“

„Pane Fenek,“ řekl pan Kopfrkingl dost příkře a zastavil se, „jestli nepřestanete dotírat, hlásím věc policii. Víte, že se morfinismus trestá. Je to zvrhlost, která se neslučuje se ctí člověka. Ať už neslyším ani slovo, nebo vás dám odvést do blázince.“ Pak pohlédl na pana Fenka, který se skoro zapotácel, a řekl trochu vlídněji:

„Nedám vám nic, pane Fenek, chráním vaše zdraví. Nemáte-li rozum vy, musím ho mít já. Nevezmu si vás na svědomí. Jsem čestný a zdravý člověk. Sám nepiji dokonce ani alkohol a nekouřím, jsem abstinent a vidíte, jsem živ také. Už neobtěžujte.“

Pan Fenek zalezl do vrátnice úplně zničen. „Ejhle, vskutku,“ myslil si pan Kopfrkingl a vyšel z budovy na nádvoří, „zas jsem mu dal najevo trochu síly a zděsil se. Ejhle, vskutku, jak se dá silou, charakterem prospět lidstvu. Slabí a méněcenní jsou přítěží, k boji o zítřek nepřispějí.“ Ve vrátnici nádvoří zahlédl pana Vránu, který tam seděl, že měl něco s játry, a zdálo se mu, že pan Vrána, když ho spatřil, se otočil...

Když přišel domů, do jídelny, nebeská stála u okna pod obrazem svatebního průvodu a tabulkou, nejvznešenějším jízdním řádem, jen se usmál na její černé vlasy a cítil přítomnou lítost. Pak nachytil Miliho, jak u malého zrcadla, které v jídelně viselo, honem něco schovává. Zhlédl, že je to fotografie, a tu si řekl, ejhle život. Nejen Zinuška a ten její pan Míla, už i Mili, no ovšem, děti dospívají, rostou... přistoupil k rádiu a otevřel je.

„Chudák ten náš pan Fenek,“ řekl, „zase chtěl na mě morfium. Je to slabý, změkčilý, vyřízený člověk... je to zvrhlost. Copak asi pan Prachař s tím pitím a ten jeho nešťastný synek Vojta, paní jsem nepotkal snad už rok...“ Pak se z rádia ozvala sladká kavatina Almavivy z Lazebníka, zpívaná pod balkónem Rosině... a pan Kopfrkingl se otočil, popošel k Milimu u malého zrcadla a nastavil dlaň. „Tak mi ukaž tu svou lásku,“ nastavil dlaň, „tu svou první lásku, ať ji také známe...“ Po malém zdráhání mu Mili fotku podal. Ale nebyla to dívka. Byl to řeznický učeň.

„Je to ten řeznický učeň,“ zajíkl se Mili a pohlédl na kočku, „no ten boxer přece.“

Po chvíli ticha se pan Kopfrkingl usmál a řekl:

„Jak jsi to získal? Vy se znáte?“

„Tys mě přece sám poslal pro program, abych věděl, kdo boxuje...“ řekl Mili a pak z něho vylezlo, že byl dvakrát v tom Klubu mladých, kde trénují.

„Přece tam stálo,“ řekl Mili, „přijďte mezi nás... No přece na tom letáčku,“ řekl, „té přihlášce, co mi dal pan inženýr Reinke...“

„Ale to je, Mili, skvělé, kamarádit s boxerem,“ řekl po chvíli pan Kopfrkingl a myslil si, kamarádit s boxerem, snad přece nebude tak měkký, zženštilý, jak říká Willi, snad se z toho dostane, a nahlas řekl: „Musíš být, Mili, tvrdý, statečný, stoprocentní, máš přece německou krev. Po mně...“ dodal se staženým obočím, „po prázdninách přejdeš na německé gymnázium. No ano,“ usmál se na Lakmé, zaraženou, skleslou, a pak se opět obrátil k Milimu, který hleděl na kočku, a řekl:

„Chodit s boxerem je rozhodně dobré, box je bojový sport, ein Wettkampf, Vůdce jej má za jeden z nejlepších. Jen kdyby ses, Mili, pořád tak netoulal. Neměl bys radši chodit ani k mostu. Ten tvůj boxer pilně trénuje?“ usmál se, vraceje chlapci fotku, a když Mili kývl, řekl: „Co ti vlastně říká, o čem se spolu bavíte...“

A pak se s hrůzou dozvěděl, co mu boxer říká, o čem se spolu baví. Proč tak pilně trénuje. Proč se tak pilně učí boxu. Proč musí jeho rány sedět. Protože Němci vtrhli do naší země. Protože jsou násilníci. Protože nám vzali svobodu... A Mili, když to říkal, hleděl jako ovce, a hleděl na kočku a pan Kopfrkingl se přemohl a smutně potřásl hlavou. Na to, abych mu to osvětlil, je ještě čas, myslil si a hleděl na Miliho, brzy mu to vysvětlím, domluvím mu, přesvědčím ho. A šel k rádiu, kde právě dozpíval Almaguira svou sladkou píseň Rosině, a lehce odstrčil kočku, která se mu vpletla pod nohy.

Před svatodušními svátky zatkl gestapo v krematoriu Josefa Zajíce a Berana, pak následoval ředitel Srnec. „Co udělalo to gestapo,“ řekl si pan Karl Kopfrkingl, člen NSDAP s ryze německou duší, „zdá se dost tvrdé. Ale nedalo se asi nic jiného dělat, co naplat. Jde přece o štěstí miliónů lidí. Dopouštěli bychom se zločinu na národě,“ řekl si pan Kopfrkingl, „zločinu na lidstvu, kdybychom se neuměli zbavit škůdců, kdybychom nečinně přihlíželi k jejich dílu zkázy.“ Gestapo tedy zatkl v krematoriu Zajíce, Berana a ředitele Srnce... Mili a Zina jeli na svatodušní svátky k dobré tetě do Slatiňan, která, kdyby byla katolička, byla by po smrti světicí, byla světicí už teď – jeli k ní s kyticí lilií, a v těch dnech se mělo u pana Kopfrkingla rozhodnout o významné věci: o jeho povýšení.

„Nebeská,“ řekl pan Kopfrkingl Lakmé v jídelně, „děti jely na svatodušní svátky k tetě do Slatiňan, k té naší dobré duši, která je světicí už teď... a my jsme sami. U nás zatkl pana Zajíce, Berana a ředitele Srnce... bůhsud' proč, zřejmě pro jejich nepřítelství k Říši, německému národu, lidstvu... Co,“ usmál se na Lakmé, která se zděsila, „co se bojíš? Že zatkl Zajíce, Berana a ředitele? Buď klidná, nic se jim nestane, co by se jim stalo, přemístí je jen na jiné pracoviště...“ Pak řekl: „Ředitelem místo pana Srnce mám být já. Mám být ředitelem, protože jsem odborník... Co, drahá, abychom, když jsme právě tak sami, se svátečně oblékli a udělali si takovou malou hezkou hostinu? Ovšem bez vína, jsem abstinent... a pak se vykoupeme v naší krásné koupelně, jak se sluší po římských hodech. Nemáme snad zároveň i výročí naší nebeské svatby?“ usmál se něžně, „nebo aspoň výročí našeho blaženého seznámení v zoo u leoparda... nemáme, dobře, ale myslíme si, že ano... pojď...“ Pan Kopfrkingl vzal Lakmé za paži a odvedl ji do kuchyně, aby připravili jídlo.

Kvečeru, když bylo jídlo hotovo, vybídl pan Kopfrkingl Lakmé, aby si vzala tmavé hedvábné sváteční šaty s bílým krajkovým límečkem, a když si je oblékla, dovedl ji do jídelny, posadil za stůl, přinesl obkládané chlebičky, mandle, kávu a čaj, otevřel rádio a pak si sedl ke stolu i on.

„Slyšíš, nebeská,“ usmál se něžně, „to, co teď právě hrají, je sbor a bas z Donizettiho Lucie z Lammermooru. Je to zajímavé. Je to tak dokonale pohřební hudba, a přece se u nás tak málo hraje. Kdo by si ji u nás dal zahrát v síni, měl by pohřeb vskutku vzácný. Paní Strunné kdysi hráli Nedokončenou, slečně Čárské Dvořákovu Largo a slečně Vomáčkové nedávno Píseň o poslední růži Friedricha von Flotowa. Vada je v tom, že hudbu si pro sebe zpravidla nevolí nebožtíci, ale že jim ji vyberou pozůstalí! A ti nevyberou podle vkusu mrtvých, ale podle vkusu svého. Ti nevyberou to, co se líbí jejich nebohým, ale to, co se líbí jim.“ Pak řekl:

„Tohle je velká árie Lucie z třetího dějství. Zpívá ji nějaká výtečná Itafka.“

A zatímco jedli a z rádia zněla velká árie Lucie, pan Kopfrkingl řekl:

„Máme, nejčistší, život před sebou. Máme, nadoblačná, otevřený svět. Je nám otevřeno nebe,“ ukázal a pohlédl na strop, jako by upozorňoval na hvězdy, nádherný obraz nebo zjevení, „nebe, na kterém za celých těch devatenáct let, co jsme spolu, neprelétl jeden

jediný mráček, nebe, jaké někdy vídám nad mým Chrámem smrti, když se v něm právě nikdo nespaluje. Ale v koupelně, všiml jsem si, máme rozbitý ventilátor, musím to dát zítra spravit. Já jsem tam zatím dal provaz se smyčkou, aby šel ventilátor otevřít ze židle. Ta záclona támhle v rohu..." ukázal k oknu, „na kterou upozornil na Štědrý den Willi, už od té doby zase drží. Slyšíš ten krásný zpěv," ukázal na rádio, z něhož se nesla velká árie Lucie, „jaká je to pravda, že umírá chud, kdo nepoznal krásu hudby, kdepak je Rosana..."

Po večeři pan Kopfrkingl nebeskou políbil a řekl:

„Pojď, nevýslovná, dřív než se svlékneme, připravíme koupelnu.“

A vzal židli a šli, dívala se na ně kočka.

„Je tu horko," řekl pan Kopfrkingl v koupelně a postavil židli pod ventilátor, „asi jsem to přehnal s topením. Otevři ten ventilátor, drahá.“

Když Lakmé vylezla na židli, pan Kopfrkingl jí pohládl lýtko, hodil jí smyčku na krk a s něžným úsměvem jí řekl:

„Co abych tě, drahá, oběsil?“

Usmála se na něho dolů, snad mu dobře nerozuměla, on se usmál též, kopl do židle a bylo to.

V předsíni si vzal kabát, šel na německou kriminálku a do protokolu nadiktoval:

„Udělal to zřejmě ze zoufalství. Měla židovskou krev a nesnesla žít po mém boku. Snad tušila, že se s ní dám rozvést, že se to nesrovnává s mou německou ctí.“ A sobě v duchu řekl: Litoval jsem tě, drahá, litoval. Byla jsi skleslá, zamlklá, ovšem, jak by ne, ale já jsem tu oběť jako Němec přinést musil. Zachránil jsem tě, drahá, před utrpením, které by tě jinak čekalo. Jak bys byla, nebeská, s tou svou krví v tom novém šťastném, spravedlivém světě trpěla...

Lakmé byla zpopelněna v Chrudimi u Slatiňan... a pan Karl Kopfrkingl byl – po svatodušních svátcích – jmenován ředitelem pražského krematoria. Penzionoval pana Vránu ve vrátnici nádvoří, který tam seděl, že měl něco s játry, je už starý, myslil si, je tu už od mého nástupu bezmála před dvaceti léty, ať si odpočine, paní Podzimkové, uklízeče, dal výpověď, vždyť se tu skoro bála, řekl si, ať ji zbavím strachu, té kletby... ale pana Dvořáka si ponechal, „víte, pane Dvořák, mně se na vás líbí, že nekouříte a nepijete..." řekl mu, „že jste abstinent..." a ponechal si také pana Pelikána a také pana Fenka si ještě nechal. Měl bych ho zachránit, myslil si někdy v ředitelně, sotva se drží na nohou. Když šel kolem vrátnice, pan Fenek plakal a zalézal jako pes.

14

Ano, byl to pro děti otřes, co matka učinila, ale v životě je třeba smířit se s ledačím.

„Dnes, nejdražší," řekl dětem v jídelně pan Kopfrkingl, stojí pod lampou s novinami v rukou „dnes je život velký boj, žijeme ve velké převratné době a je třeba statečně nést všechny oběti a strasti: Naše nebeská je už blažená jako její matka. Laskavá příroda ji vytrhla z okovů tohoto světa, v klidu se vrátila tam, odkud vzešla, v prach, éter se jí otevřel a možná, že už v této chvíli došla v nové tělo, žeh uspišuje... Byla to hodná, dobrá žena," řekl s novinami v rukou, „věrná, tichá, skromná, světlo věčné jí už svítí, je už ve svatém pokoji.“ Pak s pohledem do novin řekl:

„Nic není v životě lidském jisté. Budoucnost je nejistá, a proto se jí lidé často bojí. Jediné, co v životě je jisté, je smrt. Teď však je už jisté i to, že v Evropě bude nastolen nový, šťastný řád. Vůdcova nová, šťastná Evropa a smrt jsou dvě jediné jistoty, které

dnes my lidé máme... Tuhle v novinách..." zalistoval v novinách, „je jedna krásná báseň, připadá mi, jako by byla napsána zrovna ku cti naší blažené. Přečtu vám z ní aspoň první verš,“ řekl a četl:

„Když v šeru den už s večerem se snoubí..."

Pak pohlédl na obraz svatebního průvodu u tabulky, jízdního řádu smrti, a starostlivě řekl:

„Plameny už bolet nemohou..."

Pak odložil noviny, vyňal z knihovny knihu o Tibetu a řekl:

„Musím se vám, něžné, teď, když jsme ztratili matku, věnovat ještě s větší péčí než dosud. Zinuško..." usmál se na dceru a pak pohlédl na knihu o Tibetu, kterou držel v ruce, „jsi krásná po matce, chodíš s panem Mílou, ale bude třeba, abys po prázdninách přešla na německou školu. Mili též,“ pohlédl na chlapce dlouze, zpytavě a pak opět na knihu o Tibetu a trochu svažtil čelo, ten hoch se svou jemnou zženštilou duší mu dělal starosti čím dál víc. Nikdy nebyl po mně, myslil si s pohledem na knihu, nikdy nebyl po mně, a toulá se teď ještě víc než dříve. Aby se zas někam nezatoulal v noci a nemusil jsem ho dát hledat policií jako tenkrát v tom Suchdole. Ten jeho učeň boxer, místo aby ho otužoval a zpevňoval, ho ještě zavádí a svádí... Aby to s ním nedopadlo jako s tím nešťastným Vojtíkem Prachařů z domu. A jednou...

Jednou v Casinu v přítomnosti plavé krásky Marie, jež vypadala jako anděl či prvotřídní herečka a které říkal Marlén, o něm mluvil s Willim.

„Mili mi dělá starosti čím dál víc,“ povzdychl s pohledem na koberce, obrazy a zářící lustry, „čím dál víc se mi zdá, že je změkčilejší a zženštilejší, nikdy po mně nebyl a toulá se ještě víc než dříve. Mám strach, aby zase někdy nespal v nějakém Suchdole. Z toho boxu, jak jsme na něm tenkrát byli,“ pohlédl na sklenky koňaku na stole, „želbohu příliš nepochytil. Sám by neboxoval ani zanic, a přece by to někdy potřebovat mohl, jak jsi říkal. Z toho boxu tenkrát pochytil zřejmě jen jedno: seznámil se s řeznickým učněm. Ten jeho učeň boxer ho však, jak se mi zdá, ještě zavádí a svádí, místo aby ho otužoval a zpevňoval v něm tu německou krev, co má po mně, jsem z toho smutný. Aby to s ním nedopadlo,“ pohlédl na sklenky koňaku na stole, „jako s tím nešťastným Vojtíkem Prachařů z našeho domu..."

„Matka byla poloviční Židovka,“ řekl Willi a pohlédl na plavovlasou Marlén, která se opřela o rameno pana Kopfrkingla, „to se zřejmě projevuje. Milivoj je míšenec druhého stupně. Podle říšského občanského zákona ze 14. listopadu 1935, paragrafu 2, je židovským míšencem druhého stupně, takzvaným čtvrtěčným Židem... Vierteljude ist derjenige, der von einem volljüdischen Grosselternteil abstammt. Je to zákon,“ řekl hledě na Marlén, opřenou o pana Kopfrkingla, „zákony jsou proto, aby lidem sloužily, jak říkáš, a my je musíme ctít. Obávám se, Karl, že nám ho do našeho gymnázia nevezmou. Obávám se, že nám ho nevezmou ani do Hájot. Vážně se nenapiješ koňaku?“ ukázal na sklenky na stole, ale pan Kopfrkingl zavrtěl hlavou a jednu z nich mírně odstrčil.

„Blížíme se k Varšavě,“ zasmála se Marlén.

V sobotu odpoledne toho týdne, kdy nad Varšavou zavlál hákový kříž a říšská branná moc postupovala dále na východ, oblékl si pan Karl Kopfrkingl nové černé vysoké boty a zelený klopený klobouk se šňůrou a pérem, který si koupil teprve nedávno u německého kloboučníka Na Můstku, dal do kapsy saka malé hezké kleštičky a šel ukázat Milimu krematorium, bylo to možné, v sobotu odpoledne se již nespalovalo. Venku bylo krásně.

Před domem potkali Jana Bettelheima a Vojtěcha Prachaře. Stáli tam opřeni o zeď a hleděli na parkující auta. Kývli na Miliho a ptali se, kam jde. Pan Kopfrkingl se zastavil, přívětivě se usmál a řekl, že na procházku. Mili hleděl na oba chlapce a ti na něho, jako by v duchu kuli nějaké plány, a pan Kopfrkingl řekl:

„Musíte k nám, hoši, zase někdy přijít. Už jste u nás dlouho nebyli. Jen nesmíte, když jste venku, chodit příliš daleko. Želbohu, na toulky není dnes doba.“ Pak se usmál znovu, na parkující auta, a řekl: „Tak to jsou, Mili, podle té tvé teorie, auta barevná, vid’? Zelená jsou vojenská a trestanecká a bílá sanitní. Pro anděly.“ A kývl na chlapce a šli... Když ušli několik kroků, pan Kopfrkingl řekl:

„Možná, Mili, že brzy také budeme mít hezké barevné auto a budeš se vozit, jako se vozíval Honzík Bettelheim. Jezdili bychom v neděli na výlety. Někam dál ovšem než do Suchdola, třeba někam na nějaký hrad nebo zámek, to by se ti, myslím, líbilo. Želbohu, doktor Bettelheim už auto nemá.“ Pak došli k jakési růžové cukrárně a Mili se zastavil.

„Tak počkej, mlsné zvíře,“ usmál se pan Kopfrkingl a sáhl do kapsy, v níž měl kleštičky, „tumáš a kup si eskymo.“ Pak sáhl do kapsy ještě jednou a řekl: „Tumáš, kup si také věneček.“

Mili si koupil eskymo a věneček a šli dál. Poblíž vinohradského hřbitova visela jakási reklama, pod ní stál starší tlustý mužík a četl ji. Když došli blíž, pan Kopfrkingl si všiml, že mužík má bílý tvrdý límeč s červeným motýlkem, a když si toho všiml, trochu zvedl hlavu.

„Škoda,“ řekl Milimu a hlas se mu mírně zachvěl, „škoda že tvá nebeská matka není s námi.“ Pak si všiml reklamy a měl dojem, jako by z ní chtělo pár písmenek vyskočit:

Závěsy a stóry opravuje
JOSEFA BROUČKOVÁ
PRAHA-HLOUBĚTÍN
Kateřinská 7

„Půjdeme hřbitovem,“ řekl Milimu, „zadem je hezčí cesta než přes nádvoří. Než jsem se stal ředitelem, chodíval jsem tady v poledne na procházku. Škoda že tvá nebeská matka je už v Pánu.“

Když vcházeli do hřbitovní brány, slyšeli za prvními náhrobky nějaký hluk a praskot, jako by tam kdosi skákal a syčel, a pak se proti nim vyřítila nějaká žena se svazkem korálů a kloboukem s pérem, ukazovala za sebe a pištěla, za ní se hnal jakýsi malý tlustý muž v tvrdém klobouku a s holí a volal: „Kam letíš, ty... tady nejsou žádný věže, to je hřbitov. Byla si na hřbitově...“ a zastavil se, vztekle zavrtěl na pana Kopfrkingla hlavou, na jeho černé vysoké boty a zelený klopený klobouk se šňůrou a pérem, a řekl: „Je to blázen, to mi dělá furt. Myslila, že jí vedu na nákej masakr. ...“

„Jistě ji to přejde,“ řekl pan Kopfrkingl vlídně a tlustý sňal klobouk a začal si otírat čelo.

„Pojd,“ řekl pan Kopfrkingl Milimu vlídně, chlapec hleděl vyjeveně, „asi nějaký záchvat, to ji přejde, anděl mezi námi, lékař, jí pomůže. Mili,“ řekl, „ne aby ti někdy napadlo brát do úst nějakou třaskavou kuličku. To by mohl být velký malér. Chutnal ti ten věneček?“

Pak prošli hřbitovem mezi hroby, na nichž ležely věnce, a ocitli se před budovou krematoria. Ve vrátnici se třásl psík s dlouhým nehtem na malíčku, viděl pana ředitele ve vysokých botách a klopeném klobouku s pérem a ukláněl se, oči měl podlité a slzavé. „Jestlipak ho zachráním,“ myslil si pan Kopfrkingl, „budu ho muset propustit nebo mu

pomoci do blázince.“ Kývl mu rukou a šel dál. Zavedl Miliho do chodby k šatně, k vyhaslým žárovištím, byl tam cítit lyzol a chlapec se chvěl jak jehně.

„To jsou ty pece,“ chvěl se a nejistě koukal.

„To jsou ony,“ usmál se pan Kopfrkingl, „snad by ses, prosím tě, nebál. Vždyť jsou prázdné, vždyť se nespaluje. Ty se, Mili, když někam jdeme,“ usmál se, „bojiš vždycky, já nevím, po kom to máš. Báł ses tenkrát před panoptikem, báł ses na boxu, báł ses před rozhlednou... copak se ti něco stalo...?“ Pak řekl:

„Tuhle jsou knoflíky k železné oponě v obřadní síni, tuhle teploměry, tuhle mikrofon, aby mohli zaměstnanci poslouchat hudbu... tak to jsou ty naše dobré mechanismy, automatismy... támhle na tom lešení jsou ta kouřová okénka do pecí, ta však vidět nemusíš opravdu... Tuhle visí tabulka, tu znáš, počkej, kouknu se...“ Pak přešli kolem skladu plechových válců na popel s průměrem 16 cm a výškou 23 cm, byl tam cítit lyzol a chlapec se chvěl jak jehně... „to je sklad válců na popel,“ řekl pan Kopfrkingl, „je to normalizované...“ a pak vešli do přípravny k rakvím.

„Zde vidíš pana Daňka,“ usmál se pan Kopfrkingl, „tuhle doktora Veverku, má rakev dost těsnou, chudák, až mu dají víko, bude mu ležet na čele, tuhle je pan Piskoř... ten zemřel na andělskou nemoc... ale to nic. Ukážu ti tuhle rakev,“ usmál se pan Kopfrkingl a šel k jedné zatlučené rakvi s číslem 5 a jménem E. Wagner, „je zatlučená, protože se už nebude otvírat. Nebude se vystavovat, v pondělí jde odsud rovnou do obřadní síně.“ Pan Kopfrkingl vyňal z kapsy kleštičky a otevřel víko.

V rakvi se objevila ostrá bledá vyhublá tvář v parádní zelenošedé uniformě. Na prsou měla železný kříž, brigádýrku a bílé rukavičky. V knoflíkové dírce snítka vavřínu. Jiná snítka, snad myrta, ležela na rukou zkřížených na břiše.

„Je to pan Ernst Wagner,“ řekl pan Kopfrkingl chlapci, který se chvěl jak jehně a zoufale si mačkal ruce, „SS Sturmbannführer... měl rád národ a hudbu, bude pohřben za zvuků Wagnerova Parsifala. Tak ten tvůj boxer bude mlátit Němce,“ smutně se usmál pan Kopfrkingl na zděšeného syna, „násilníky, vetřelce. Tys mu asi řekl, že máš rád sladkosti, že tě zve do cukráren, vid'... Koukni, tenhle pan Wagner je čistokrevný Němec. Žádná změkčilá, zženštilá duše... čistý původ. Ohne Rücksicht auf den Dienstgrad muss jeder SS-Angehörige den Abstammungsnachweiss erbringen, wenn er sich verloben oder verheiraten will, tak zní říšský zákon, víš, co to je česky... inu, že každý příslušník SS se musí bez ohledu na svou hodnost vykázat původem, když se chce zasnoubit nebo ženit... Zákony jsou proto, aby lidem pomáhaly...“ pan Kopfrkingl se usmál a pak řekl: „Má rakev, jaká má být, dost vysokou a širokou, co, Mili, aby sis lehl k němu? Lehl k němu a v pondělí ses s ním za zvuků toho Parsifala roztavil?“ A s nepříliš veselým úsměvem vzal železnou tyč, která ležela v koutě u výklenku se záclonou, povalil chlapce na kolena, rozkročil se nad ním v těch svých černých vysokých botách a klopeném klobouku se šňůrou a pérem a utloukl ho tyčí. Pak jej zdvihl ze země, strčil do rakve k esesákovi, rakev byla, jak má být, vysoká a široká, vešli se tam oba jako nesourodí bratři, zatloukl rakev kleštičkami, prohlédl tyč i dlažky, jsou-li čisté, popravil klobouk... a šel. „Smrt sblízuje,“ řekl si s rukou v kapse na kleštičkách, „v lidském popelu není rozdíl. Jestli je to popel německého bannführera nebo čtvrtčního židovského chlapce, to je jedno. Chudák chlapec,“ řekl si, „jak by byl jinak v životě trpěl, čeho jsem to dobré dítě ušetřil. Už teď by ho nevzali do německých škol a do Hájot, natož až přijde nový, šťastný řád. Škoda jen, že jsem ho ještě nemohl vyfotografovat...“

„...Mili, neutíkej, počkej na mě,“ zvolal před vrátnicí pana Fenka, aby to bylo slyšet dovnitř, do toho kumbálu, kde právě pan Fenek byl, choulil se tam s ústy na vlastní ruce,

jako by ji líbal, a měl kalné oči. „Pane Fenek,“ řekl mu, „vy si lízáte ruku! Musíte se léčit, pane Fenek, takhle dál by to nešlo, přece si nebudete ničit život. Je to Abartigkeit, co děláte, zrůdnost, co takhle psychiatr?“ a pan Fenek zdvihl hlavu, rozplakal se a sepjal ruce. Pan Kopfrkingl pak vyšel z budovy, přešel nádvoří, v tamější vrátnici ho hluboce pozdravil nástupce pana Vrány, před bránou nádvoří dal šesták staré ženě žebračce, která tu stávala kromě pátků i v sobotu v zimě v létě, vypadala jako bílá sudička, a zamířil k tramvaji. Stála tam nějaká mladá růžolíčí dívka v černých šatech s jakýmsi mládencem, který měl přes rameno řemínek s fotografickým přístrojem.

Za čtyři dni potom došel pan Kopfrkingl na německou kriminálku a ohlásil, že pohřešuje šestnáctiletého syna.

„Je to už čtvrtý den a ještě nepřišel,“ řekl, „dělal nám to odmalička, jednou jsme ho dokonce hledali policií, našli ho až u Suchdola, chtěl tam přespat ve stohu. Měl různé romantické nápady, mám strach, zda se nepustil za naší armádou do Polska. V poslední době chodil též s nějakým boxerem.“ Zatím byl Mili již čtyři dny smíchán s popelem čistokrevného esesáka a úkony provedl sám pan ředitel, který si za asistence chápacích a úslužných úsměvů dvou, kteří nastoupili po Zajícovi a Beranovi, osvěžoval u žároviště odbornou znalost a zároveň jim ukazoval, jak si váží jejich práce, z níž sám vyšel jako synek dost prostých rodičů, hráli k tomu smuteční pochod z Beethovenovy Eroiky. Předtím Wagnerova Parsifala.

15

A pak, po vítězném polním tažení polském, byl pan Karl Kopfrkingl volán k nejvyššímu šéfovi pražského sicherheitsdienstu a tajemníkovi pana říšského protektora Boehrmannovi, Boehrmannovi do té světlé široké budovy se sloupy, před níž bylo tolik aut a na níž vlála říšská vlajka, do pracovny, kde to sladce vonělo santalovým dřevem a kde kromě krásných záclon, tlustého koberce a velkého portrétu Vůdce viselo i několik jiných nádherných obrazů, a zde, v této pracovně nejvyššího šéfa pražského sicherheitsdienstu a tajemníka říšského protektora bylo mu důvěrně sděleno, s jakým experimentem se počítá, bylo to na podzim 1939.

„K očistě a cti německého lidu. K vítěznému boji za novou, šťastnou Evropu. K spravedlivému uspořádání světa, Vůdce novému řádu,“ řekli mu a zdvihli sklenky z lesklého stolu, za nimiž ležela i nějaká kniha, a byl tam též Willi Reinke a ten mu řekl: „Smím ti něco nabídnout, koňak, českou slivovici...“ a pak mu řekli:

„Máte zkušenosti. Máte rád mechanismy, automatismy, jste hrdý nositel německví. Potřebujeme vyzkoušet taková plynová žároviště, víte, so eine treffliche Gaseinrichtung für die Zukunft. Je však třeba naprostá mlčenlivost, je to tajné. Nabízí se vám pocta. Mohl byste být odborným šéfem.“

„Taková plynová žároviště pro budoucnost,“ opakoval Willi a lehce se dotkl knihy na lesklé desce stolu, „pro budoucnost, která je vždycky nejistá kromě smrti a našeho vítězství. Nebudou trpět ani koně,“ usmál se, „nabízí se ti pocta. To,“ řekl, „co jsem ti slíbil, když jsi byl žebračkem v Maislově ulici, je zde. Dostaneš osobní auto mercedes. Budeš moci vozit,“ usmál se, „rodinu na výlety...“ Pak se usmál, zdvihl sklenku a řekl: „Jsi vyvolený. Vskutku ještě nepiješ...?“

A pan Kopfrkingl s úsměvem nadechl sladkou vůni, sladkou vůni santalového dřeva, kterou byla pracovna nejvyššího šéfa pražského sicherheitsdienstu a tajemníka pana říšského protektora prosycena, pohlédl na knihu za sklenkami a položil ruce do klína.

„Pánové, děkuji,“ řekl a zavrtěl hlavou, „vskutku ještě nepiji. Alkohol nepiji, jsem abstinent.“ A přijal nabízenou poctu.

A pak chodil do Casina, zázračným vchodem se třemi schody, obloženým bílým mramorem, měl plavovlasé milenky, zvláště Marlén, která se původně jmenovala Marie a byla jak anděl nebo prvotřídní herečka, měl jich asi deset nebo dvacet a chodil za nimi i jinam než do Casina, ale k Malvazu ne, tam nechodil už dávno, některé z nich přicházely na oplátku za ním do bytu, měl jich tolik, že si je málem pletl, ale zato nepil a nekouřil, byl abstinent, litoval ty, kteří krásky neměli, litoval paní Prachařovou, jejíž muž propadl alkoholu, a litoval jejich nešťastného synka Vojtu, který to může mít po něm, a litoval též jiné, například doktora Bettelheima s rodinou, který už neměl auto ani ordinaci, a v jídelně hleděl k oknu na obraz svatebního průvodu, který kdysi koupil Zině v Nekázance v rámařství pana Holého, a na tabulku na šňůře vedle, nejvznešenější jízdni řád, který na zemi je, jízdni řád smrti, hleděl nade dveře jídelny, kde už dávno místo nikaragujského prezidenta visel Vůdce, dokonalý tisk dokonalého gentlemana, a říkal si, „brzy dostanu jmenovací dekret šéfa experimentu, plynových žárovišť, jakýchsi komor... a auto mercedes...“ a také hleděl na rodinný obrázek nad skříňkou, na níž seděl vedle Lakmé uprostřed dětí s kočkou na klíně... chodíval vedle do obývacího a hleděl nad klavír, kde visela vitrínka s mouchami, vitrínka s drosophilou funebris a muškami banánovými, na nichž se zaživa zkouší dědičnost, a jednou – bylo to kvečeru – si vzpomněl na slatiňanskou tetu, tu dobrou duši, která, kdyby byla katolička, byla by po smrti sveticí, byla svatou už teď, a řekl si: „Musím do té naší krásné milé koupelny, kterou mám tak rád...“ a šel tam, a pod ventilátorem u motýla zapálil svíčku... Pak se vrátil do jídelny a rozsvítil stojací lampu, protože v jídelně už bylo šero, a z knihovny vzal zákon o kremaci a listoval jím chvíli, a pak vzal snad už posté knihu o Tibetu... tu líbeznou, úchvatnou knihu o Tibetu, o tibetských klášteřích, dalajlámovi a jeho převtělování, a řekl si: „Vždyť ji znám už skoro nazpaměť...“ a šel si s ní sednout pod svítící lampu, a když ji otevřel, řekl si ještě, „ale o přeslادkou čarokrásnou se starám, zaplať pánbůh, že ji vzali do německé školy, ale nějaké rysy své blažené matky má, ta má osmnáctiletá černovláska, to je hrozné...“ ...a pak někdo zazvonil.

Pan Kopfrkingl vstal zpod lampy, položil tibetskou knihu na jídelní stůl a šel otevřít.

„Mohu mluvit s panem ředitelem Kopfrkinglem,“ řekl příchozí německy za dveřmi, „jsem poslán, je to důvěrné...“ Pan Kopfrkingl se uklonil a poodstoupil, aby příchozí mohl vejít do dveří, a pak ho uvedl do jídelny. Host byl v obličejích dost žlutý, ale to mohlo být způsobeno rozsvícenou stojací lampou. Byl však dost podivně oblečen, v něčem jako v černé kutně.

„Račte přijmout místo,“ pokynul pan Kopfrkingl ke stolu, aniž dal na sobě znát údiv, „odpusťte...“ a sebral knihu, která tam ležela, „právě jsem četl knihu... Smím vám něco nabídnout? Koňak, českou slivovici...“ řekl zdvořile.

„Děkuji,“ usmál se host a položil ruce do klína, „alkohol nepiji. Ani nekouřím. Jsem abstinent...“ A pak se znovu usmál a řekl:

„Směl-li bych prosit, tedy trochu čaje s kouskem másla...“ A když pak pan Kopfrkingl rychle odběhl do kuchyně, uvařil čaj s kouskem másla a vrátil se s ním do jídelny, host na něho pohlédl a řekl:

„Kušog. Jsem tulku z kláštera Mindoling. Zemřel nám dalajláma.

Léta... sedmnáct, devatenáct let... hledá Tibet, naše požehnaná země, jeho inkarnaci. Toho velikého muže, kterého si Buddha vyvolil, do něhož se převtělil a konečně, po letech hledání a pátrání, skoro po dvaceti letech... ho našel. Byl jsem vyslán na tuto

dalekou cestu, abych vás vyhledal a sdělil vám, že jste to vy. Trůn v Lhase vás očekává, rimpoče.“

Pak řekl:

„Je však třeba naprostá mlčenlivost, je to tajné... Přijdu ještě několikrát, abych vás zasvětil. Pak odejdeme do Himálaje, naší rajske, požehnané vlasti...“

„Otče, tys měl návštěvu,“ řekla Zina, když se vrátila domů, „zde na stole jsou dva šálky, v jednom je na dně nějaké máslo.“

„Měl jsem vzácnou návštěvu, drahá,“ řekl pan Kopfrkingl a pozoroval ji, „nemluv však o tom, nedej na sobě nic znát, je to tajné. Je třeba naprostá mlčenlivost. Jak se ti líbí, překrásná, ve škole? V tvé nové německé škole?“

„Ztratila jsem přítelkyně,“ řekla Zina sklesle, „nevěděla jsem, že je ztratím. Myslela jsem, že všechno bude dál, jak bylo. S Lenkou a Lálou se už nestýkám...“

„Byly to dobré, milé kamarádky,“ kývl pan Kopfrkingl, „ale co se dá dělat, člověk ztrácí leccos. Co jsem já už v životě poznal tragédií,“ řekl, „paní Strunná, slečna Čárská, Vomáčková, paní Lišková, paní Podzimková. Pan Holý, který ztratil ženu, pan Rubinstein, který se dal rozvést, pan Strauss, který ztratil ženu na krční souchoť a syna na spálu... člověk ztrácí vlastně pořád, to je už úděl. Co pan Míla Janáček...“

„Neříká zatím nic, ale myslím, že se rozejdeme,“ řekla Zina.

„Že se rozejdete,“ kývl pan Kopfrkingl a pohlédl na rodinný obrázek nad skříňkou, „tak vidíš. Byl to dobrý, milý hoch, z dobré, slušné rodiny, jeho otec byl strojní inženýr, on sám měl rád fyziku, stroje, měl rád hudbu a různé mechanismy a automatismy jako já, měl před sebou budoucnost. Je ho škoda. Budeš mít na něho věčnou památku aspoň těmi obrázky,“ ukázal na obrázek nad skříňkou a Zina tam pohlédla a řekla:

„O Milim nejsou pořád žádné zprávy?“

„Žádné, holčičko, žádné, bože, kde je...“ pan Kopfrkingl sraštil čelo a usedl.

Smutně ho pohladila po vlasech, vzal ji za ruku a řekl:

„Žijeme ve velké, převratné době a máme zatím ještě moc starostí. Ztrácíme všichni. Pan doktor Bettelheim...“ ukázal na strop, nad nímž míval lékař ordinaci, „už také nesmí provozovat praxi. Nach der... durch die... vom 25. 7. 1938 sind Juden von der Ausübung der ärztlichen Tätigkeit im Deutschen Reich grundsätzlich ausgeschlossen, Židé v Německé říši jsou z vykonávání lékařské praxe zásadně vyloučeni... je to zákon a zákony, jak snad víš, musíme ctít... ještě tu nad námi sice bydlí, ve dvou bytech, se svou krásnou paní, Anežkou a synovcem Janem, v bývalé ordinaci má starý překrásný obraz, nějaký únos ženy hrabětem Bethlénem, ale to je vše, co má. Auto mu už před domem nestojí. Brzy tam však bude stát jiné auto, krásná mercedeska, a ta bude naše, a tuhle na té stěně...“ ukázal na jednu stěnu jídelny, „bude viset jeden starý, překrásný uherský obraz. Ale to je maličkost,“ řekl rychle, „to je vlastně zcela bezvýznamné, co tady bude viset a co ne, člověk nesmí být otrokem svých věcí. Žijeme, krásko, ve velké, převratné době a je třeba myslet na celek. Na národ, na lidstvo, co je proti tomu jedinec... Z tamtoho,“ něžně pohladil Zinu po vlasech a myslil zřejmě rozchod s panem Mílou, „si, nebeská, nic nedělej. Češi budou likvidováni. Ano, dítě, je to tak,“ řekl, když Zina sebou trhla, „pravdě musíme pohlédnout do očí statečně a otevřeně. Nemá cenu, drahá, si něco skrývat. Když jsme dokázali unést smrt naší blažené a teď to neštěstí s Milim, musíme tohle umět nést také. Likvidace Čechů je v zájmu našeho národa a lidstva. V zájmu nového šťastného a spravedlivého řádu, který Vůdce buduje. Nezhynou fyzicky, to ne,“ pan Kopfrkingl zavrtěl hlavou a zdvihl ruce, „fyzicky nezhynou, nejsme vrazi. Ale poněmčí se. Je to v zájmu našeho národa a šťastné Evropy. Zde je náš

nejvlastnější prostor a odsud budeme řídit svět," ukázal rukou po jídelně a pohlédl na kočku, která se právě objevila, „až se to stane, bude ráj. Na věčné časy.“

Za několik dní řekl pan Kopfrkingl Zině, chystající se jít na hodinu klavíru:

„Sličná! Přišel mi dekret. Jsem jmenován šéfem obrovské věci. Odcházím z krematoria na vyšší místo. Jde o říšský projekt, který jednou provždy zabrání, aby lidstvo bylo vykořisťováno, trpělo hladem a bídou, zbaví lidi utrpení všeho druhu, možná že i koně... Žel, nemohu ti nic bližšího říci, je to tajné. Je třeba naprostá mlčenlivost. Ale co říkáš, abych ti ještě dřív, než odejdu z krematoria, ukázal své dvacetileté působiště. Abys viděla, kde tvůj otec začínal, pracoval, poctivě plnil své povinnosti, rostl a vyspíval? Zítra je sobota, odpoledne se nespaluje, až v pondělí... co říkáš, vzít si ty hezké černé hedvábné šaty, co jsem ti tenkrát koupil, a kouknout se tam... Seženu nějaký," řekl „fotografický přístroj...“

Když Zina odešla, dostal návštěvu tibetského vyslance. Uvařil čaj s máslem.

„Rimpoče," klekl mnich před ním v jídelně na koberec, „je čas. Trůn vás čeká. Tibet, naše blažená země, čeká svého velekněze, lid očekává svého vládce. Zde je háv posledního lámy...“ mnich ukázal rukou do prázdna, jako by ukazoval na hvězdy, které jsou v jídelně a není je vidět, „zde je zlatý tegag a tmavočervený šamthav. Zeď, která zacláněla váš rozhled, padla. Nebe se otevřelo, nad námi jsou nekonečné hvězdy...“ ukázal na strop... „spasíte svět. Kyab su čivo, kvabgön rimpoče," mnich se dotkl čelem země, „vy jste Buddha!“

„Vstaňte, synu," pokynul pan Kopfrkingl mnichu dobrotivě a v očích měl téměř slzy, a pak se postavil za stůl, zdvihl ruce jako k nebi, na strop... a řekl:

„Nebe se otevřelo, nad námi jsou nekonečné hvězdy. Lags so. Jak jsem to léta čítal v knize David-Neelové, v knize o Tibetu, kterou mi svázal v krásné žluté desky pan Rudolf Kádner, knihař na Ovocném trhu v tomto městě Praze. Necht' jsou všechny bytosti šťastny. Ve jménu šťastného příštího lidstva není žádná oběť pro mne dost velká. Pan Holý z Nekázanky také ztratil ženu. Pan Strauss také ztratil ženu na krční soucotě a syna na spálu. Ale musím tu ještě něco vykonat," usmál se ku svým nohám, „ještě spasit jednu dobrou duši. Ještě jednu duši zavčas vrátit tam, odkud vzešla, zachránit před utrpením, které by ji v tomto příštím šťastném světě čekalo, zítra, v sobotu odpoledne. Vezme si tmavé hedvábné šaty a ulehne v nich k největší pražské klavíristce, která vůbec byla, paní Hermíně Sýkorové. Bude jí zpívat nebeské ptactvo druhou větu z Chopinova klavírního koncertu, tak je stanoveno vdovcem. Počkej do zítřka večera, synu.“

Mnich se usmál a v té chvíli jako by se panu Karlu Kopfrkingfovi zamlžilo svět. Ale bylo to zamlžení v jeho vlastní duši. Když se trochu vzpamatoval, slyšel hrát nádhernou hudbu, byla to velká árie z Donizettiho Lucie, klavírní koncert, Nedokončená, Parsifal a Eroica... a pak nějaká skočná, klarinet, housličky, též basa, a pak nějaké bubínky, tympány a mlýnky... a viděl, že v jídelně stojí poblíž kočky a dveří s portrétem Vůdce a říšského kancléře muži v bílém, tři andělé, z nichž jeden se jmenoval Piskoř... a pak k němu přistupují, berou ho za paže a nebesky laskavě ho vedou z bytu, po schodech, kde uhýbá z cesty nějaká zděšená paní a její syn... před dům, před dům, kde stálo auto, bílé auto, auto pro anděly, zdobené červeným křížem a německou poznávací značkou. Když sehnul hlavu, aby vstoupil, ucítil lyzol či karbol a lehký podzimní větřík mu provál vlasy.

V polovici května 1945 – po válce – viděl pan Kopfrkingl okénkem sanitního vlaku na jakémsi nádražíčku malého německého města zástupy vyhublých lidí, vracejících se

domů. Zdálo se mu, že mezi nimi poznává nějaké známé tváře, tvář jakéhosi pana Strausse a Rubinsteina a starou tvář doktora Bettelheima a nějakého mládence, snad jeho Jana, a také nějakou ženu, která mu přišla známá. Usmíval se, byl by jim rád zamával, ale právě měl ruku v kapse a právě v té kapse něco nahmatal. Byl to kousek nějakého provázku a kostka cukru. A tak se jen obrátil do kupé a řekl bezrukým a beznohým:

„Šťastné lidstvo. Spasil jsem je. Jistě už nikdy nebude na světě pronásledování, nespravedlnost a utrpení, jistě už ne, ani koně... Pánové, teď nastává ten nový řád.“

Z komína pražského krematoria šel žlutavý dýmek, v té chvíli tam právě spalovali morfinistu.